

De austeritate uite eius et basilica sancti dyonisi
quam edificauit. .xlviij.
De amabilitate eiusdem et eius miraculis. .xlviij.
De quibusdam gestis illius temporis. .xlviij.
De morte ualentiniiani et marciiani et impe-
rio leonis. .l.
De sancto simeone antiocheno et eius uita mona-
stica. .li.
De puteo in quo latuit & colūnis in quibus stetit. .liij.
De multis eiusdem miraculis. .liij.
De transitu eius et exequiis. .liij.
De quibusdam euentibus & uictoria uterpēora-
gon. .lv.
De institutōe rogationū et uictoria arthuri .lvi.
De translatione sancti martini. .lvij.
De prospero et theodoro et libris eorum. .lvij.
De floribus prosperi metricis. .lix.
De eodem .lx.
Adhuc de eodem. .lxi.
Item de eodem. .lxii.
Item de eodem. .lxiii.
De flosculis eius psalmis. .lxiiii.
Item dicta eius de angelis et uita eterna et uita
contemplatiua. .lxv.
De officio predicationis. .lxvi.
De auditu uerbi dei et modo corripiendi et con-
tempu seculi. .lxvii.
De abstinentia & suauis iugo xpi. et abijciēdo ius-
go seculi. .lxviii.
De ypocrisi et inuidia et de pudicia quoque et su-
perbia. .lxix.
De inuidia et uana gloria. .lxx.
De timore supplicii & amore dei. .lxxi.
De temperantia et iusticia. .lxxii.
De imperio zenonis & eius astucia. .lxxiii.
De honorico rege wandalorum et eugenio catha-
giniensi episcopo .lxxiiii.
De initio persecutionis honorici in ecclesiam africa-
canam. .lxxv.
De crudelitate eiusdem in suos. .lxxvi.
De signis que persecutionem catholicorum preces-
serunt. .lxxvii.
De ipsius edictis in milites et episcopos et sacras
uirgines. .lxxviii.
De uiris ecclesiasticis et mulieribus et infantibus
in auxilium directis. .lxxix.
De carceribus eorum artissimis et tērimis. .lxxx.
De mortuis in itinere et exiliis aspicitate. .lxxxi.
De citatione reliquorum episcoporum catholico-
rum ad cōcilium. .lxxxii.
De felice ceco per beatū eugenium illuminato. .lxxxiii.
De cōuētu epoz ad sciliū cōgregato. .lxxxiiii.
Expositio fidei catholice contra arrianos. .lxxxv.
De p̄scriptione catholicorum episcoporum et ex-
p̄p̄liatione. .lxxxvi.
De iuramento per dolum ab eis exacto. .lxxxvii.
De martirio sancte dionisie et suorum. .lxxxviii.
Passio sancti maioris et sancte uictorie. .lxxxix.
Passio sancti uictoriani p̄consulis et duorum ger-
manorum. .xc.
De illis qui linguis abscissis loquebantur. .xci.
De p̄secutione que facta est in carthagine. .xcii.
De sancto murita dyacono et increpatione elpidio
fori. .xciii.
De tormentis exulantium. xii. infantium a grege
separatoꝝ. .xciiii.
De passione sancti eugenii carthaginiensis epi. .xcv.

De passione sancti abdimer epi et ceteroz. .xcvi.
De cōstancia liberati et uxoris eius. .xcvii.
De angustia famis in africa. et interitu honorici
tiranni. .xcviii.
De regno ytalie et cathologo regum ipsius. .xcix.
De sancto remigio rementis archiepiscopo .c.
De gelasio papa et scriptis et statutis eius. .ci.
De inuentione cripte sancti michahelis in garga-
no monte. .cii.
De inuentione sancte barnabe et uiris illustribus
illius temporis. .ciii.
De origine sancti fulgentii ruspensis et eius mo-
nachatu. .ciiii.
De episcopatu eiusdem et exilio. .cv.
De iterato eiusdem exilio et regie monasterii. .cvi.
De institutōe cleri et transitu eiusdem fulgentii. .cvii.
De libris et dictis eiusdem. .cviii.
Item de eodem. .cix.
De eodem. .cx.
Adhuc de eodem. .cx.
.i. De imperio theodosii iunioris qui solus
imperauit. Sigibertus.

Ost mortem honorii the-
odosius eiusdem nepos
cepit anno domini .cccc.
xxv. mundi uero quarti
millesimo .ccc. lxxxviii.
et impauit solus annis .iiij.
Huius anno primo wanda-
li mauritaniam inuaserunt
Anno secundo celestinus
romane ecclesie quoragesimus primus p̄sides. Hic con-
stituit ut psalmi dauid .cl. ante sacrificium caneren-
tur antiphonati ex omnibus quod ante non fie-
bat. nisi tantum epistola beati pauli et sancti eu-
geliū recitabatur Ex hoc instituto excerpti de psal-
mis introitus gradalia offertoria ante sacrificium
orationes inter cōmunicandū cum modulatione ad
missam in ecclesia romana cātari ceperunt Theodo-
sius per ardaburiū ductu angeli iohānem tirannū
opprimit. Rome inter ethiū et bonefaciū ex rei mi-
litaris gloria orta inuidia reipublice parit dispē-
dia. Anno sequenti cassianus de ecclesia ostacino-
politana a iohāne crisostomo eiecit. et in massiliaz
gallie p̄sibiter ordinat. multa scripsit. inter que eti-
am cōp̄tas in egipto uitaspatrū doctrinasque et re-
gulas. datis ad plimos libris exposuit. Actor
hic est iohānes heremita cuius dicta sup̄ et col-
lationes abbreuiatas ad edificationem legentiū in
serui. licet apocrypha reputari uideant. et opuscu-
la decreto pape gelasii .ii. De imperio eius-
dem theodosii cum ualentiniāno Sigibertus

Anno theodosii .iiij. theodosius ualentini-
anum placidie amite sue ex cōstacio filiū
impatoꝝem facit. eumque cum placidia ma-
tre romā ad imperādūz mittit et regnauerunt simul
annis .xxiiii. Ceperunt autem anno dñi .cccc. xxviii.
mūdi scilicet quartimillesimo .ccc. xci. Horum an-
no primo in bithimia thimotheus quidā cōscientie
et religionis imagine multis illudens eos ad erro-
rem sue heresis induxit dicens xpm uerum quēdam
deum et uerū hominem de uirgine maria natū fuisse.
sed mentiens dicēdo quod diuina natura cōuersa
sit in humanam. Romani huiusmodi a p̄ania fugant
quod per .l. annos tenuerant. Anno secundo gūderic⁹
rex wandalozū capta hispali. cū ipse elatus manus
in ecclesia ipsius ciuitatis extēdisset. mox dei iudicio

a demone correptus interiit. Cui genferic? frater in regno succedens regnavit annis. xlviij. Hic u t fertur de fide catholica in arrianā sectam aposto- tauit. Anno. iij. clodius pharamūdi filius rex cri- nicus. annis xvij. regnat super frācos. et ex hoc franci ceperūt habere reges crinitos. Hic clodius thoringiā inuasit et in dis pargo castello thoringo rum aliquādiu habitauit. Inde missis exploratozi bus usq; ad urbem cameracū. rhenum transiit. et pstrato multo romanorū populo citra renū usq; ad ligerim habitaciū. carbonariam siluam ingres- sus tornacum obtinuit. Indeq; usq; ad cameracū pperauit. ubi pauco tempore residens romanos si quos inuenit ibi pemit. et exinde usq; ad somenaz fluuiū pueniens omnia occupauit. Anno quinto mittit p̄mum ep̄m. post quē ad eosdem ab eodem celestino missus est sanctus patricius genere bzi to. filius cōches sororis sancti martini thuronē sis. qui in baptismo quidē dicit? est suchat. a sã cto germano magom? a sancto celestino uero pa tricius. a quo archiep̄? scotorū ordinatus p. lx. ā nos signis sanctitate et doctrina excellens. totaz insulam hiberniā cōuertit ad xp̄m. Nestori? cō- stantinopolis. epus factus fit actoz heresis sepā- tis in xp̄o hominē a deo dicens purum hominem non deum de maria natū et a iudeis crucifixum. Wādalos qui olim timore athanulfi excesserant a galliis. Wallia rex gothorū expellere parat etiam ab hispaniis. III De quibus dā euentibus illi us temporis.

Anno sequenti tercia sinod? vniuersalis ephisena p̄ma ducentozū ep̄ozū iussu the odosii iunioris augusti edita est. que ne- stozium duas psonas in xp̄o asserentes iu sto anathemate cōdemnauit. ostendens manere in duas naturas vnā domini nostri iesu xp̄i pso- nam. In hispaniis. xx. milia ferme militū cōtra wā dalos pugnaciū cesa sūt Genfericus odia gotho rum veritus et simul a bonofacio inuitatus. cum wādalis et omnib? eozū familiis ad africā trāstre tauit. eamq; inuadens et delacerās multam multo tempe cladez romanis inculit. In gallia cū sup̄bā rex hunozū burgūdionenses nimis oppmeret. il li in deum xp̄ianoꝝ spem suā ponentes se baptiza ri petierunt. et statim hunis cōgressi pauci multa milia pemerūt. et sic rabiem ipozum refrenauerūt. Anno sequenti sextus romane ecclesie xlii. p̄sides. Romani in africa wādalis cōgressi supantur bone facius cōflictu cū ethio habito. uictor quidē sed moztiturus abscedit. In bziānia dux saxonū hēgi- stus cōsiderans aiām regis ad amorem sui sueq; gentis inclinatum. postulauit tātum terre spaciū sibi dari q̄ntum vna corrigia posset ambiri ut ibi p̄montozium edificaret. Cui tamen rex acquieuis set. accepto ille corio tauri incidit illud in corrigi am longissimam. et loco quē p̄uiderat circūducēs intra ambitū illi? cōstruxit castellū. appellauitq; illud castrum corrigie. Anno sequenti sextus pa- pa a basso criminatur et iussu valentiniani impa- rozis rome cōgregata synodo coram. xv. ep̄is sy- nodico iudicio purgatur. bass? uero dānat. p̄scri- bitur. et non multo post adeo p̄cussus ip̄sius sexti manibus honorifice sepeliē. Germanus archiepi- scopus arelatensis. ep̄scopi in galliis darent.

III De origine et priorū statu sancti germa- ni archiepiodorenensis. Ex gestus eius.

Hic sanctus germanus archiepiodorenensis o- pidi indigena fuit pentibus splendidis- simis p̄creatus. et ab infancia studiis li- beralibus instituit. post auditoria quo- q; gellicana rome iuris scientiam acquisiuit. Dei de tribunalia prefecture p̄fessione aduocationis ornauit in quo actu multiplici laude splendēs. s̄b- limen genere moribus et diuitijs uxorem sortit? est p̄tin? eum respublica ad honorum p̄sumptū i- signia. Cūq; territorū archiepiodorese gubernare mos erat tyrūculozum potius inuolūtris indulge- re. q̄ xp̄iane religioni operam dare. Erat autē ar- bor pirus in urbe media. ad cuius ramusculos fe- raz ab eo deprehensaz capita p̄ admiratione ve- nationis nimie dependebat. Quem sanctus ama- tor ep̄scopus ciuitatis his frequens cōpellebat eloquiis desine queso vir bonozum splendidissie hec ioculaia que xp̄ianis offesa. paganis uero imi- tanda sunt exercere. Ille tamen nullo modo admo- nenti se uoluit obedire. Cum autem quadā die in sui iuris predia secessisset. sanctus amator illam arborē cum caudicibus absceidit. igniq; cōcremā- dam ilico deputauit. oscilla uero dependentia lō- gius a ciuitate p̄ici precepit. Quod cum audiret germanus. iza animū accendit. ita ut sancte religi- onis oblitus cuius iam munere fuerat insignitus mortem beatissimo uiro mimitaretur. Et ne xp̄ia- nozum cōuent? ei furenti resisteret. turbas suoz sibi coadunans ciuitati impuis? aduenit. Hec om- nia dum a quibusdam cognita sancto amatori p̄- deretur. ait. Ego me indignū iudico testem fieri fuso sanguine saluatori. V De oratione eius dem et obitu sancti amatoris.

Ouina ergo reuelatione finem suū et ger- manum sibi successurum p̄uidens. edu- am p̄fect? ē. ubi iuliz reipublice rector et gubnator gallie presidebat. Quē sic al- locutus est. Finem meum domino michi innotef- cente cognoui. et quia non est alter qui regimē sã- cte ecclesie suscipiat nisi illustrissim? germanus si- cut michi reuelauit domin? posco celsitudinē tuā ut michi eūdem tonsorare t̄bas licentiam. Cui p̄- fectus. Licet inquit reipublice necessarius sit. tñ quia deus ut tua beatitudo testatur sibi eū elegit. cōtra dei preceptū uenire non possum. Tunc san- ctus amator uoti cōpos ad urbem suam cum leci- cia rediit. Subeunte autē illo ecclesiam cū et popu- lus ingredi uellet. sic eum allocutus est. Exonera- te filii manus iaculis quia hic est domus oratiōis non martis statio preliantis. Quod etiam fecerūt. Tūc uidens ep̄scopus germanum nichil horro- la- truculenti portātem. precepit hostiariis ut fores ecclesie claustris artarent. Ipse uero glomerata se- cum turba clericorū iniiciens manus germanum apprehendit. et inuocato noie domini cesariē eius capiti detrahens reiectis secularibus ornamentis habitu religionis cum honore p̄motionis induit talibus cum uerbis exhortās. Satagere te opozes frater quo incōtammatū custodias cōmissum tibi honorem. quia tibi oipotens deus pastorale omi- sit officium. populo quoq; adhortato ut uolūtati dei de electione germani cōsentiret. omnis turba cōsentiens ad cōfirmatōnem p̄suasionis ei? respō- dit amen. Ipse autem kl. maii. iij. feria cepit acti- us dissolutione corporis fatigari sed nec inter do- lores a predicatione cessabat. et dicebat. Prohibe- te lamenta. ibi p̄fecto luctiuaque uoces emittēde

sunt ubi meliori deterior fuerit successurus. huius autem non solum vita perierit vobis sed etiam mors. Tunc precepit se ad ecclesiam puehi ut ibi spiritum datori redderet. ubi die ac nocte solebat eidez p fiteri. Et ascendens pontificalem thronum fere hora diei tercia emisit spiritum. Cōtinuo chorus sanctorum successit. ut spūm eius cum himnis et laudibus in specie colūbe multis cernentibus ad celum puexit. Inde corpus ad sepulturam deducitur. Vnde cum redeūt quendā paliticum pspiciunt. qui iam .xxx. annis hoc morbo detenebat ceruicibz hominū baiulari. Hic orabat. ut vel aquis paululum frui merētur quibus pfusū fuerat sanctum corpus. Cuius fidem admirans germanus tunc p̄sbiter iussit ex eadem aqua mēbra eius pfūdi. et p̄tinus omnis languor recessit. VI

De vita eiusdem sancti amatoris episcopi
Ex gestis eius.

Hic sanctus amator in iuuenili etate literis optime eruditus. coactus est a parēbz quandā uirginem desposare. Sed cū tēpus copulationis urgeret. se mutuo adhortantes votū uirginitatis fecerūt. Et ecce angelus affuit. qui duas eis coronas attulit. p̄positum laudans et ad p̄seuerādum adhortans. Porro puella uirginū cetui se tradidit. amator uero in clericali cāsis p̄conijs uirtutū enituit. ut post excessū sancti eladij merereē in pontificatū substitui. Sāctus ergo p̄t̄ifex multis euulsit miraculis. cecos illuminās. paliticos sanans. mortuos etiā reducēs ad uitam. Cum autē mltos subiecisset fidei. tū exhibitione miraculoz. tum ex instantia p̄dicandi. uideas puam adhuc ibi esse basilicā nec posse capere xpianorū multitudinem taz ingentē. petijt a quodam archisod. ciue rustico nomine. ut sibi cōcederet domiciliū quod intra claustrū habebat urbis amplum et excelsum. Ille statim abnegat. sed nō mltō post grauissime infirmatus sancto ānuīt quod rogarat. Tunc uir dei eandem domū basilicā consecrauit in qua sanctum germanum postea tonsorauit. Hec est actenus basilica in honore prothomartiris stephani xpianis populis frequentata.

VII De austeritate uiri sancti germani
Ex gestis eius.

Igitur germanus suscepit sacerdotium coactus et inuitus. sed repente mutatur ex omnibz deserit mūdi militiā. celestis assumitur uxor in sororem mutat. s̄bstantia i pauperes erogatur. Ex die qua sacerdotij sūpsit exordiuqz usqz ad uite terminū nūqz panē frumenti. non uinū. non oleum. non legumen. nō saltem salem ad usum cōdiēdi saporis accepit. Sane die resurrectionis uel natiuitatis domīce potiones singule sumebātur i quibus uini sapor aquia nimis diluebat. In refectionibus p̄mum cinerem p̄selibauit. deinde panem ordeaceū sūpsit quem tamen ipse excussit et moliuit. Indumētū semper culla et tunica. nec hieme adiectio nec estate leuamen admissum est. Quod utiqz tandiu usui fuit vel forte donatū est. donec attritione nimia solueretur. cilicio semper interius inherente. Spacium uero lectuli sui trabecule dolatiles ambiebant. in lectos cineres usqz ad marginem cōtinentes. qui tamen quotidiana impressione densati inconfecti soli duriciem p̄ferēbant. Stratus omne subiecto cilicio. et supposito vno tātum gusagulo fuit. Caput autem ab humeris p̄ ceruices cōfimum nulla

subleuauit obiectio. ita ut p̄nus prostrata ad terram mēbra damnauit. Noctibz nūqz uestitus. raro cingulum raro calciamenta detrahit. Redimie lozo semp et capsula sanctorū reliquias cōtinēte. Iugis gemitus. & oratio p̄seuerās. Hunc absolute definitio inter tot cruces longū traxisse martiriū. Omnibus sine acceptione p̄sone hospitii p̄beuit pedes omnibz manibus suis lauit. VIII

De p̄mo trāsicu eius in britanniā et de sancta genouefa uirgine.

Quoniam uita eius et fama multis fulgeret miraculis. ex britanniis dirēa legatio galli canis ep̄is nūciauit. pelagianā heresim i locis suis late populos occupasse. et fidei catholice succurri debere. Ob quā causaz sino dus numerosa collecta est. omnibz iudicio p̄clara regionis luminaria germanus et lupus p̄cibus ābiuē. negociū deuotissime ab eis suscipit. Quibz parisiace uerbis territorio p̄meātibus. ciues obuiam p̄cedunt tātozū benedictionem uirorū expectunt. eisdem debitā uenerationem impendunt. in uico cui nemethodori uocabulū eāt hospitii sūt. Cūqz beatus germanus multitudinem cōfluentem uerbi salutaris exhortatiōe refoueret. puellā quādam nomine genouefā inter astātes eminus aspexit. et nescio quid in ea celeste uel āgelicum auspicatus. tali eā preconio extulit. eius genitores sic affat. Beatos inquit dies illa uos fecit quia tāte p̄lis p̄entes uos esse cōtigē. cuius natiuitas ipsi quoqz angelis leticiam pepit. Er̄t enim p̄ciosi apud deum meriti. & spūalis p̄fectione p̄positi. Plura quoqz in laude uirginis p̄secut. tandem ipsam benignitate suaui cōplectit. et inter leuia blādimēta p̄cūctatur si s̄ctimonialis uite celibatū uelit suscipere & christi sp̄saliōis titulari. Illa tantis sponsi nomine delectata titulū uirginitatis amplectitur seqz huius p̄fessionis iam dudū astringi desiderio p̄fiteretur. Interea gressum diuertit idem sanctus ad ecclesiā maximo populoz agmine p̄sequente. ibiqz inter s̄ctos psalmos ac p̄lixā orationem manum dexterā sup caput uirginis indefesse tenuit. Deinde in crastino cum illa ad eū redisset et ipse de p̄ridiana p̄fessione eam allocut. fuisse ipse uultū in terrā defixit. moxqz nūmum erēū diuina forsitā allatū sentētia expressione crucis i seculptum inspexit. ac p̄tinus a terra collegit. quē loco muneris genouefe tradidit. ac semp collo suspensum ob sui memoriā ferre precepit. Ceterū inquit alia mūdiālis pulcritudinis ornamenta nūqz tuis uel collo uel digitis inseri patiaris. Ita factus uirginis ualefecit. & ut sui memor esset amonuit. commendansqz eā pentibus iter ceptū cū beato lupo p̄rexit. IX De egritudine sancti germani et eius pugna contra saxones.

Quodā die dyabolus insidiator casualibus laqueis p̄paratis. germani pedem lapsus occasione cōtriuuit. ignorans illi merita sicut beati iob afflictione corporis p̄paganda. Et dū aliquādo vno in loco infirmitatis necessitate cōstringitur in uiciniā qua manebat casuale exarsit incendiū. Quod cōsūptis domibz que illic palustri arūdine tegebātur. ad illud habitaculum in quo idem uir iacebat flagris sūm̄lātibus ferebatur. Sed hospitii s̄cti uin expauescens flamma trāsiliuit ultra ceteraqz deseuens multasqz uitates faciebat infirmus. Et cū debilitati sue nichil remediij pateretur adhiberi. quādā nocte cādentem

niueis uestibus vidit sibi adesse personam. quae manu
extensa videretur iacentem extollere. eumque firmis
vestigis impabat consistere. Postquam horam ita fu-
gatis doloribus recepit sanitatem. ut die reddico
meripidus subiret itineris laborem. Interea saxo-
nes pictique bellum aduersus britones iunctis viri-
bus susceperunt. et illi trepidi sanctorum antistitum
auxilium petierunt. Qui promissum maturantes aduen-
tum. tantum contulerunt fiducia. ut maximus crede-
retur exercitus aduenisse. Itaque apostolicis ducibus christus
militabat in castris iocantem. ut quotidianis predi-
cationibus institueret. certatim ad gratiam conuolaret
baptismatis. Ita baptismo madidus procedit ex-
citus. et contempto armorum presidio dei auxilium expe-
ctatur. Hec institutio vel forma castrorum hosti-
bus nunciatur. qui victoriam quasi de inermi exer-
citu presumptentes. assumpta alacritate festinant. Ger-
manus signifer et dux exercitus. omnes admonet
ut voci suae uno clamore respondeant. appropin-
quantibus hostibus alleluia tercio repetitur. Sacerdotes
exclamant. sequitur unus clamor omnium. et repulso
aere montium inclusa multiplicat. hostile agmen ter-
rore prosternitur. et ruisse super se non solum rupes
circumdatas. verum etiam ipsam celi machinam con-
miscuit. vix sufficere pedum praecipitas credit. passim
fugiant. arma praecipue. gaudentes vel nuda se cor-
pora eripuisse discrimini. plures etiam timore precipi-
tes flumen quod sensim venientes transierat deuo-
rauit. Sicque hostibus sine sanguine superatis. colle-
ctis spoliis christiani triumphant. et sancti antistites
ad propria redire festinant. **X** De secunda pro-
fectione eiusdem in britania et discipulo suscitato

Non multo post nunciat praefatos hereticos
in britania iterum pullulasse. Rursumque
ad factum germanum praesens omnium deferuntur.
ut causam dei quam praesens obtinuerat
retuleret. Adiuucto itaque sibi sancto severo treuerense
si episcopo libenter anuit. dum et laboribus dilecta-
tur. et se christo gratanter impendit. iamque eo aliquo-
tulum progresso. vnus ex discipulis eius qui eum de
hibernia secutus fuerat. ad hanc ipsam delectus
expeditionem. quia cum ipso exire nequiverat post
eum praefectus est. Cumque ad tornodorum peruenisset.
ibi decubens post paululum defunctus est. Cum autem
sanctus germanus cum sociis suis hereticos sicut
et antea confudisset. et ad propria remearet. contigit
eum ad eundem deuenire locum. Cognoscensque per spi-
ritum ibi decessisse discipulum. accedens ad locum
quo fuerat tumulatus. iussit reuelli sepulcrum. ipsum
que vocans nomine et quid ageret. et si secum ad
huc militare cupet requisivit. Mox vitali resurgens
pro spiritu defunctus residet. cuiusque sibi constare
suauia ac se nolle huc ulterius reuocari respondet.
Tunc sancto anuente ut quiesceret. ille capite de-
posito rursus obdormiuit in christo. **XI** De re-
ge britaniae ab eodem expulso et subulco substituto

Germanus igitur cum in britania predicaret
die quadam regis britaniae palatium cum suis
discipulis introiit. et directo ad regem
nuncio per vehementem frigorem et superueni-
ente nocte hospitium postulauit. Sed cum rex im-
mitis concedere nolisset. germanus cum discipulis
suis sub diuo persistens. niuem et gradinem patienter
sustinerat. iamque ueniente nocte subulco re-
gis regressus a paucis acceptam in palatio praeben-
dam suam ad proprium tugurium referebat. Is ubi factum
germanum conspexit uehementi frigore cum di-

scipulis tabescente. persone dignitate promouetur. oro
ait quisquis es domine ut tibi et sociis peccas. et ue-
niens ad hospitium meum. officium mee paupertatis
suscipias benigne. Cumque germanus ad eum humi-
liter declinasset. porcius ille uxorem suam monu-
it ut unicum vitulum quem habebat occideret. et
hospitibus cenaturis apponeret. Post cenam igitur
germanus mulierem euocat. iubetque ut ossa uituli dilige-
ter collecta super pellem eius ante matrem in prese-
pi conponat. Quo facto uitulus sine mora surrex-
it matrisque coactans comedere fenam cepit. Tunc ger-
manus hoc audiens rogat hospites suos. ut saluo
iure hospitii hoc iterum beneficium acceptaret. Fa-
cto autem mane germanus ad palatium progreditur.
et regem egressurum de palatio praestolat. Exeun-
ti festinus occurrit. et cur ei sero hospitium negas-
set potenter inquit. Rex stupore defixus. et san-
cti auctoritate attonitus. respondere non potuit.
Tunc germanus. Egredere inquit. et regnum melio-
ri dimicte. Illo hesitante germanus cunctatam im-
pellens. egredieris ait. et sicut dominus definiuit
nequaquam deinceps potestate regia abuteris. Rex
autem auctoritatem celestem in praesule reformi-
dans. cum coniuge et liberis indifferenter exiit.
et ulterius ingredi non praesumpsit. Tunc germanus
subulcum cum coniuge uenire fecit. et uniuerso stu-
pete palatio regem constituit. Ex tunc reges ex sub-
ulci genere procedentes. dominantur genti britonum
deo res humanas mirabiliter ordinante per beatum
germanum. **XII** De sancto cassiano augu-
tudunensi qui respondit ei de tumulo.

Quoniam de britania remearet per augustudu-
num transiens. ad tumulum sancti ponti-
ficis cassiani peruenit. Quem cum quomo-
do se haberet inquireret. ille statim e tu-
mulo audientibus cunctis dixit. Dulci quiete perfru-
or. et aduentum redemptoris expecto. Cui germa-
nus respondit. Quiesce per longum in christo tempus
et pro nobis attentius intercede. ut obtinere sacre
resurrectionis gaudia mereamur. **E**x gestis ei-
us. Hic cassianus olim ex nobili genere in alexandria
a urbe natus. a sancto zenone eiusdem urbis epi-
scopo diuinis literis eruditus. deum ab infanzia
coluit. et omnia pro christo deserens. in ortensi urbe
ecclesiam in honore sancti laurentii sicut ab eodem
in uisu doctus fuerat construxit. Tunc iouinianus im-
perator deum timens qui successerat iuliano apo-
state. elegit eum proclamante populo in ortensi ur-
be episcopum. Sed cum eam aliquandiu in omni sa-
ctitate rexisset. ualedicens omnibus omnia dereli-
quit. et cum paucis clericis pro christo peregrinatio-
nem arripuit. Intraque mare prosperate deorsum ad
massiliam nauigauit. et inde seueniente hereticorum
et paganorum persecutione augustudunum peruenit.
a sancto simplicio episcopo gratanter exceptus. ad pe-
titionem ipsius simplici cum eo per triennium mansit.
Quarto anno sanctus simplicius migravit ad do-
minum. et omnis clerus et populus cassianum ele-
gerunt episcopum. Cui tantam gratiam dominus hiesit
christus conferre dignatus est. ut assidue miracula
per eum ostenderet. cecis lumen donaret. surdis au-
ditum debilibus sospitatem. egrotis incolumita-
tem tribueret. et omnem hominem diligebat sicut
seipsum. Consumauit autem reges ecclesiam beatus
cassianus episcopus annos. xx. et migravit ad do-
minum hiesum christum. qui est resurrecturus. cum
sanctis in gloria aeterna.

XIII De latrone eius prodigio diuinitus irre-
cito & duobus aureis compensatis.

Quam autem redisset vir sanctus germanus
in galliam. quadam die imminente iaz uespa
comitarii suo nudus pede. cucullo vacu-
us viator accessit. cuius etiam nuditati
condoluit. Qui dolose inherens contubernio. iugiter
mansioni et inter occupatos custodes qui deo non
animalibus vigilabant. iumentum quo senior ve-
hebatur pro nocturnus arripuit. Die redito a-
missio euectiois obsequio agnoscit. et ut sacerdoti aial
non desset vnus ex clericis in pedite ex equite muta-
tur. Et dum iter agit. circuecti comites beatum
virum intuentur extra morem conceptam leticiam uul-
tus obubratione velantem. Tum vnus auetozita-
te concepra causam leticie percuetatur. At ille. Paulu-
lum inquit remozemur. quia infelicis illius laboz
& irridendus est et dolendus quem mox uidebitis
estuantem. Cuiusq; substitissent. respiciunt post se ca-
ptum animal peditem manu deducunt. Cuiusq; ex-
pectassent acceleratem. ille statim vestigiis puoz-
lutus crimen quod comiserat cofitetur. & ita to-
cius noctis spacio irretitu fuisse se retulit ut lon-
gius proire non posset. nec euadendi viam aliam re-
pisset. nisi ut ablatum animal restitueret. Ad hec
vir sanctus Si besterna inquit die nudo tibi tegi-
men dedissem fura nois necessitas non fuisset. Acci-
pe quod deest. redde quod nostrum est. Ita ofelloz
criminis non solum veniam pro pena comissi. verum eti-
am premium cum benedictione suscepit. Quadam
die dum iter carpet. occurrunt pauperes elemosi-
nam postulantes. Consulto dyaconem quentuz esset
in cosuptibus. Tres tantum aureos esse respondit.
Quos ille totos statim erogari precepit. Ad hec dy-
aconus. Vnde uicturi hodie sumus. Qui respon-
dit. Pauperes suos pascit deus. Tu quod habes
psta paupibus. Dyaconus quasi puidus duos ero-
gat. et vnum reseruat. Post paululu eqtes qdem
post eu venientes. obtulerunt ei munus ducentozum
solidoz. Deinde couersus ad dyaconem ait. Acci-
pe que traducur. & intellige te fraudez fecisse pau-
peribus. Nam si totum quod dedi indigentibus con-
tulisses. remunerator noster hodie trecentos red-
didisset. Coneremuit dyaconus. secretum reat sui
innocuisse pontifici. XIII De operibus pi-
etatis eius et alimi sui suscitatione.

Tunc sanctus dum alpes ytalie conscendit
ret. quibusdam mercatoribus associatus vi-
dit inter alios quendam claudum et senem.
qui torrentem transire non poterat. d. mo-
tibus decurrentem. Huius fascem vir sanctus ar-
ripiens propriis humeris transportauit. ipsum quoque
senem iterato transitu subiecta ceruice transposuit.
Ecce mira virtus caritatis que sancto viro tantam
vim contulit. ut quem tanta ieiunioz media fatiga-
bat. quem cotinui itineris fatigatio distrahebat.
qui denique semetipsum ferre uix poterat. cum etiam
esset persona tam nobilis rustici etate & debilitate
grauissimum fascem pro transposito sanctis humeris
vectitaret. Cum autem rauennam puenisset ubi tunc
petrus pontifex ecclesiam christi applica institutione gu-
bernabat. diu cum desiderio expectatus excipitur.
Occurrunt principes. ambiunt perceres. ecclesia eum
cum exultatione amplectitur. Sed et regina venerabi-
lis placidia. que cum filio suo valentiniano roma-
num regebat impium. ad sacerdotis diu erforium
vas argenti amplissimum. cibis delicatioribus ifer-

tum. sine ulla carnis admixtione transmisit. Quod
susceptum ipse ita distribuit. ut cibos ministris
suis traderet. Ipse uero argentum vendicaret. re-
mittens loco muneris patenulam ligneam pane oz-
deaceum continentem. At illa cum ingenti gratulati-
one utruque complexa est. quod et argentum suum transmi-
sisset ad pauperes. et illam escam beati viri cum ministe-
rio abiecti vasculi suscepisset. nam et lignum auro
postea ambijt. et panem multis remediis ac uturi-
bus reseruauit. Cum autem rauenne moram faceret
ibi et mortuum suscitauit. et multis miraculis eius
fama refulsit. In illa siquidem rauenta cum eum re-
gina placidia et ad portum vel ad aliud conuiuium
euocasset. et ille humiliter annuisset. ieiuniis uigiliis
laboribusque confectus. ab hospicio suo usque ad pa-
latium asino deferente portatus est. Cum ergo me-
epulas ministri secreto regine dixissent. asinum san-
cti germani repente defunctum. et illa tacere iussit.
mire mansuetudinis equum vice asini sancto presen-
tari precepit. Quem ille intuens. meus inquit mi-
chi asinus presentem. quia qui me huc attulit repo-
tabit. Pergensque ad cadaver distensum. Surge inquit
muscio reuertamur hospicio. Statimque subsiliens
semetipsum concussit. et quasi nichil mali passus esset
germanum alacriori uirtute portauit. XV

De transitu et exequiis eiusdem.

Sed antequam de urbe rauenta exiret. qua-
dam die matutinali solennitate perfecta
dum cum episcopis sermonem de religi-
one conferret tristissimam protulit mentionem
dicens. Comendo uobis fratres carissimi transitum
meum uidebar michi pro nocturno soporem a domo
viaticum pegrinationis accipere. factus est autem post
aliquot dies. cum ingrauescente incommodo migra-
ret ad domum. capulam cum reliquiis regina susce-
pit. Cucullam cum alio petrus episcopus usurpa-
uit. Ceterorum antistitem vnus accepit pallium. alii
cingulum. duo tunicam. duo sagulum diuiserunt. ut ali-
quid monumenti ex successione haberent sanctita-
tis. Corpore autem in galliam ad urbem suam relatum
est sicut adhuc uiuens petierat a regina placidia.
Cuius ad urbem vercellensem portitores uenirent
sanctus eusebius eiusdem urbis episcopus. copato
sancti germani decessu. ecclesiam quam ei sanctus ger-
manus cum rediret dedicare promiserat. eam dedica-
tur. solenniter ingressus. cereos accendi iussit. Sed
ministri eos admota flama accedere non ualebant
licet id sepius attemptarent. Quod uidens sanctus
eusebius intellexit dedicationem aut in aliud tempus
debere differri. aut alii episcopo resuari. Interea
sacri funeris pompa uenire narratur. et obuiantibus
ei cunctis. pro manus sancti eusebii in predictam eccle-
siam inducit. et statim omnes cerei diuinitus inflam-
mur. Tunc sanctus eusebius promissionis sancti germa-
ni meminit. et quod uiuens se facturum promiserat
mortuum fecisse cognouit. Vnde festum die popu-
lo indicens ad altare accessit. et quanto alioque potu-
it. gloria in excelsis decantans. postea sacras exequi-
as celebrauit. Itaque corpus sancti germani cum mul-
ta deuotione et frequentia populo et a propriis ciui-
bus h. octobris excipitur. et honorifice sepelitur.
Obijt autem anno domini. cccc. l. episcopus sui. xxx.
Siquidem tres mortuos suscitauit. Vnum quando
aurelianum transiens a sancto aniano episcopo. toti
usque populi concursu reuerenter exceptus. mortuum
iam elatum obuiam habuit quem mox uirtute prescis
uite presime reformauit. Alterum uero cum apud

ycalia prefecti filium quem vis februm extirperat. reuocavit ad vitam. Tercium vero discipulum suum. XVI
De sancto lupo trecensi et petro episcopo ra-
uennensi. Ex gestis eius.

Porro sanctus lupo lenocorum familie primus fuit. cui gloriose memorie primimola sancti hilarij arelatensis episcopi germana coniunx fuit. vii. anno coniugii se ad consortium horzatu mutuo contulerunt. Tunc ille relictis omnibus sanctum honoratum abbatem lirinensem expetit. cuius institutione ceruice subdita omnium vigiliarum abstinentiarumque dogmatibus institutus est. Post annum vero regrediens. ut que sibi remiserant pauperibus eroganda distraheret. ad urbem tricassinam ilico pontificatum raptus est ubi populum via salutis docens. clericumque strenue gubernans post biennium cum sancto germano in britanniam perrexit. In quo itinere signorum mirabilibus cunctis admirationi fuisse. Nec longe post eum per gallias ubique diffusus premeret huiusmodi exercitum tricassinam urbem patentibus capis expositam. nec armis munitam nec muris. vir sanctus recurrens ad nota perfidia. sola ad deum intercessione et prece interposita superno auxilio defendit. Multis quoque aliis miraculis claruit. Nam et mulierem paliticam sanauit puellam impulsu demonis muta signo crucis ipso liberauit. et alios plures egros sanauit. Annis ferme. xxv. expertus lectuli. iacendi laborem superpositus tabule sustinuit. Cui indumentum non nisi cilicij consuetudo fuit. vnius tunice semper usu contentus. in orationibus per vigilas ac alternis noctibus perorabat. biduanis ieiuniis defatigato corpusculum iuuentutis incertum per sternens. flebilis ora futuris intentus indefesse rigabat. Ceterum que fuerint eius facta. ex scolis eiusdem discipulorum uirtutis exempla docuerunt. Nam in sancto policromo medunensi episcopo curationum gratia glucebat. factum seuerum treueris ordinatum germanie gentibus predicantem. apud non ambigimus societate permixtum. Sanctus autem lupo. lii. annis sacerdotum factus spiritum emisit ad celum. **Actus. Extant uero sermones elegantes sancti petri rauennatis episcopi. ex quibus excerpta plurima opusculis nostris inserta sunt.** XVII **De vita sancti marci abbatis.**

Ex gestis eius.

E quoque tempe fuit sanctus mamertinus qui quondam paganus cum ydola coleret unum oculum perdidit et alterius manus ariditatem incurrit. Qui cum se deos offendisse putaret. et ab eis veniam iugiter imploraret. quadam die dum iret ad templum deorum obuiauit ei quidam nomine saunus. totus capite et habitu religionis armatus. Qui dum eum requireret unde ei talis infirmitas accidisset. respondit. Deos nostros offendit. et ideo semper eos cum lacrimis rogo. ut michi reconciliari que abstulerunt irati reforment propitii. Tunc ille. erras inquit demones deos putas. Sed fac quod dixero tibi. Si uis in oculo et manu sanari. uade ad sanctum germanum athenisiodorensem episcopum. et si consilio eius acquiesceris. continuo sanus eris. Qui statim iter arripens. uenit ad sepulchrum sancti amatoris episcopi et aliorum factorum et cogente pluuiosa nocte secessit illuc ad quadam cellulam super cubam sancti corcodonij collocatam. Et cum fatigatus itinere obdormisset. apparuit ei uisio mirabilis quod quidam uir pulcherrimus uenit ad hostium celle illius et uocauit sanctum corcodonij dyaconum. ut ueniret

ret ad festum quod factus pegrinus et sanctus amator cum aliis episcopis faciebatur. Cui ille respondit de tumulo. Non possim modo ire quia hospitem habeo quem me oportet custodire ne a serpentibus qui hic sunt occidatur. Abiit ille nunciare quod audiverat. et reuersus est dicens. Sancte corcodonie surge et ueni. et adduc tecum iunianum subdyaconum et iunianum lectorem. ut faciant officium suum alexander enim qui tecum est custodiet hospitem tuum. Visumque est ita sancto mamertino quod factus corcodonius apprehensa manu eius duxit eum secum et ostendit ei sanctum pegrinum et factum amatorem. et duos alios episcopos. Et cum esset ad eos sanctus corcodonius. dixit ei sanctus amator. Quis est ille qui tecum ecclesiam ingressus est. Qui respondit hospes meus est. At ille expelle iquit eum a nobis. quia pollutus ydolis nobiscum esse non debet. Qui cum expelleretur. prostratus coram eis impetrauit gratiam sancti amatoris. Qui iussit ei ut iret ad factum germanum. Mox ergo euigilans et uisione certificatus uenit ad eum. et prociens ante eum ueniam postulabat. Et cum ei cuncta ita narraret. prexerunt simul cum multis aliis ad tumulum sancti corcodonij ubi serpentes erant. Et remoto lapide uisi sunt serpentes. vii. quorum unum x. pedum longitudinem excedebat. Et cum astantes per timorem diffugerent. beatus germanus stans immobilis iussit eos illuc secedere. ubi nulli possent omnino nocere. Et post hec baptizatus est et sanatus sanctus mamertinus. et factus est monachus monasterii sancti germani. et postea fuit abbas ipsius ecclesie post factum alodium.

XVIII De sancto mariano monacho.

Tempore sancti alodii successoris sancti germani circa annum domini. ecce. lxxx. factus marianus de territorio bituricensi uenit ad monasterium sancti germani tractans opinionem sanctitatis que adhuc mibi dolebat. Cuius ibi toto desiderio recipi postularet. et receptus in breui ueranis monachi sanctitatem imitabilem se preberet. sanctus mamertinus tunc abbas uolens probare obedientiam eius. uisit ei monasterium commisit officium. pastorem eum constituens bucularum. Cum ergo iussu abbatis in quadam silua que erat prope uillam que dicitur meteglis vel metegles. boues et vaccas libentissime custodiret tanta sanctitate pollebat quod etiam aues siluestres ad se uenientes manu propria nueriebat. Vbi die quadam cum esset in nemore canes eius aprum latratibus exciataes. cum iam eum grauius purgerent. fugit ad cellam sancti mariani. Qui ubi canes latrantes audiuit deserens bobus illuc properans. et canes contempserunt. et aprum incolumem abire permisit. Quidam latrones cum eum in campo expoliassent. ueste eius secum ferentes abierunt. solum ei palliolum dimiserunt. Qui statim clamauit post eos dicens. Reuertimini domini mei ecce denarius in meo pallio colligatus qui uobis forsitan erit necessarius. Qui primus reuersi cum pallio cum denario rapuissent. eum nudum penitus dimiserunt. Sed cum festinantius ad suas latebras properarent in ipso crepusculo ad hostium celle eius inuenerunt. Quos ille in cella sua benigne recepit et pedes eorum lauans hospitalitatem quam potuit ministravit. unde cunctis facti sui penitentibus unus eorum ad fidem conuersus est. XIX **Ad huc de miraculis et transitu eiusdem.**

Quodam etiam tempore monachi euz ei ad bouz custodia fuerant deputati. iuuenili uoluntate ursam quādam cū catulū q̄ uiculis eozū insidiabatur. laqueis et ige nio capere uoluerūt. Cūq; illi nocte laqueos p̄tē dissent. et ursā in eos irruens teneretur. sanctus marianus hoc p̄sciens de lecto surrexit. et eam in ueniens dixit ei. Quid facis hic misera. fuge cito. ne capiaris. Et statim illa humiliter et māsuete dī scellit. Marianus uero monachos excubantes iue niens increpauit. et ursam quam cape cupiebant ī colūmē redisse nūciauit. Solebat autem singulis dominicis ad xp̄m ecclesiam p̄ficisci. Quodam itaq; die iussit uni ex monachis secuz ire. Cui ille Non possū inquit hodie quia debeo ad mensā fra tribus ministrare. Tunc iuit cogente impio sancti viri. Sed cum essent in ecclesia finito euāgelio sta tim foras egreditur. & ascendēs equū suū ad do mū redire citius nitebat. Sed cum equū inde mo uere non posset licet eum dure calcarib; purgēt. intelligens causā cōfusus redijt ad ecclesiam. & si nita missa dixit sanctū marianus. Dic michi frater prexisti ubi uolebas. qui me relicto discedere cupiebas. Ecce equus obediuit deo. cui tu repugna bas. Adueniente die pasche. rogabāt eum fratres ut diem pasche in fontaneto monasterio celebraēt. Quod euz fecisset. sequenti die corripitur dolore febriuz et quarta feria migravit ad dominū. Quē dum portitores ueherent ad anthesis. in quada; villa existentes. moueri inde penit; nequiuerunt donec quidā qui erat p̄ suis foras factis in carcere cōpeditus. fractis cathenis & ap̄to carcē liber ex iens uenit ad corp;. & cū alijs portauit usq; ad urbem. Qui cū p̄fessione ep̄ali solēniter excep;. in ecclesia sancti germani est sepultus. XX

De sanctis episcopis eucherio lugdunensi & hilario arelatensi. Actor.

Porro sancti ep̄i eucherius lugdunensis et hilari; arelatensis. quos eodem tempo re cū sancto germano anthesis. flo:uis. se iam supra dixim;. ambo uiri nobilissi mi fuerūt & eloquentissimi. Eucherius ex nobilissi mo senatorū genere inter spelūcam inclusus. reue lante angelo pontifex factus est. Cuius natalis ē xvi. kl. decembriis. Hilari; multos simones ad po pulū splendidissimos cōposuit. Cuius natalis est iij. nonas maij. Sancti uero honozati xvii. kl. fe bruarii. Eucherius ut ait genadius scripsit ad va lentianū p̄p̄m suū. de cōtemptu mūdi & se cularis p̄bie eplā vnam scolastico et ratōnabili s̄mone. et aliaz ad p̄sonam filiozū saloni & verani postea ep̄ozum obscurā. Sed et sancti cassiani q̄dā opuscula lato tenfa sermone angusto uerbi reuol ueus tramite in vno coegit volumine. que tam ec clesiasticis q̄ monasticis studiis sūt necessaria. Mo ritur inquit valentiano et marciano regnātib; Idem quoq; genadi; de beato hilario ita scripsit. Hilarius arelatensis ep̄; vir in sanctis scripturis doctus. et paupertatis amator. et erga impū p̄u sionem non solum pietate mentis. sed et corporis sui labore sollicitus. Nam p̄ficiendis paupib;. et i am rusticationem contra vires suas homo genere clarus et longe aliter educat;. exercuit. sed nec in sp̄ualibus labore neglexit. nā et in docendo gra tiam habuit. et absq; p̄sonaz acceptione in omib; castigatum opus p̄dicationis igeffit. Ingenio ue; ro morali aliqua etiam p̄ua edidit q̄ erudite anie

et fidelis lingue idicio sunt. In quibus p̄cipuo et ad multoz utilitatem necessario opere uitam s̄a cti honorati p̄decessoris sui cōposuit. Moriē valē timiano et marciano regnātib;. XXI De sancto honozato arelatensi episcopo et eius p̄mor: diis. Hilarius.

Hic honozatus in adolescentia baptismū arbitrato p̄prio concupiuit. et maturo cōsilio san; moztē expauit. Itaq; adhuc cathecumim; lasciuia respuebat. cleris eos ut patres honozās. et puerili interdum sensu paupem iuuans. Hūc iam baptizatū pater ei; ter rene pietatis suspitione sollicit;. timēs sibi a xp̄o p̄ rīpi. conatur eum studiis iuuetutis illicere. vena tib; et ludis. variisq; mūdi voluptatib; irretire. dīm fastidiebat. adolescēs. quo grādeu; oblecta baē pater. tali se semp adhortatione cōpellēs. De lectat hec uita sed decipit. Itaq; cōuers;. iugo do minice fuitutis se subdidit. intelligens sūmū esse captiuitatis gen;. licentiam iuuentutis. Ton; igit tur capillis et ueste mutata. sic repente totus ex a lio alius ostenditur. ut non alter pater ei; q̄ se oz batū filio lamentareē. Occurrit. renititur. cōmi natur. nec tamen ullo hozum puericia deo freta cōcutitur. Tirōni suo domin;. cōsolator asitit. ei q; vnum ex germanis suis in collegiū suscitauit. qui eius exemplo cōuersus. senior iuniozem cōse cutus est. Cūq; multis virtutib; emicaret. et om nem simul patriā adoznarēt. cepit alter alterū lau di obijcere et glorie exponere. Sed dum vnusquis q; sub umbra alterius obscurari uolebat. cāq; rep cussa claritas verūq; radiabat. Gloriā itaq; suam pauentes. in hac uita mercedem se p̄cepisse puta bāt. et hūanā cōuersationem et graciā fastidiētes heremī amore flagrabāt. Omnib; igit; erogatis o terra sua exeunt. et ne quid iuuenili ausu temere ab eis inceptum putaretur. senem p̄fecte grauita tis factū. cāpasiū eratis sue custodem assumunt. Queritur ergo latebra pegrinationis fugiē fama virtutis at vbiq; ieur. ibi alia uellent nollēt fa ma piebatur. XXII De uita eius mona stica et episcopatu eiusdem.

Deniq; germano suo i xp̄o viro uenato defūcto. factus honozat; ad heremum urbi arelatensi p̄p̄m quā puenit. vacat; q; insulā ob nimietatem squalozis. et in accessā uenatoz animalū metu petijt p̄pter se creti oportunitatē. Ingredeite eo fugit horroz so litudinis. cedit turba serpentū. ibiq; ml̄tis ad eū cōfluentibus. fact; est pater multoz monachoz multiq; admiradis virtutib; fulgēs. de aduenis quoq; et pegrinis recipiendis magno ope sollicit; erat. et pauperibus largiter erogās. nichil sibi su isq; p̄ter victum p̄sentium dierum ac uestitum reseruabat. Exhausta est aliquādo dispensationis substācia. fides nūq;. Vnde quadā uice cum vnuz iam ex multis milibus aureum arca p̄flua ac mu nifica retineret hunc ipsū etiā in multoz rerū de fectu cōstācissime pauperi dedit. et michi atq; ali is astātib; ait. Certum iā est appropinquare qui de fecerat. Vix triū aut quattuoz hozarū spaciū trā sietat. et mox qui uerbis suis fidem faceret occur rit. Mei quoq; graciā patriā quā fastidierat acces sit. meq; durum et indomitū uix eādem suis p̄issi mis exhortationibus simulq; lacrimis ac p̄cibus ad deum cōuertit. secūq; ad heremum p̄duxit. Et p̄mum quidem lacte postea cibo sapientie nutuit

Tādem in hac ecclesia dūm regnum accepisset. s̄b illo floruit xp̄i ecclesia sicut monasteriū acē floruerat. Somno tādem ultimo excipitur. multozum interea variis uisionibus somnus cōcutitur. quoz facies erat. q̄. s̄ illi s̄cto occurrerent officia sanctorum. Et vere ille in eodem medie noctis puncto ecclesiā in occursum s̄cti corporis cōuenit. impleuit. ut non nisi āgelicis nūcijs suscitatus pareretur. Sicq; cum honore sepulture traditur.

XXIII De s̄cto patricio hibernozum ep̄i scopo. Sigibertus.

Et tempore celestinus papa ad scotos i xp̄m credentes palladium mittit ep̄iscopum. post quem ab eodem missus est s̄ctus patricius ad eos. genere brito. filius cōches forozis sancti martini. Qui in baptismo quidē dicitus est suchar. a sancto germano magom? a celestino vero patricius. a quo scotoz archiep̄us. ordinat? p̄ ānos sexaginta s̄ctitate signis & doctrina excellens totam insulam hibernie cōuertit ad xp̄m. **A**ctor Hec sigibertus. Legitur tamē q̄ idem patricius magom? cognouit sit. et ap̄d scotos porcarius p̄mū fuit. Inde liberatus romā adijt. sacras literas affatim didicit palladio autēz ep̄o defūcto quem celestinus papa ad scotos miserat. mittitur cū germano patricius & hibernijs ep̄iscopoz ordinat. Auxilius autē & serui nuz cū eo in inferiori gradu ordinati sūt. Preter uirtutes reliqs quas fecit. lx. mortuos suscitauit. captiuos milicos p̄p̄ijs sūptibus redemit. ecclesias. ccc. lxx. fundauit. et totidem ep̄os ordinauit. p̄sbiteroz. iij. milia. p̄secrauit. xij. milia hominū baptizauit. vii. reges filios almogith vno die baptizauit. xl. diebus & xl. noctibus in vertice montis hely ieiunauit lxxx. annis in hibernia p̄dicauit. cxx. vixit & sepulcrum ei? non inuenit. Cōpleto in hely. xl. dierum & noctiū ieiunio. tres petitiones p̄ hiberniensibus fecit. eo q̄ fidem recepissent. Primā ut vnus quisq; credentiū penitentiū sc̄z in extremo uite sue statu suscipere. Secundam ne hibernia a bābaris in eternū cōsumeretur. Tercia ne aliquis hiberniensium sup̄uiat in aduentu iudicis. Hinc p̄ honore sancti patricii delenda dicitur. vii. annis ante iudicium. In colle hiberniensiu populo benedixit. & p̄ eo orauit. Ibi aues multicolorēs innumē abiles ad eū venerūt. ut benediceret eis. Quib? signantur quiq; fideles qui p̄ eum cōuersi sunt ad dominū. XXIII. De baculo hiesu sibi dato et purgatorio sibi ostenso.

Utrum in p̄mis cū p̄fatam gentem admodum bestialem et terrore tormentozum et amore gaudiozū ab errore conuerrere uolisset. dicebant ad xp̄m se nūq̄ uertendos uerbis eius vel miraculis. nisi aliquis eoz et tormenta illa malozum et gaudia beatozū iteueri posset. ut rebus uisus certiores fierent q̄ p̄missis. Cūq; ille etiam tūc p̄ salute populi ieiunius & orationibus deuotōz fieret apparuit ei pius doctus hiesus uisibiliter. dans ei textum euāgelioz et baculum. Que hucusq; p̄ magnis p̄ciosiq; reliquiis in hibernia uenerationi habent. ac p̄ signo sūmi p̄sulatus. i. archiep̄iscopat? illi? patrie cuiuslibz habēti hec reputat. Ipse quoq; bacul? p̄ eo q̄ illum domin? hiesus dilecto suo patricio conculc baculus hiesu cognommat. Itaq; domin? eundem sanctum in locū desertū deduxit. et quādam foueam rotundam intrinsec? obscurā ostendit ei dicēs

Quia quisq; ueraciter penitens et uera fide armatus. fossam eādem ingressus. unius diei ac noctis spacio moram in ea faceret. ab omnibus peccatis suis purgaretur. et p̄ illam trāsirens nō solum tormenta maloz uideret. sed etiā gaudia beatoz. Sic q; domino ab oculis eius disparente. letus statim in eodem loco ecclesiam cōstruxit. et beati patris augustini canonicos in ea cōstituit. Fossam autēz que est in cimiterio. extra frontem ecclesie muro circūdedit. et ianuas sc̄ra q; apposuit. ne quis eā temere et sine licentia ingredi p̄sumeret. Clauēz uero custodiendā p̄zi eiusdem ecclesie cōmendauit. Ipsius autē beati patris tempore multi penitentiā ducti. fossam ingressi sūt. qui regredientes et tormenta maxima se p̄p̄ssos et se uidisse testati sunt. Quoz relationes iussit beatus patricius in eadem ecclesia notari. Eoz uero attestacione. ceperūt alii p̄dicationem beati patricii suscipere. Et quoniam a peccatis ibidem homo purgat. locus ille purgatorioz s̄cti patricii nominatur. locus autēz ecclesie reglis dicitur. Verū historia hec a multis non recipitur. p̄pter illud maxime q̄ ibi dictū est. aīmas a purgatorio liberatas. non statim ad celū euolare. sed in paradiso terrestri cā. p̄ loco quietis intermedio temporaliter cōmanere. et inde statim tempore ad celi palatia trāsire. cum ec̄tra illud credatur locus esse medius animaz inter purgatorium et celestem paradysum. XXV. De petronio bononiensi et scriptis eius.

Et eodem tempore fuit patronus bononiensis ytalie ecclesie ep̄iscop? vir sancte uite et monachorum studiis ab adolescentia exat? Hic scripsisse putat̄ uitalpatrum monachozum egipti. quem uelut speculum ac normā p̄fessionis sue monachi aplectunt. Legi inquit gennadius sub eius nomine in ordinacione ep̄iscopi. ratione et humilitate plenum tractatum. quem lingua elegatōz ostendit non ipis? esse. sed ut quidā dicit patris eius petronii eloquentissimi et eruditissimi in secularib? literis uiri. Nā et p̄fectum p̄torozū se fuisse in ipso tractatu designat. Mortuus est theodosio et placido ualentiano regnātibz. **A**ctor. De quodā libro petronii p̄m metrico. p̄m p̄saico. pauca hec moalia que sequitur excerpta notauit. **P**etronius. Quid faciunt leges ubi sola pecunia regnat. aut ubi paupertas vincere nulla potest. Iam nunc iudicium nichil est nisi publica merces. Tūc est puo ere rem p̄ditam recuperare q̄ in ambigūz litem descendē. Periculozus est alienis interesse secretis. Non bibit inter aquas poma. aut pendēcia carpit. Tantalus infelix. quem sua uota p̄munt. Diuitis hec magni facies erit omnia cernēs. Qui tenet et sicco cōquirat ore famez. Heu heu nos miseros. q̄ totus humitio nil est. Nil erimas cūcti postq̄ nos auferet orcus. Ergo uiuamus dum licet esse bene. Omnes opercis oculis. bona sua cōputant. Cum fortuna manet uultuz seruatis amici. Cum cecidit turpi uertitis ora fuga. Raram facit mixturam cum sapientia forma. Ego sic semper et ubiq; uixi ut ultimam quanq; lucem tanq̄ non reddituram cōsumem. Quid non commune est. quod natura optimum fecerit. Nescio quomō bone mentis est foroz paupertas. Nichil tam arduum est quod non i p̄bitas extorqueat. Ingeniosa gula est. Ad p̄dā strepitūq; lucrī suffragia uertit. Venal popul? uenalis curia p̄mum. Ipsaq;

maiestas auro corrupta iacebit. Querit se nā nec iueit. Omib? ergo scozta placent fractiqz nerui serpe gress? Et laxi crimes. et tot noua nomia vestis. Quisquis habet nūmos secura nauigat aurafortunāqz suo tempat arbitrio Carmina cōponit declamat cōcrepat omnes. Et pagit causas. fitqz cathone por. Parua loquoz qd vis. nūmos pben tibus opto eueniet clausum. possidet arca iouem. O maxima rerū. Et merito pietas. homini micissima virtus. **XXVI** De ceteris eiusde; temporis doctoribus et scriptoribus.

Eodem tempore fuit celestinus. qui āte; q̄ pelagio cōcurreret imo adolecēs scripsit ad parentes suos d̄ monasterio suo epistolā in modum libelli. in omnib? deum desiderātibz necessariā. morales siquide; i eis dictōnes. nichil vicij postmodū pditi sed totum ad virtutis incitamentū tenuit. Fuit et tunc iulianus epus campan? vir acris ingenij in negotio. i diuinis scripturis doctus in greca et latina lingua scolasticus. Prius ergo q̄ impietatem pelagij in se apier. clarus in doctozib? ecclesie fuit. Postea vero heresim pelagij defendere nis? scripsit ad uersus factum augustinū impugnatorem illius. libros. iiii. et iterū libros. viii. Est et liber altera tōnis ambarū ptium. Hic iulian? i elemofinis cēpore famis et angustie indigentibus omnib? pro rogatis suis. multos nobilitū miserationis specie p̄cipueqz religiosozū alliciens heresi sue sociauit. mortu? est valentiniano et cōstancimo filio regnātibz. Flozebat etiā tunc paulinus nolanz episcopus. qui multa cōposuit uersu breui. et ad leessuz quendā epitalij uice cōsolatoziū libellum sup morte xpiani et baptizati infantis spe xpiana unctum et ad seuerū plures eplās. et ad theodosiū imperatorem ante epatum pangericū sup victoria tiran nozū. eo maxime q̄ fide et oratione plusq̄ armis uiceret. Fecit et de sacramento himnos ad sorozem quozqz epistolā multas. De cōtemptu mundi et de diuersis causis diuersas disputationes et tractat? edidit. Precipuz tamen omniū ei? opusculozū liber est de penitencia et de laude generaliomniū martirū. Claruit tempibus honorij et valentiniani non solū obseruatione et sctitate uite sed etiam potentia aduersū demones. Scripsit eodem tempe eutropius p̄biter ad duas sorozes ācillas xpī. que ob deuotionem pudicie et amozez religionis exheredate fuerāt a penitibus epistolā in modū libellozū cōsolatoziā. elegantē et apto sermone duas. non solū ratōne sed etiam testimoniis scripturarū munitas. Scripsit et tunc uigili? dyaconus ex traditione patrū monachozū regulā que in cenobio ad pfectū fratrum in cōuentu legitur. breuiatā. et apto sermone totius monastice p̄fessionis tenentē in se disciplinam. Scripsit et tūc uictozius massiliensis rethoz in genesi a p̄cipio libri usqz ad obitum abrahe patriache. et quatuor edidit libros xpiano quidem et pio sensu. s; utpote seculari literatura occupatus homo. et n̄lius magisterij in diuinis scripturis exercitatus. leuiozis ponderis sententias figurauit. Mortuus est theodosio et valentiniano regnātibz.

XXVII De quibusdā illius temporis accidentibus.

Sigibertus.

Apuđ p̄fas hoc tempe xpianitas dilatata ē. nā maruthas episcop? legatōne ad eos fūctus. filiū idigdis r̄gis orādo a demo

nio liberauit. p̄ qd̄ qd̄ maior glā fidei accreuit ac contra ab inimicis dei grauior i xpianos p̄secutio exarsit. Eudoxia augusta vxoz theodosij hierosolimā ex uoto p̄perauit. et inde reliquias p̄thomartiris stephani. et duas cathenas quas āgel? d̄ manib? petri apli disiecit. dei nutu atulit. eisqz adiūcta cathena qua etiā rome petrus uict? fuit triadem fecit. et inde cuz cōsilio romani p̄sulis solennitatem scti petri que dicit̄ ad vincula rome i stituit. id maxime ut populū reuocaret a gentilis superstitionis pompa. qd̄ adhuc solennizabat i hac die ciuitas ex ritu gētili p̄ uictoria octauiani augusti collata. Dyabolus iudeos in specie pseudo p̄phe. moysen se esse mētens seduxit. et p̄mittēs se in terram reppmissionis eos reducturū. ad mare trāsfretandum adduxit. ibiqz eozū multos multis modis p̄ire fecit. Que res multis eozū hoc p̄culo erutis. credendi in xpm causa fuit.

XXVIII De obitu scti augustini yponēsis episcopi.

Anno eozūdem impatorum. xlii. wandali inuasam africam deuastāt omnimodis. Sub hoc turbine tribulationis sanctus augustinus migrauit ad dominū terciōdimo mense obsidionis sue urbis. anno etatis sue lxxii. clericatus vel epat? x. Qui tāta scripsit. ut nullus libros ei? in omni tempe uite sue. nō soluz scribere. sed ne legere quidem ualeat. Ciuitas enī p̄. xliii. mēses obsessa est a barbaris. quia uero p̄ dicandi facultas ei non erat. coepiscopos et alios qui tūc forte ad urbem cōfugerāt ad pacem comonebat. ozans iugiter dominū quatim? aut ciuitatem liberaret. aut se de seculo uocare dignaret. Tercō mense obsidionis lecto decubauit. et inter cetera quibus exitū suum communiebat. vii. p̄fal mos penitenciales flendo iugiter decātabat. Dicebat enim post p̄ceptum baptisimū etiā laudatos xpianos. absqz digna et cōpetenti penitētia non debere de corpore exire. Hic non solū clericos sed etiam laicos ab omni iuramento cōpescibat. Propter loquacitatem & detractōne que maxime i cōuiuuiis abūdere solet. hos uers? in mēsa sua scribi fecit. Quisquis amat dictis absentū rodre famā hanc mēsa indignā nouerit esse sibi. Propter hoc etiam et p̄pter edificatōnem. legi semper faciebat ad mēsa. Vestes eius & calciamenta & lectualia ex moderato & cōpetenti habieū erāt. nec nitida aut speciosa nimirū. nec abiecta plurimuz. Migrauit autem. xliii. mense obsidionis urbis sue.

XXIX De scto leone papa sermologo & de scriptis eius.

Anno p̄dictozū impator. xliii. leo roma ne ecclesie. xliii. p̄sudet. Hic in omeliis declamādis multum ualuit. Hic in canone misse addidit. factum sacrificiū et im maculatā hostiam. Nic quotiens rogabatur ab aliquibus ut eis aliquozum aplozū vel martiruz reliquias daret. cōsueuit ad corpora vel memori as apostolorū uel martirū. quozū reliquie petebatur missas celebrare in ipsozū honore. sicqz bzate am altaris quo cōsecratum corp? domini inuoluerat p̄ticulatim diuidebat. et p̄ reliquiis apostolorum uel martirū dabat. Vnde si ab aliquibus dubitabāt cultello pānos illos pungens sanguinē eliciebat sic palam cūctis faciens. q̄ in cōsecratione misteriozū christi sanguis aplozū uel martiruz. q̄ p̄ illo effusus est. intret p̄ diuinā uirtutē i pānos

illos. & ideo merito illos dari p reliquiis factozū
in quozū honore cōsecrati sunt. **C** Actoz. Hic
scripsit epistolas decretales. lxx. sermones ad po
pulū. lxxix. unde et dictū est fermologū. De his
autem ad eiusdem facti viri ingenij prudentis et
eloquentie venustatis cōmēdationē simul etiā ad
legentium edificationem quedā excerpti. q̄ et opu
sculis nostris p diuersa loca inserui. XXX

De quibusdā euentibus illius temporis et de
merlino et eius p̄phetia. **S**igibertus.

Anno theodosij et valentiniani prenotat
to. corpa p̄sci aliozūq; euz eo apud achi
siodozū passozum. germano episcopo
diuinitus reuelantur Anno eorūdem. xvii. corpa
iobānis crisostomi in exilio defūcti tandem cōstā
tinopolim refertur. instantia p̄culi episcopi et ius
su theodosij impatoris cum lacrimis orātis. vt ue
niam daret archadio patri suo & eudoxie matri.
qui eū exiliauerant. Et p hoc finita est dissensio
que adhuc erat in ecclesia p eiusde iobānis dam
natōne. Cōstancinopolim p. iiii. menses terremo
tu terra fluctuāte. qdā corā oibz orātibz s̄blat
in aere diuina virtute amonitus est a diuina uoce
ut factis letanijs canerent omnes. **S**actus deus.
sanctus fortis. factus imortalis. miserere nobis
nichil aliud apponentes. quo facto cessauit terre
motus. Anno sequenti rex woztignū cōsilio ini
to cum sapientibus quid agere deberet ad tutam
sui. iussit ouere artifices ut ei turrim fortissimaz
cōstruerent. Sed cum opera eozū tellus absorbe
ret. suatum est ei vt hominem sine patre queret.
& eius sanguine lapides et cementū aspgi p̄cipet
quasi hoc facto fūdamētū stare potuisset. Inuen
tus igitur adolescens cui nom̄ erat merlinū. q̄ cū
matre sua adducit coram rege. que p̄fessa est de
spū in specie hominis se illum cōcepisse. Merlinus
autem multa obscura reuelauit. multa p̄dixit futu
ra. Aperuit enim sub fūdamēto lacum. sub lacu
duos latere dracones. quoz vnus rubeus popu
lum b̄ritonū. alter vero albus gentem saxonū de
signaret. & quis in cōflictū suo alteri p̄ualeret. p̄
dixit aurelium abrosiū deuictū hengisto et cōbu
sto woztignū regnaturū. fratremq; eius uterpē
dragon in regno ei successurū. & vtrūq; veneno
picturum. Arthurū vero quem ap̄ū cornubie vo
cat. p̄phetauit q̄ ecclesie dei succurreret. q̄ isulas
occidentales sibi subiugaret. q̄ gallicanas p̄uinci
as possideret. q̄ romano exercitui terribilez se ex
hiberet. et q̄ exitum dubiū haberet. P̄nūciauit
q̄ archiep̄atus lūdoniaz trāfferendus esset in do
roberniā. que modo cātuaria nominat. & q̄ ebo
racensis archiep̄. scilicet beatus samson euz. vii.
ep̄is ad armoricanā trāfret regionem. que modo
mimoz b̄ritānia nominat. P̄phetauit etiam q̄ s̄b
noz mānozū dominio redigenda esset anglia. et a
lia plurima que vix intelligi possunt donec appe
re incipiant. Solet enim spūs dei p quos voluit
misteria sua loqui. sicut p sibilam sicut p balaam
ceterosq; huiusmodi. XXXI **D**e p̄secutio
ne wandalozū in africa et de septem dormientibz
quomodo se inluserūt in spelunca.

Anno sequenti genēricus dolo cāthaginē
capit. et omnem africā sibi subiiciens lac
mabili clade potentiam romani regni de
iecit. Hic nichil pensi habens neq; san
cti. & infestus cūctis maxime nobilitati et religi
oni. omnia diuina et hūana exterminauit. ep̄iscopū

et omnem clerū ecclesie carthaginēsis expulit. lo
ca sancta aut suoz habitacula fecit. aut arrianis
cōtradidit. et catholicos ubiq; p̄sequi iussit. Anno
sequenti apud ephesū. vij. fratres a decio impato
ri p xpo tormtati in spelūca se clauerant. et fac
ta oratione ibi obdormierāt. post annos sue dor
micionis circiter centum nonaginta duos ore spe
lūce quod in suo tempe decius obstruxerat pate
facto diuinitus a somno surgunt. et asserta fide
nostre resurrectionis coram theodosio impatore
de qua multū dubitabat iterū dormiunt in christo
Nomina autem eozū hec sūt que in baptismo acce
perūt. Malchus. maxianus dyonisi. iobānes. sera
pion. cōstātinus. XXXII. **D**e resurrectione
p̄dictozū septem fratrum et de stupefactōe malchi

Temporibz siquidez theodosij pullulauit
heresis eozū qui negabāt resurrectionē
mortuozū. Vnde cōnstatu theodosius
xpianissimū imperator. quia fidem tam
impie agitari videbat. induit cilicio sedens in ite
rioz cubiculo per singulos dies flebat. Quod vi
dens misericors deus cōsolar lugentes et confir
mare spem de resurrectione mortuoz voluit. &
thesaurū sue pietatis ita p̄dictos martires sal
citat. Misit siquidem in cor cuiusdā burgenis
ep̄bi. ut in illo monte edificaret stabula pasto
ris suis. Cementariis ergo spelūcam aperiebz
surrexerunt facti. et se inuicem salutantes puca
bant se vna tātum nocte dormisse. Et p̄dianā tri
sticiam recozdātes interrogauerūt malchū qui eis
ministrauerat. quid de eis decius decreuisset. Ac
ille respōdit. Sicut dixi sero. Quis sumus ut y
dol imolem. et ecce malū d̄ nob̄ cogitat ip̄eator.
Respondit maxianus. Deus scit q̄ non sacrificabi
mus. Cūq; socios confortasset iussit malcho vt
empturus panes ad urbem descenderet. et plūes
q̄ heri panes afferens. quid iussisset imperator re
diens nūciaret. Tollens ergo malchus. v. solidos
de spelūca exiuit. et uidens lapides miratus est.
sed aliud cogitans parū p lapidibus cogitauit.
Veniens ergo timidus ad portam urbis. vald̄ mi
rae est videns suppositum signum crucis. Vnd̄
pergens ad alterā portam idem signū inuenit. vt
tra modum admiratus est. omnibus portis signo
crucis appposito. et mutata ciuitate. signans se ad
p̄mam portā redijt. se estimans somnare. Inde se
cōfirmans et vultum operiens urbem ingreditur.
Et veniens ad venditores panum. audiuit homi
nes de christo loquentes. Et amplius stupefactū
quid est inquit q̄ nemo heri audiebat xpm nomia
re et nunc eum omnes cōfiteur puto q̄ hec non
est ephesozū ciuitas. quia aliter edificata est. s̄
aliam ciuitatem iuxta nescio. Et cum interrogans
audisset hanc esse ephesum. errare veraciter se pu
tauit. et redire ad socios cogitauit. Accessit tamē
ad eos qui panes vendebant. Et cum argenteos
p̄tulisset. mirati venditores dicebant adiuicem
q̄ ille iuuenis aīquū thesaurū inuenisset. Malchū
vero videns illos loqui adiuicez. putauit q̄ vel
lent eum trahere ad imperatorem. et terret̄ roga
uit eos ut dimitterent panes et argenteos. retine
rent. At illi tenentes eum dixerūt ei. Vnde es tu.
quia thesauros antiquozū imperatorum inuenisti.
Indica nobis et erimus socij tecum. et celabimus
te. quia aliter celari non potes. Malchus vero nō
inueniebat quid diceret illis p̄re pauore. Ali ergo
videntes eum tacentem. misso fune in collo eius.

erabebant eum p' v'cos usq; ad mediu' ciuitatis
Et exiit rumor ad omnes. q' quida' iuueis thesau-
 ros inuenisset. **C**ogregatis ad euz vniuersis et ad
 mirantibz. satisfacere volebat eis q' nichil inuene-
 rat. **E**t circūspiciens omnes. a nemine cognosci
 poterat. **E**t p'spiciens in populū volebat aliquem
 cognoscere de cōsanguineis suis. quos veracit' ui-
 uere putabat. **E**t nullū inueniens. stabat quasi in-
 sanus. in medio populi ciuitatis. **XXXIII**
Qualiter eorum resurrectione diuulgata rur-
 sus obdormierunt.

Quod cum audissent factus mariz epus.
 et antipatus p'cosul. qui nup in urbem
 aduenerat. mādauerunt ciuibz ut eum
 caute adducerent & argenteos. **C**ūq; a
 ministris traheretur ad ecclesiā. putabat vere q'
 duceretur ad impatorē. **E**p'us igitur & p'cosul
 mirātes argenteos. interrogauerunt eum vbi the-
 saurū incognitum inuenisset. **A**t ille respondit se
 nichil inuenisse sed de sacculo pentum suoz eodē
 denarios habuisse. quid ei vero nūc accideit se pe-
 nit' ignorare. **E**t interrogat' cui' ciuitatis ess' re-
 spōdit. Bene scio q' hui' ciuitatis sū. si tam' hec ē
 ciuitas ephesioz. **P**rocosul dixit. fac venire parē-
 tes tuos. ut testent' de te. **Q**uos cum nominasset
 & null' eos cognosceret. dicebat se eū fingere ut
 aliquo modo euaderet. **E**t ait p'cosul. **Q**uomodo
 credemus tibi q' hoc argentū pentum tuoz fuerit
 cum scriptura eius plusq' .ccc. lxxii. annos habe-
 at. & sit p'moz decij impatoris dierū. & i nullo si-
 miles sunt argenteis nostris. **E**t quomodo parē-
 tes tui ante tātum temp' fuerūt. tu vero iuueis
 uis decipere sapientes et senes ephesi. **I**dcirco te
 iubeo legibus tradi. donec cōfitearis quid inueni-
 sti. **T**ūc p'cidens malchus ante eos dixit. **P**ro dō
 domini dicite michi quod uos interrogo. et ego
 dicam uobis quod est in corde meo. **D**ecius impe-
 rator qui fuit in hac ciuitate ubi est. **E**p'us dixit. **F**i-
 li non est hodie in terra qui decij nomine ē. impa-
 tor autem fuit ante longū temp'. **E**t ait malchus
In hoc domine ita stupeo q' nemo michi credit. s'
 sequi mi me et ostendaz vobis socios meos qui
 sūt in monte celio et ipis credite. **H**oc eniz scio q'
 a facie decij impatoris nos fugim'. et ego sero ui-
 di q' ingressus est decij impator in hāc urbē. si ta-
 men hec est ephesis ciuitas. **T**ūc ep' cogitans i se
 ipso dixit p'cosuli. q' uisio est quā deus vult ostē-
 dere in iuvene isto. **P**errexerūt ergo cū eo et ciui-
 tatis plima multitudo. **E**t ingress' est p'us malch'
 ad socios suos. et post eū episcop' ingrediens in-
 uenit inter lapides literas sigillatas duobz sigillis
 agēteis. **E**t uocato p'lo legit eas audiētibz et mi-
 rātibz cūctis. **E**t vidētes factos sedētes in spelū-
 ca et facies eoz quasi rosas flozentes. p'cidentes
 gloriificauerūt deum. statimq; epus et p'cosul mi-
 serūt ad theodosiū impatorē. rogātes ut cito ue-
 niret. et mirabilia dei nup ostensa videret. **Q**ui p'
 tinus surgens de humo et de sacco i quo lugebat.
 gloriificās deum uenit a cōstantinopoli ephesū. **E**t
 obuiantibz ei cūctis. ascenderūt omnes simul ad
 spelūcam ad factos. **E**t mox ut facti uiderūt im-
 patorē. resp'leuerūt facies eoz sicut sol. **E**t in-
 gressus impator p'cidit ante eos gloriificās deuz.
 et surgens aplexus est omnes. et sup singulos fle-
 uit dicens. **S**ic video vos eāp' si uiderē dominuz
 resuscitātem lazarū. **T**ūc dixit fact' maxian' ad
 eum. **C**rede nobis q' p'pter te suscitauit nos de?

ante diem magni resurrectionis. ut credas indu-
 bitāter q' resurrectō mortuoz est. **V**ere enī resur-
 reximus. et uiuim'. **E**t sicut infans est i utero ma-
 tris non sentens lesionem et uiuit. sic fuim' uiuē-
 tes iacentes et dormientes et non sentientes. **E**t
 his dictis uidentibus cūctis inclinatēs capita su-
 a in terrā obdormierunt. et tradiderūt spūs suos
 secūdum dñi impiū. **S**urgens aut' impator cecidit
 sup eos flens. et deosculās eos. **E**t cū iussisset
 fieri loculos aureos in quibz mitterentur. in ipsa
 nocte apparuerūt impatorū dicētes. et sicut acte-
 n' in terra iacuerāt et ex terra surrexerāt. ita eos
 dimitteret donec eos de? iterū suscitāet. **I**ussit er-
 go impator locū illū inauratis lapidibz adornari.
 et omnes episcopos resurrectionem p'fidentes ab-
 solui. **XXXIII** **D**e quibusdā euentibz &
 obitu theodosij et codice eiusdem. **S**igibert'.

Anno quoq; pnotato ambrosij aurelius
 woztegero incēso plium cū saxonibus
 cōmittit. bengistū ducem captuz pimit.
 ceteros intra ciuitates includit. **M**iseri
 cordiā poscentibz donat. et terra eis iuxta scotiaz
 delegata. sed? pacis cū eis cōfirmat. **D**einde reuo-
 cauit ciues. regnum disposuit. leges sopitas reuo-
 uat. ecclesias reformat. p'sules statuit. atq; sepul-
 turā cōsulū qui in p'ditione ceciderāt p' industriā
 merlini miris lapidibz cōstruxit. **A**nno sequenti
 german' āthistodorenz cū seuro treuerens' ep'i-
 scopo iterū ad britāniam missus. renascentem pe-
 lagianā heresim cōfutat. **A**nno sequenti remigij re-
 mensis nascitur p'nūciatus ex nomine p' montanū
 monachū. **Q**uo nato idem mōtan' quia cec' erat
 de lacte cilimie matris ei' oculos suos limiens illu-
 miat' est. **A**nno sequenti in africa ex ardescētibz
 wādalis. ita ut libzoz diuinos exurerent. & de sa-
 cris pallijs ac vestibz vestes sibi facerēt. **V**aleriā?
 ep' octogenari' nolens diuina sacramēta p'fanis
 tradere. a rege gēserico omni urbe et domo exclu-
 sus reliquū uite usq; ad mortē nud' sub nudo ae-
 re exegit. **T**andē theodosij impator obiit. cui mā-
 cianus cum valentiniano successit. **A**cto. **T**e-
 pozibz theodosij ut dicite p'sper theodosian' liber
 omniū legum legitimoz principū in vnū collataz
 edit' ē. āno ipi ei'. xv. **H**ic lib' i legibz codex ap-
 pellatur. **C**odiciis aut' appellatō ad omnes actōes
 extendit. sed cum codicem sine adiectione audis
 impialis liber antonomatice itelligend' est. **I**ste li-
 ber qui dicitur codex cōposit' est ex cōstitutōni-
 bus antiquorum principū in tribus codicibz con-
 gregatis. hermogeniano. theodosiano. gregoria-
 no. et aliis cōstitutionibus diuagantibz. huc illuc
 qz dispersis. **XXXV** **D**e imperio marciāni
 et cōcilio calcedonensi. **S**igibertus.

Post theodosiū igit' marciānus sūpsit im-
 perū anno domini. cccc. lii. mūdi scilicet
 quartimillesimo cccc. xv. et imperauit ā-
 nis. vi. cum quo valētinianus ānis v. **H**u-
 ius imperij auno. j. instantiā leonis pape iubente
 imperatore marciāno cōgregata et habita est uni-
 uersalis synodus apud calcedonē. **I**n qua euticem
 cōstantinopolitanū abbatem p'nūciantem uerbi
 dei et carnis vnā esse naturā. eiusq; defensoz
 dioscoz alexādrinū quondā ep'm. vna patrū sētē-
 tia p'iudicauit. **N**estozium etiam cōstantinopolita-
 nū quondā ep'm. olim in ephesina synodo dānatum
 iterū anathematizās cum reliquis hereticis dāna-
 uit. **P**redicans eadem synodus christū deum sic d'

virgine natum. ut in eo et diuine et humane nature
substantiam esse fateamur. **H**ic decretus est ut ma-
ter domini maria non solum christos sed etiam the-
othocos credat et appelletur. propter nestorij blas-
femias merentis eam non deum sed hominem pu-
rum genuisse. **A**ctor. In eiusdem synodi gestis
legitur. quod cum facta esset iiii. synodus calcedonensis.
dc. xxx. patrum ubi erat sanctus leo papa. disputa-
tibus hereticis cum orthodoxis. dixerunt orthodo-
xi. Scribamus in carta fidem nostram et vos in a-
lia uestram. et ponamus eas cum sigillis nostris
super corpus sancte eufemie. et firmemus corpus
sepulcrum coram imperatore et oremus deum se-
cundum fidem nostram et vos secundum fidem uestram
ut deus manifestet nobis rectam fidem. Quo facto
ieiunauerunt orthodoxi. et orauerunt per. vii. dies
post hec abierunt omnes cum imperatore ad sepulcrum
Quod apientes uiderunt sanctam tenentem in manu
cartam orthodoxorum. et carta hereticorum erat deie-
cta sub pedibus eius. Ex gestis illius hec pauca ex-
empta sunt. Non desinit per forniculas. quasdam ma-
lignas nidiari pietatis sequacibus. sed semper noui
quiddam aduersus veritatem indagat. Placuit nullum
usque edificare posse neque monasterium. neque orato-
rium. absque ciuitatis episcopi uoluntate. In monas-
terijs non esse suscipiendum seruum ad monachum fa-
ciendum preter proprium domini uoluntatem. neque mona-
chos ecclesiasticis uel secularibus rebus communicare
Nec licere clericum duarum pariter ciuitatum ecclesijs
militare. Clerici et monachi coniuratores uel conspi-
ratores proprium amittunt gradum. hoc enim uicium
etiam apud extrinsecas leges penitus amputat.
Clericum uel laicum qui episcopum accusat non suscipi de-
bere. nisi prius eorum estimatio fuerit discussa. In
tres menses episcoporum ordinationes debere fieri.
Placuit omnem ecclesiam habentem episcopum etiam ycho-
nomum habere de proprio clero. Oportet ut sit nume-
rosa seueritas factionum. ubi est licentia crebra. cul-
parum. **XXXVI** De persecutione hunorum
in gallia et expugnatione eorum. **S**igibertus

Eodem anno terremotus pene assidui. &
signa plurima in celo ostenduntur. Vespe
ab aquilone celum efficitur rubeum ut ignis
intermixtis per igneum ruborem clari-
rioribus lineis in hastarum spem deformatis. luna ob-
fuscatur. cometes appet. & multa alia que non esse
ociosa ostendit instans rerum consequentia. Anno se-
quenti attila hunorum rex walameris ostrogothorum
regis & ardarici gepidarum regis. et multarum aquil-
lonarum gentium sibi subiectarum auxilio fultus et
a panonijs egressus occidentale imperium inuadit cum
quingentis milibus armatorum. Et primo per totas gal-
lias per eos tanta efferebuit dei indignatio. ut nullam
omnino ciuitatem castellum uel oppidum aliqua a fu-
rore eorum potuerit tutari minutio. Postremo au-
relianis urbem eis obsidentibus. ad subsidium gal-
liarum aduolauit patricius romanorum echius.
fultus et ipse theodorici wisigothorum regis. et me-
ronei francorum regis. aliarumque gentium copijs mi-
litaribus conferto plio in campis cathalamos quidam
recessit. attilam tamen non usque ad interfectionem
deleuit. Cesa sunt ibi centum octoginta milia pug-
natorum. inter quos etiam cecidit theodoricus rex
wisigothorum. Attila resumpta spe ex echeij deces-
su repatriauit. matuze rediturus suppleto exerci-
tu. Nichasius remensis episcopus cum eutropia sorore
a hunis martirizatur. **A**ctor. In gestis tamen

eorundem leguntur passi sub wandalis in hunc modum
XXXVII De factio nichasio remensi et ei-
us sorore eutropia. **E**x gestis eorum.

Tempore quo wandali multas urbes sub-
uertentes per diuersas prouincias nichil ali-
ud quam christianorum sanguinem sitire uide-
bantur. clarebant in gallijs nichasius re-
mozum et anianus aureli. pontifices magnis prodi-
gijs ac uirtutibus insignes. Qui meritis suis ac pro-
pibus hanc iram indignationis dei diu differre de-
certauerunt ut populum interim ad penitentiam
reuocarent. ac illi thesaurizantes sibi iram nullatenus
eorum salutaribus preceptis obtemperabant. In-
terea wandali castrametantur circa urbem remozum
et omni regione depopulata christianos tantum uelut
dorum suorum inimicos et moribus paganorum cotra-
arios omnino delere cupiebant. Ultimo itaque subuersio-
die illis circumquaque fortiter preliantibus. diues ter-
rore percussus. ad sanctum nichasium in orationibus pro-
stratum cucurrerunt. interrogantes quid uelut fieri
decereret. aut seruituti gentium se tradere aut
usque ad mortem pro salute urbis dimicare. Qui pre-
sciens ex reuelatione ostensionis dei urbem peni-
tus subuertendam. cum magna constantia respondit.
Indignationem hanc nostris sceleribus prouocatum
non ignozamus. Qua propter ad flagella diuina con-
puncti non inuiti aut desperantes. sed patientes et
deuotissime cum summa spe salutis nostre suscipimus
mortis periculum. quoniam ipsa mors presens
non supplicium nobis fiat sed remedium. Ecce ego
quali pastor pro omnibus mori paratus sum. Instantius
oremus pro inimicis nostris salutem illis optantes
tamquam amicis. Sancta quoque eutropia germana su-
a. expansis ad celum manibus. plebem pro uiribus
ad martirij coronam excitabat. Dum ergo furibundus
paganorum impetus irruit. uir sanctus comitem
te sorore cum bimbris et canticis spiritualibus ad hostium
basilice sancte dei genetricis marie quam in arce
sedis fundauerat eis occurrit. Moxque uel seratas a-
cies uidit. manu silentium indicens ait. O nutibus
diuinis ministra fortitudo. quare contra naturam
humane conditionis uictoriam uestre dignitatis in-
rabiem uertitis. nam ueri iuris titulus quondam
nobilium bellatorum inscriptus erat. peccare humi-
libus & debellare superbos. Et ecce plebs christiana
deo suo humilis & deuota. uestris in conspectibus
perstrata. remissionem peccatorum usque ad mor-
tem obediens expectat. Penitemini et vos pro sceleribus
uestris deum uerum agnoscentes. ne forte
indignatio eius que pro uos filius fit ad correptionem
salutis. uobis fiet stipendium tartaree damnationis.
Quod si oues meas pseuerate impietate queritis tru-
cidare. me primum pro ipsis uictimam diuine maiestatis
libate. ut pariter digni beatitudine celesti mereamur inueniri. **XXXVIII** De martirio
uiri usque

His dictis cum in oratione prostratus uer-
sum hunc decerneret. ad hesit pauimento
anima mea. ilico ictu gladiatoris sequente
capite trucidato uerbum sanctitatis
ab ore decollati non destitit. sed immortalitatis sen-
tentiam quam petijt adimplendo impetravit dicens
uiuifica me secundum uerbum tuum. Sancta uero
eutropia uidentem circa se impietatem mitigatam et
puleritudinem suam quasi licibus paganorum re-
seruatam. super interfectorem sacerdotis insiliens
ait. Heu tiranne crudelis magnus dei uir indignis

manibus iugulasti. & me tibi abutendā reseruas
 diuina te iā iamq; sententia dānat. Tunc eum ad
 martiriū suū puocans saltu repentino raptis pal
 pebris non feminea uirtute. sed diuina ultōne ocu
 los eius vīdēx euulsit. & sic cōfestim gladios p
 sequentiū incurere q̄ delectationib; paganorum
 assentiendo succūbere malens. ilico cuz germano
 suo & ceteris palmā martiriū sustinuit uel pmeru
 it. Vniuersa autem expleta cede martiriū iūdāte
 sacro sāguine terror subitus psecutores inuasit.
 quasi dimicātes acies celestes videntes. horribili
 q; sonitu ipsa ecclesia reboante ita ut relictis spo
 liis vrbis p opita irreuocabiler aufugerēt. Sic
 q; diu solitaria pmanēte ciuitate sub custodia tā
 tum angelica martiriū ibi corpa seruabanē. ita ut
 in noctibus a longe cernerent lumina & suauissi
 mi soni p choreis supnarum uirtutū siderea audi
 rent a multis carmina. Vnde & ex reuelatione di
 uine uirtutis iā iamq; pfortati cōcuiues paucissimi
 qui ad sepelienda sāctorū corpora diuina puide
 tia remāserant. ad urbem cum ieiuniis et oratōni
 bus pperantes. ibiq; odorem suauissimū haurien
 do sentientes gemitū gaudio miscentes. i loāis cō
 gruis circa ciuitatem corpa sancta venerabiliter
 humauerūt. et extunc sine timore hostium domio
 a tentius seruire decertauerūt. **A**ctoꝝ. De sā
 cto aniano iam supius diximus. Sanct; autem ni
 chasius ut legitur longe ante p̄dixerat dissipatio
 nis galliarū causā esse sodomiticā prauitate; que
 futura erat incernitio remensū ex saturitate scilicet
 et ocio et auaricia et carnis cōcupiscentia

Sigibertus. Anno quoq; pnotato metensis e
 piscop; auctoz captiuatus. sed huius cecitate p
 cussis cū captiuus sue vrbis relaxatur.

XXXIX Iterum de psecutione hunorum
 in gallia et de miraculo trinitatis in vnitate.

Hoc excidiū galliis impendere seruaci;
 tūgrētis epus longe ante i spū p̄uiderat
 et rome a petro ap̄lo hoc iudiciū dei me
 uitabile fore didiceat. Ideoq; relicta tū
 grensi urbe que euertenda erat. ad traiectū sedē
 epalem trāsposuit. **E**x uita sācti seruaci;. The
 odorico itaq; ut dictum est rege wisigothoz; p
 empto in crastinū gothis acerrime pugnātib; p
 cede regis sui. timens echi; ne si omnes hunos au
 xilio eozum uinceret nouos hostes in rēpublicam
 puocaret. insipienti usus cōsilio plium diremit.
 at illa tanq; leo insaniens liber dimissus infmitas
 strages p gallias dedit. tungris diu obsessa capta
 et dirupta est. In portis remensū ip̄e sathanas se
 se ostendit ductozem barbarozū. Post hoc uētū
 est ad threcas vbi sanct; lup; uenit obuiam ar
 tile et ait illi. Tu quis es q; vastas terras nostras
 et gentem nostrā pcurbas. Cui ille. Ego sum atti
 la flagellum dei. Ad quā uocem sanct; lupus ius
 sit portas apiri dicens. Bene uenerit flagellū dei.
 Et induxit eum in ciuitatem. Miro autē modo o
 nes humi cecitate pculsi transferūt p mediā ciuita
 tem a porta in portā neminem ledentes. **S**igi
 bertus. Pullulāte inter gallias arriana herese que
 ineqales credens esse psonas sācte trinitatis. dī
 cebat filium mīozē esse patre. spūm uero sanctū
 mīozem patre et filio. domim; errantes corzigit.
 ostenso plano miracuo deum in trib; psonis vni
 us et equalis esse substātie. nec debere ab idignis
 de diuinitate tractari. Nam uasārensi vrbe ab hu
 nozum obsidione liberata p diuinū auxiliū. cum

epus p gratiarū actiōne missā populo celebraret
 respiciens sursum uidit desup altare quasi de came
 ra templi cadere equaliter tres guttas equal mā
 gnitudinis cristallo clariores. que simul defluen
 tes et in vnum cōiuncte quasi vnā gemmā pulcer
 rimā effecerūt. Quā cum in medio crucis auree et
 gemmate posuissent. alie gemme ceciderūt. Sed
 sum uero posita infirmis dabat sanitatem. Adorā
 tibus uero imaginem sancte crucis augebat. duo
 tionem. quia pijs et mūdis clara. impijs et immū
 dis obscura uidebatur. Omnib; bellis famos; fu
 it bellū quod cādidatus sāctarū. xi. milium virgi
 num exercitus bellauit duce sancta uirgine urlu
 la. **A**ctoꝝ. Haruz igitur uita et passionē q̄uis
 longe ante passe fuerint. ut in earū gestis legitur
 Hic placuit inserere. eo q; in hoc cronicoꝝ loco si
 gibertus de his mentionez facit. nescio qua d cau
 sa. nisi forte quia sub psecutione hunoz; passe sūt
 que maxime isto tempore uideē inualuisse.

XL De sancta uirgine ursula cum sociab;

Hec igitur ursula vnica filia dno
 nobis nobilissimi et ditissimi britānoꝝ
 principis. cū nondū nubilis a filio regis
 anglie ad nuptias peteretur. et patrem
 suum ualde xpianū sup hoc anxianū uideret. qui d
 um metuebat si filiam suā iam deo deuoraz nube
 re cogeret. et tiranni pagani feritate; timebat si ei
 filiam denegaret. diuinitus inspirata patri suauit
 ut tiranno assentiretur. ea tamen illi pposita con
 ditione ut et ipse tirānus. x. uirgines genere for
 ma et etate electas sibi traderent. et tā sibi q̄ sin
 gulis earum mille uirgines subscriberent. et com
 paris ad numerū iparum. xi. trieribus iudicias tri
 ennii sibi darent ad dedicationē uirginitatis sue.
 et ipse iuuenis baptizatus his tribus annis isticu
 eretur in fide. nouo usa cōsilio. ut aut difficultate
 pposita cōditionis animuz eius a se auerteret aut
 hac opoz;unitate omnes coeuas suas secū deo de
 dicaret. Hac cōditiōne libenter accepta iuuenis
 p̄tinus baptizatus cūcta accelerari que uirgo pe
 tierat impauit. Tunc pater uirginis accepto cōsi
 lio caute p̄ordinauit. ut filia sua quā tenerime di
 ligeat uiros quozū solacio tam ipa q̄ eius exerci
 tus indigebat in comitatu suo discedens haberet.
 Cūq; cōgregari cepissent. multi ad spectandum
 eas undiq; cōfluēxūt. ita etiā ut quidem ep̄i bri
 tannie secum irent. Inter quos pantal; ep̄iscop;
 basilienis eas romam usq; p̄duxit. et inde reuēsus
 martiriū cum eisdem suscepit. Sancta quoq; geā
 fina regina sicilie que uirum siue regem crudelissi
 mū quasi de lupo fecerat agnū soroz; maurisū ep̄i
 et darie matris sācte ursule cū pater ipsius urfu
 le secretum illud ei p literas intimasset illa statim
 suspizante cū quattuor filiabus suis. babila. iulia
 na. uictoria. et aurea. et puulo filio adriano. qui a
 more sorozum suazū uero se ingessit peregrinatō
 ni. relicto regno in manu unius filii sui et duarū
 filiarum. usq; ad britāniā āglicā nauigauit. eiusq;
 cōsiliis sacre uirgines collecte et ordinate sunt.
 et semper ductuz earum ad ultimū cū eis passa ē
 martiriū. **XLI** Qualiter romā nauigantes
 a papa cyriaco suscepte sunt.

Vixta cōdictum igitur uirginibus trieri
 bus et sūptib; cōparatis. ut per trienni
 um belli pludra cūctis mirātib; facien
 tes. dūmodo cōcuribus modo discursi
 bus interdum fugā interōū balla simulāt. omiq;

genere ludorum exercitate nichil quod animo occurrisset in temptatum reliquerunt. eadem sub uno die agente vento ad portum gallie que cyclo dicitur et inde coloniam sunt appulse. ibique ex angeli monitu qui eis futura predicabat romam tendentes ad urbem basileam nauibus. a basilea usque ad romam pedibus perfecte. ibi aliquandiu morate sunt. Quorum aduentu papa cyriacus valde letatus est cum omni clero suo. et eas cum honore suscepit. Nam et ipse de britania natus plures consanguineas in ipsas habuit. et ipse semper virgo permansit. In ipsa nocte fuit ei diuinitus reuelatum se cum eisdem uirginibus palmam martirii precepturum. Ipse vero celas hoc apud se multas earum baptizauit. que necdum baptizate erant. Cum autem oportunitate tempore ad esset. manifestauit uoluntatem suam. et coram ecclesia resignauit officium dignitatis sue. cum per pontificatum papam rexisset ecclesiam anno uno et xi. septimanis nonisdecimus post beatum petrum. Sed cum in hoc reclamarent omnes. et maxime cardiales qui eum delirare putabant. quasi post fatuas mulierculas declinaret. uidentes monitionem angeli qui eum urgebat. ipse constanter permansit. in loco suo uirum sanctum qui anteros dicitur est ordinauit. Unde quia sedem apostolicam inuito clero reliquit. nomen ipsius de cathalogo romanorum pontificum idem clerus erasit. et ab illo tempore omnem gratiam quam prius in romana ecclesia habuerat facit ille uirginum conuentus amisit. **XLII** Qualiter idem papa multique alij magnates eis adiuncti sunt.

Quoniam autem sic essent rome maximus & africanus duo iniqui principes romani uidentes magnam uirginum multitudinem et quod multi ad eas confluere. timuerunt ne forte per eas cresceret religio christiana. Unde cum explorassent iter earum quo ire debebant. missis nunciis ad iulium cognatum suum principem gentis hunorum. monuerunt eum ut educto contra eas exercitu ipsas cum uenirent coloniam trucidaret. Exeunte itaque beato cyriaco papa de urbe cum predictis uirginibus. secutus est ipsum uincens presbiter cardinalis. et iacobus qui de britania patria sua in antiochiam profectus. archiepiscopus ibi. vii. annis dignitatem tenuit. Et cum tunc beatus papa in cyriacum uisitasset. et de urbe roma egressus fuisset. audiens de aduentu uirginum ad ipsas rediit. et se eis in itinere et passione coniunxit. Maurisus quoque lanicane urbis episcopus. qui et ipse de britania auctulus erat duarum uirginum babilie et iuliane. cum quibus sepultus est. Item foillanus lucensis episcopus et sulphicius rauenensis episcopus. qui tunc romam profecti. et inde super hoc reuelatione diuina coloniam properantes in occursum uirginum que nondum redierant prexerunt. et sic eis adherentes cum eisdem occisi sunt. Eucherius quoque sponsus beate ursule manens in britania anglica. per uisionem a domino monitus est ut matrem suam demetriam hortaretur fieri christianam. Nam pater eius agrippinus in primo anno quo baptizatus fuerat defunctus est. et successit ei in regnum filius eius eucherius. qui et ipse ante illud triennium ex conditione beate ursule fuerat baptizatus. Cum autem sacre uirgines a roma redirent nunciatum est illi eucherio ut exiret de terra sua. et occurreret sponse sue. ut cum ea in urbe colonia palmam martirii obtineret. Qui confestim diuinis monitis acquiescens matrem suam bap-

tari fecit. et cum ipsa et sorore sua puula florentina iam christiana eis obuians. cum eis martirium suscepit. cum clemente episcopo quem secum adduxit. Sed etiam martulus episcopus grecie cum nepote sua constantia filia dozorthei regis constantinopolitani et fraude regine. que constantia defunctis parentibus nubens cuidam adolescenti filio regis alterius sed ante nuptias morte preuento uirginitatem suam deo uouit. et sic cum predicto episcopo romam ueniens. sicut ille a deo per uisionem monitus fuerat uenientibus uirginibus se coniunxit.

XLIII De martirio totius predictae multitudinis apud coloniam.

Simul itaque omnes isti cum multis socijs suis et sacris uirginibus. ipso quo prius eundi tenore reuerse sunt coloniam. ab huiusmodi uirginibus iam obsessam. statimque barbari explorata re subito super eas cum clamore irruunt et quasi lupi in ouibus seuentes totam illam multitudinem occiderunt. Cum autem ad beatam ursulam ceteris iam iugulatis uenissent. stupentes eius pulcritudinem manum et animam represserunt. Ipseque princeps sceleris in eius amore succensus. putauit quod eam blasphemias deliraret. Et confortans eam de nece uirginum permittit quod eam sibi in coniugio copularet. Sed cum hoc illa libere respuisset. ille non ferens repulsam directa eam sagitta transiit. et sic illa martirium consumauit. Erat autem inter illas quedam uirgo nomine cordula que ceteris uirginibus trucidatis. humano timore sola in alueo nauis illa nocte dilatauit. et in crastinum se sponte morti offerens. mox ictum tyranni ferientis excepit. Unde et ipsa logo post tempe cuidam recluse apparatus. quia una nocte supuixerat. eiusque festiuitas cum alijs uirginibus non fiebat. precepit ut sicut potest beatarum uirginum celeberrimas agere. ita sequens dies beate cordule laudibus impendatur. Pisse sunt autem beate uirgines tempore antheros pape et maximii imperatoris. Anno domini. cc. xxxvii. **XLIII**

De quibusdam earum miraculis per transitum.

Quidam abbas impetrauit ab abbacissa colonie corpus unius sanctarum uirginum permittens quod eam ad ecclesiam suam ferret. & in capsula argentea collocaret. Sed cum per annum integrum eam super altare in capsula lignea tenuisset. quadam nocte cum idem abbas cum conuentu matutinas cantaret. uidentibus cunctis uirgo sancta corpulenter desuper altari descendit. & idem maiestati per medium chorum omnibus monachis inclinans exiit. Stupefactus abbas ad capsulam currit. & ea non inuenta coloniam properans. cum rei ordinem abbatisse dixisset corpus uirginis in tumba. unde illud suspenderit inuenit. Cuius petens ueniam eadem uel aliam repeteret permittens certissime quod capsulam preciosiorem facere. non tardaret. obtinere non potuit. Quidam in religione conuersus cum has uirgines uehementer diligeret. quadam die uidit unam uirginem pulcherrimam. quadam die uidit parentem. & si se cognosceret sibi tunc infirmo apparentem. & si se cognosceret inquirerem. miranti quod eius gloriam & se nescire diceret. Ego sum inquam una uirginum. erga quas tu habes tantum dulcedinis affectum. Et ut inde mercedem accipias. si amore & honore nostri undecies milies oratione dominicam dixeris. in hora mortis protectionem & solacium nos habebis. & sic uirgo dispuit. Tunc ille quod cito potuit hoc profecit. statimque mandans abbatem et conuentum iungi se uelociter postulauit

Seo dum abbas cum cōuentu eūm inungeret. fir-
mus subito exclamauit ut fugerent. et venietib?
sacris virginibus locū darent. Tunc abbas ques-
uit ab eo quid hoc esset. Et ille seriatim virginis p-
missionem exponēs. recedentib? cūctis & paulo-
post redeuntibus. defūct? inuentus est.

XLV De persecutione hunorum in ytalīa
& de morte attile regis et sepulcro facti seruacij

Sigibertus.

Anno marciāni .iiij. attila ytalīā aggres-
sus. omnes pene eius ciuitates aut dirī-
puit aut incendit. ad eum leo papa veit.
& non solū salutem sed etiā ut rediret
obtinuit. Rex attila requisitus a suis. cur ei fuisset
tam placabilis. Respondit se non fuisse eum reue-
ritum. sed senem quendam venerabilem euaginato
gladio sibi mortem mitātem nisi eius in omnibus
expleret voluntatem. Anno sequenti attila wisigo-
thos debellare aggress? a thurcis modo uict? re-
dijt inglozius. Marciano impatori apparens dñ? in
somnia. arcū attile fractū esse ostendit. Nec id
vanū fuit. eadez quippe nocte attila in nuptijs su-
is crapulatus. erūpente p apoplexiā sanguine de
naribus in lecto est effocatus. Hernac filij eius
post eum regnat. **Ex** vita facti seruacij. Respi-
rauit igitur mūdus tāta peste liberat?. Iner ista
mala vastatis omnibus circūquaq; locis. solū tra-
iectum incolūe remāit p̄cibus facti seruacij ser-
uatum. Eo tempe in beati seruacij festiuitate aper-
to desup celo usq; ad tumulū p̄ctū in basilicam
fulgurātis ignis colūna a vespa usq; ad aurozam
uisa est dimissa. ab imoigenis quicūq; aderant. et
ab aduenientibus de lōginquo. Quadā die eiusdē
tectum basilice grauis ruina surruit. Quod cum
coopire niterent. nullo modo potuerūt. Nunq̄ ta-
men vel imber vel grādo vel nix sup sepulcrū ei?
cedit. Item quadā nocte inuētum est sepulcrum
eius mirabili pallio cooptuz. āgelicis ut creditur
manib? allato. Post factum seruaciū elect? ē p-
sul in traiecto agricolous. quoniā tūgnis indignū
epatu se fecerat. **XLVI** De facta gonoue-
fa virgine et eius infācia et qualiter urbem parisi-
us liberauit ab hunis. **Sigibertus.**

Anno marciāni sexto gonouefa virgo pa-
risiensis mltā sactitate p gallias claruit
Ex gestis eius. Hanc beat? german?
cū facto lupo ad britāniā p̄gēs. ad ne-
mothorēnsē prochiā orandi gratia declinās. inē
populū sibi obuiātem in spū m̄uicus est. Et qui-
sico nomine ei? et penibus p̄dicens etiā multos
p eaz p̄mia eterna p̄cepturos. quesuit ab ea utrū
vellet xp̄o cōsecrari et intacta p̄manere. Que re-
spondit se desiderio quod sciscitabat adipisci. In
cuius memoriā dedit sactus nūmum ereū. ut trās
foratū collo suo suspenderet. habentē signuz cru-
cis. Et ne auri vel argenti uel margaritarū orna-
mentis collū suū vel digitos honoraret. amonuit
ne celesti ornamento p̄ eis p̄uaretur. Tunc abiit
itēre quod ceperat. Et post aliquot dies cū ma-
ter eius ad ecclesiā iret. p̄ceperat eam domi rema-
nere. Illa vero clamabat ei cum lacrimis. Ego si-
dem quā h̄ cato germano pollicita sum xp̄o me cō-
solāte seruabo. et ecclesie limina frequētabo. Idō
irata mater dans ei alāpam. statim or̄bata est luie
p̄ ix. mensis. Tādē recordata testimoniū quod
dederat pontifex de filia. iussit ei affer aquam de
puteo. Qu: pergens fleuit sup marginem putei.

quia p̄pter eam mater lumen amiserat. Deinde im-
pleto vasculo. facto signo crucis super aquā ma-
tri obtulit. Quā illa cū fide et ueneratione mani-
bus in celū extensis suscepit. et ex ea fomētans si-
bi oculos bis et ter lumen recepit. Cūq; cum du a-
bus puellis iulico ep̄o ad cōsecrādum offerretur
et hoc iuxta numerū ānorū etatis ep̄us diuinitus
cōpiens genouefa omnib? sublimiorē ait. Nam q̄
post tergum sequitē antepone. quia celitus hec
iam sactificationem adeptā est. Parentibus autē
defūctis hec p̄sius urbem migravit. et per tēp?
aliquod ita est obsessa palisi ut corpus eius. eduo-
iam exaime solis paululū genis rubentib? custo-
di retur. Que cum denuo sanaretur. p̄tebat se i
spū ab āgelo in requie iustorū et in supplicio ip̄io
zum deductā. Cūq; hunorū rex attila galliā vasta-
ret. p̄siorum ciues perteriti facultates suas i ali-
as urbes tutiores deferre nitebātur. Quorū ma-
tronas sacta cōuocās suadebat ieiuniis orationi-
bus et uigiliis insistere. ut possent sicut iudich &
hester cladem euadere. Viros etiā earū ne bona
sua a p̄sius auferrent. eo q̄ aliis urbibus vasta-
tis p̄sius xp̄o p̄tegente saluaretur. p̄pter quod i
surzexerunt in eā. dicentes pseudo p̄phetā. Et tra-
ctātibus illis ut eam lapidarent aut gurgite mer-
gerent. aduenit archidiaconus ab autisodoro re-
ferens testimoniū beati germani de ipsa. q̄ ex ute-
ro matris a deo electa fuisset. Et ecce inquit eulo-
gias. quas illi a sancto germano relictas exhibeo.
Tunc ciues dissipauerūt cōsiliū. illa uero oratō-
nibus suis p̄dictū exercitum ne parisius circūda-
ret abegit. **XLVII** De austeritate uite ei?
et basilica facti dyonisiij quā edificauit.

Quintodecimo uero āno usq; ad quinquā-
gesimum esca erat ei panis ordeaceus &
faba quā p̄ duas aut tres ebdomadas i
olla recōmiscens edebat. a die dominica
usq; in v. feria ieiunabat. et a. v. usq; in die domi-
nico. Vinum autē et quodlibet inebriās nūq̄ pota-
uit. Post quinquagesimū ānum suadentib? ep̄is.
p̄pter obedientiā piscem et lac euz pane ordeaceo
edere cepit. Multa autem ueneratione katbulacē
sem uicum in quo beatus dyonisius passus est di-
lexit. cui etiā deuotio erat in honore illi? basilicā
cōstituerē. Suadebat p̄sbiteros. ut faceret vnus-
quisq; collationem ad hoc edificū. Qui respond-
runt. Erunt forsā puitati nostre uires edificadi-
sed coquende calcis copia deest. At illa sp̄sactō
repleta uaticinās ait. Egredimini queso ad pontē
ciuitatis. et q̄ audieritis nūciate michi. Qui egres-
si i platea stabāt attoniti et ecce duo custodes por-
corum sermocinātes. quoz unus ad alterum ait.
Dum suis uestigium ob partus uagātis legerem.
inueni furnum calcis mire magnitudinis. Alter re-
spondit. Et ego inueni in silua sub radicib? arbo-
ris a uento euulse furnū calcis. de quo nichil sub-
lacum credo unq̄ esse. Quod audientes p̄sbiteri.
gratias agentes reuersi sunt. Audiens etiam hec
sacta. lacrimis p̄ gaudio sinum impleuit. Lacessi-
uit itaq; genesium p̄sbiterū. ut in honore p̄dicti
martini basilicā cōstrueret. sicq; omnibus ciuib?
auxiliū cōferentibus illa implorāte. cōstructa est.
In cuius opere collectis cāpentarijs cum potus
deficeret accipiens sacta cuppā seorsum p̄strata
cum lacrimis orauit. Deinde surgens facto signo
crucis super vas usq; ad sūmum poculo impletū
est. ex quo operarij usq; ad cōsumationē basilice

vberime potentes gratias egerunt. Quod nocte sabbati circa gallicatum egressa est ad basilicam sancti dyonisi. cereus uero qui anteferebatur extinctus est. Quo turbatis virginibus que cum ea erant per horrore noctis sibi dari precepit. Quem ut tenuit statim illuminatus est. Similiter eodem tempore cum in ecclesia diu prostrata in oratione surge- ret. cereus nondum igne contactus diuino nuto accensus est in manu eius de quo et plures infirmi paululum in fide auferentes sanati sunt. Quodam mulier furata est calciamenta eius. que ut domum uenit excecata est. deinde prostrata ad pedes eius veniam petens. signatis ab ea oculis visum recepit.

XLVIII De amabilitate eiusdem et ipsius miracul

Oldericus etiam franco-rum rex valde diligens eam. timens ne uinctos quos interimere cogitabat sancta eriperet. ingrediens urbem pisiorum portam claudere precepit. Quod audiens sancta statim ad liberandas animas prexit. Inter cuius manus populo porta ciuitatis se sine clauis referauit. et sic regem consecuta ne uinctorum capita aputarentur obtinuit. Fuit etiam eo tempore beatus simeon in columna. quem negotiatores euntes et redeuntes ferunt de illa interrogasse. et eam ueneratione profusa salutasse. et se in orationibus eius memoriam esse poposcisse. Parisius etiam oblatus sunt ei energumini. pro quibus in basilica beati dyonisi ipsa orante uociferabatur clamantes prope iam esse quos sibi in solatium uenire beata. **G.** precabatur forsitan angelis vel martires. Que surgens et signans unquamque. curauit a spiritu immundo. ut fetor grauissimus astantium nares attingeret. A die etiam epiphania usque ad cenam domini in cella reclusa soli deo uacabat in orationibus et uigiliis. adueniens puella religiosa ad fores eius magis curiositate quam fide promota. quid sancta in cella sua agebat scire uolens statim lumina amisit. Quam sancta post consummationem xl. egrediens. oratione et signo crucis illuminauit. In ecclesia etiam beati martini turonensis cum in agnulo quodam oraret. unus de psallentibus arreptus a demonio proprios artus lacerabat. Cumque beata. **G.** spiritum immundum exire iuberet. et ille pro oculo progrederi se miraretur. impante illa fluxu uentris extus est feda relinquens vestigia. Per idem tempus stans in aditu domus sue. uidit puellam in manu apullam gestantem quam paulo ante emerat et iterogato quid esset. uidit demonem sedentem in ore apulle. et minas insufflauit in eam. statimque pro de ore ipsius apulle cecidit. In territorio meloensi cum propriam messem meteret. valde turbati sunt operarii propter imbrem iminentem. At illa ingressa tentorium quod sine intermissione facere consueuerat cum lacrimis prostrata oratione obtinuit. ut cum in circuitu omnium segetes pluuia rigaret. nec messem nec eius messorum gutta aliqua contingeret. Vixit autem plusquam lxxx. annis. Tantaque sanctitate pollebat quod etiam prophetie spiritu plena. Omnes quoque morbos ab humanis corporibus expellebat. Egentibus panes integros dabat. adeo ut eius puella sepe prem panis quam in clibano posuerat non inuenirent. Huius natale celebratur. iij. nonas ianuarij. **XLIX**

De quibusdam gestis illius temporis. Sigibet

Anno marci. vi. maximus tyrannidem arripuit. eudoxiam relictam valentinianum vi rapuit. Alla genfericum ex africa inuenerat. ut se a maximo eripiat. Genfericus romam capit. omnia diripit ut tamen ab igne cedet

supplicis hominum abstineret leo papa ab eo obtinuit per xliij. dies roma despoliata genfericus eudoxiam cum duobus filiabus et multo populo captiua. et capanie urbes omni vastationis genere ex terminat. Inter hec paulinus nolanus episcopus dum pro captiuo filio uidue se vicarium in seruitutem barbari subijcit. omnes captiuos sue urbis recepit. His marci temporibus iohannem baptista caput suum duobus monachis reuelasse quidam describit. Super insulam britannie stella mire magnitudinis apparuit. cuius radius globus igneus draconi simili ad herbat. Ex cuius ore duo radij procedebat. quorum unus ultra galliam se extendebat. alter uero uersus hiberniam tendens in vii. milia radij terminabatur. Eo tempore occiso aurelio abrosio rege interrogatus merimus uates a fratre regis uerber de stelle significatione. dixit eum illo sidere et igneo dracone signatum. Per radij uero de ore draconis procedentem et gallias respicientem figurari filium ei potentissimum nasciturum. Altero autem radio portendi filiam cuius filii et nepotes regnum britannie succedentes essent habituri. Uerber autem audita morte fratris sui cepit dyadema insule. duosque dracones ex auro iubens fabricari ad instar ignei draconis. obtulit unum in ecclesia. altero autem in plis pro signo utebatur. Et ex eo tempore cognomen tum accepit uterpendragon. id est. caput draconis. Saxones uero post mortem aurelii a pactione foderis soluti. inuasit ciuitates et promontoria et ab albania usque eboracum omnia vastabant. Cumque rex preliatus fugam cum suis imit sed nocturno tempore illos aggressus superauit. Captiisque eorum ducibus octa et eosa ceteros saxones dissipauit. Post hoc adamauit rex uxorem cuiusdam ducis. habuitque rem cum ea. de qua genuit celeberrimum illud archurum et filiam nomine amam. **L De morte valentiniani et marci et imperio leonis.**

Nugo ubi sup.

Interea valentinianus imperator factione eradii spadonis agecium interfecit pacium. Sed non multo post idem valentinianus a satellitibus agecium dolo maximi comitis palatii profusus interit. et mox eius iuauit imperium idem maximus. eiusque uxorem augustam ut dictum est in suum coniugium transire coegit. Verum hac incedentia non diu letatus est. nam post alterum mensem a famulis regis membratim dilaniatus et in tiberim est proiectus. Post cuius necem romani autem cesarem creauerunt cum quo marci anus imperator unanimiter fedus composuit. Sed cum ab eo rem concorditer administraret. publicam marci anus. vi. imperii sui anno. vi. piter mense defunctus est. Qui leo magnus successit. **Sigibet** tus. Leo itaque marci anus successit. anno domini. cccc. lviij. mundi. s. quartimillesimo. cccc. xxi. et regit annis. xvi. Hic super synodo calcedonensi singulorum patrum singulas sententias requisit et quod omnium unam esse cognouit eam fideliter tenuit. Hic cum walamere ostrogothorum rege fedus pepigit. et theodoricum fratruclum eius pnerum octidnem obsidem accepit. Hucusque prospera cronica sua produxit. **LI De facto simeone anchioche no et eius uita monastica.**

Eo tempore simeon qui cum xl. annis in clusis in columna stetit mira sanctitate anchiochie daruit. Ex gestis eius. Hic ex uero matris electus. cum duodenis

pasceret oves patris sui. uidēs ecclesiā relicto pe-
 core cu currit ad eam. & iungens se cui dā seni ait
Domine pater quid est quod legitur. doce me ro-
 go quia ydeota sum & insipiens. **A**t ille loquens
 ei de virtutibus anime et cōtemptu huius seculi.
 addidit q̄ licet virtutes a multis in ecclesia fideli-
 ter impleantur. in monasterijs tamen deo iuuante fa-
 cilius exercentur. **T**unc ille cecidit ad pedes senis
 dicens. Vere ab hodie tu es michi patē et mater.
 quia tu es magister bonorum opum. **E**cce ego se-
 cundū cōsiliū tuū vadam in monasteriū. vbi de-
 us uoluerit. **T**unc exposuit ei regulā et afflictōes
 monasterij. suadens ei paciētiā et p̄suerantiā.
Qui ualedicens ei abiit ad monasterium thimo-
 thei. et p̄iciens se ante fores monasterij tribus di-
 ebus et noctibus neq; comedit neq; bibit. **P**ost
 hec egrediens abbas eleuauit eum. et quesita cau-
 sa fuge ille respōdit. **S**eruus dei esse desidero. **O**-
 secro ut me in monasterio tuo suscipias et frater?
 omnibus deseruire iubeas. **S**usceptus itaq; ab eo
 fuit ibi sex mensibus. obediens humiliter fratribus.
Aliis autem a mane usq; ad uesperā ieiunantibus
 ille post. vii. dies interdū cibum sumebat. anonas
 suas scroto paupibus irrogabat. **Q**uadā die egres-
 sus ad puteum. funem de palma restitū apprehē-
 dens. in toto corpore suo cōstrinxit a renibus usq;
 ad scapulas. p̄uo temporis spacio putrefactus est
 corpore de obligatione funis. **Q**ui usq; ad ossa in-
 gressus est. ita ut foris uix appareret. **Q**uadā die
 aliqui ex fratribus inueniunt eū cibum suū pau-
 peribus dātem. et dixerūt hoc abbati. **I**nsup et q̄
 fetor grauissimus ascenderet de corpore eius. ut ni-
 lus iuxta eum stare posset. et vermes stillātes de
 corpore eius lectum suū impleuerāt. **A**bbas uero cū
 quereret ab eo ueritatē. inclinato capite nichil
 respondit. **V**nde abbas iratus iussit eū expoliari
 uestibus. **V**idēs q; sumitātē funis eminetē exclama-
 uit dicens. **V**nde nobis aduenisti o homo. d̄stru-
 ere vis regulā monasterij ut uideo. quia non uis
 sicut ceteri cū discretione deo seruire. oro te rece-
 de hinc et uade quo uis. **C**um graui tamen labo-
 re tulerūt de corpore eius funem. et curā illius eger-
 unt. **LII** **D**e puteo in quo latuit et colum-
 nis in quibus stetit.

Postea egressus est de monasterio nullo
 sciēte. intrauit in puteū desertū sine aq̄
 vbi spūs imundi habitabat et ip̄a nocte
 reuelatur abbati. q̄ multitudo populorū
 armatorū circūdaret monasteriū clamans da-
 nobis seruū dei thimothē. alioquī incēdemus te
 et monasteriū tuū. quia exaspasit hominē iustū
Quod nūciauit abbas fratribus. **S**imile etiā uidi-
 in alia nocte. et exp̄fectus misit monachos ad
 querendū eum et non inuenerūt. p̄gēs q; abbas cū
 eis. uenit ad puteū et faciens orationē descēdit
 cum fratribus in eum. et uī adduxerūt eū ad mo-
 nasteriū. **F**ratres uero omnes p̄strauerūt se corā
 illo petentes ueniā. et fecit ibi quasi anūm. **V**nde
 post hec egressus occulte. prexit non longe mōtes
 ubi claustrū de sicca petra edificauit. et ibi fuit ā-
 nis tribus. **E**t cōfluentes ad eum uicini. fecerūt
 ei colūnam cubitorū. iiii. in qua stetit ānis. vii. **D**e
 i de colūnā. xij. cubitorū. in q̄ te piē stetit et rursū
 aliam. xx. in qua annis. xxi. et rursus aliam. xxx.
 cubitorū in qua annis. iiii. **E**t iuxta colūnas duas
 basilicas. **E**t multi egrī uirtute eius sanabant. &
 multi gentiles ad fidem cōuertebātur. **P**ost hec

putrescente femore eius. anno integro stetit sup
 pedem unū uermibus de alio decurrentibus p̄ colū-
 nam in terrā. **A**nthonius uero qui hoc scripsit
 assistens ei. secūdum p̄ceptum eius colligens uer-
 mes in terrā porrigebat ei rursū. **A**t ille ponens
 eos ad ulcera dicebat. **M**anducate quod uobis dñs
 dedit. **A**udiens autem basilicus rex seracenorum
 famā eius. cū fide uenit ad eum. **E**t orante s̄cto
 cecidit uermis de uulnere eius. quē ille currens
 apprehendit et tetigit ex eo oculos suos. **D**einde
 apertis manū inuenit margaritam p̄ciosam. **C**ui
 sanctus ait. **O** homo non p̄ meis meritis hoc fit
 sed secūdum fidem tuam datū est tibi. **Q**ui grati-
 as agens abiit. **P**ost septem annos mater eius ui-
 sitans eum p̄bita est. quia locū mulier non ingre-
 diebatur. **C**ui sanctus ait. **S**ustine me mater modi-
 cum. et uidebim? nos si deus uoluerit. **A**t illa so-
 lutiis criminibus. tribus diebus et noctibus plangēs
 et deprecans eū & increpans. tādē de planctu i sō-
 num cōuersa est. **C**unq; sanctus oraret p̄ ea tra-
 didit spūm. **R**ursū fecerūt ei colūnam. xl. cubitorū
 vbi stetit annis. vi. usq; ad obitū suū. **LIII**

De eiusdē miraculis.

Tunc draco ingens iuxta eū habitabat in
 pte aquilonis. unde nec herba ibi nasceba-
 tur. **C**ui lignū intrauit in oculum dexte-
 r. **V**enitq; cecus trahens se ad hostiū mo-
 nasterij p̄stratus. totum se in giro cōpleuit. et q̄
 si ueuiam poscens oculū dextrū iuxta colūnā po-
 suit tribus diebus nemini insidians. **T**unc iussit
 sanctus. ut de terra et aqua p̄funderetur. **Q**uo
 facto statim exiit de oculo eius lignū cubiti longi-
 tudinis. **Q**uod uidētes gloriuicauerūt deū fugiē-
 tes tamen p̄pter metum belue. **A**t illa inuoluens
 se imobilis p̄mansit. donec omnis populū p̄ran-
 sisset. **D**einde surgens adorauit ad hostiū mona-
 sterij fere p̄ duas horas. et sanus reuersus est in
 cubiculum suū nemini nocens. **S**ed et mulier no-
 cte bibens ad ydriam in qua erat modicus serpens
 trāsgluciuit eum. **E**t medicis nichil in ea p̄ficiēti-
 bus. post annos multos adducit ur ad eum. qui
 terram et aquā misceri iussit. et in ore eius poni.
 et statim exiit serpens trium cubitorū p̄ os eius.
Qui eadem hora crepuit. et ad multorum testimo-
 nium suspensus est ibi. vii. diebus. **A**liquādo eti-
 am piclitate populo et iumentis p̄ defectu aque.
 orationibus eius subito dirupta est terra. et muē-
 ta est quasi spelūca inestimabilis. habēs aquas sa-
 lubres ad potandū usq; in hodiernum diē. **Q**uo-
 dam tempore quidā de longe expectantes ei? ra-
 tionem. diuerterunt paululū ad arboris umbracu-
 lum. **E**t uidentes ceruam p̄gnantem q̄ p̄teribat.
 dixerunt ei p̄ orationes sancti simeonis adiuuam?
 te. modicum sta. **Q**ue statim stetit. et apprehendē-
 tes eam occiderunt. et manducantes ex ea statim
 obmutuerunt. **E**t currentes ad sanctum symeo-
 nem cum corio fecerunt ibi duos annos. et uix ali-
 quando sanari potuerunt. **C**orium autē cerue i te-
 stimonium ibi suspenderunt. **Q**uidam etiā p̄dō?
 igens. uastabat homines et animalia loci illi. **I**us-
 sit autē uir dei de terra monasterij uī de aqua asp-
 gi loca illa. **Q**uo facto. postmodum iuenerūt par-
 dum illum iacentem mortuum ibi. **S**uauebat etiā
 quos sanabat. ne iurarent p̄ nomen dei. s; magis
 p̄ se humilem peccatores. **I**deo omnes populū orien-
 tales et barbari illius regiones. p̄ ipsum iurant.
Ionathas autem latro flagitiosus cum a militibus

plequeretur. ingressus in monasterium amplexat
est colunam. et flens uehementi requisit? a facto
quis esset ait. Ego sum ionathas lacro pessimus.
qui huc ueni penitere. Et ecce ab anethochia offi
ciales. dicentes. Trade nobis inimicum quia bestie
pate sunt ad deuorandum eum. Quibus fact? rispō
dit. Non possū. quia euz timeo q̄ misit eū ad me. q̄
maior uobis est. Et p. vii. dies colunam amplex
ans. ait ad factum symeonem. Si iubes. ambula
re uolo. Qui respondit. An iterum festinas ad ma
la. At ille. Non domine. Sed tempus meū iā imple
tum est. Et cum hoc diceret. tradidit spūm. Et ec
ce alijs officialibus req̄ uirentib? eū. respondit s̄
ctus. Qui illū huc adduxit. uenit cum multitudine
celestis milicie. & reconciliauit euz sibi. et sic eū
timore abierunt. **LIII** De transitu eius &
exequijs

Quadā autem die. vi. sabbati. inclinante
se ad orationem sicut cōsueuerat. Et cū
omnis populus expectasset eius bene
dictionem p̄ tres dies. tūc ascendit anthoni
us ad eum dicens. Surge domine benedic nos.
Cunq; neq; uocem neq; flatu; audiret. sed uelut
odor aromatu; de corpe eius exiret. fleuit amare.
& osculatus oculos eius et barbā ait. Cui me d̄
relinquisti domine. et ubi doctrinā tuā angelicā
requiramus. Quale responsū dabo infirmis requi
rentibus te. aut quo amictu opiam colunam tuā;
Et ob tristitiā obdormiuit. Tunc appuit ei uir s̄
ctus dicens. Non derelinquā colunam hanc neq;
montem hunc benedictū in quo illuminatus sum
sed descendens satisfac populo. & annuncia anetho
chie quia requieui. Tu aut ne cesses ministrare in
loco isto. & deus tibi retribuet mercedem. Et ex
p̄gefact? iterū fleuit et ait. Quales reliquias tol
lam a te domine in memoriā. Tunc motū est cor
pus eius. magisq; timuit tangere eum. Et descen
dens celiriter misit anethochiā ad ep̄m. qui uenit
cum alijs tribus ep̄is & magistro militum. Et ex
tenderunt cortinas circa colunam. & defixerunt
uestimenta eius quia p̄pter aurā cōfixa erant. ac
cipientesq; eum. deposuerūt iuxta altare ante co
lunam. Moxq; colligentes se aues supra colunā.
uolabant quasi p̄ luctu clamantes. ita ut magis
accenderet planctus populi et iumēoz. Montes
etiam & cāpi circa loca illa cōtristati sunt. & reso
nabat plāctus p̄ milia. vij. et facta est nebula tene
brosa ubiq; ad circuitum. Et uidit anthoni? āge
lum uisitatem corpe? eius. cuius uult? erat ut ful
gur. & uestimenta eius sicut nix. & circa horā de
cimā septem seniores loquebātur cū eo. Misteriū
autem ignorauit. Volens ergo papa anethoche
nus aliquid de barba facti p̄ reliquijs tollere. ex
tendit manū que statim arefacta est. Et multe ora
tiones fiebant p̄ eo. donec sanaret. Tulerūt cor
pus eius anethochiam. et iurauit ep̄? q̄ nemo quic
q̄ de corpore eius cōtingeret. Et cum uenisset in
uicium qui uocatur meroe. u. scilicet miliario ab ā
ethochiā. nullus eum mouere potuit. Quidam ho
mo cum esset. xl. annis surdus et mutus. eo q̄ ui
olauerat sepulcrum mulieris q̄ dilexerat. subito
picicēs se āte feretrū clamauit. Bene uenisti mihi
serue dei. quia tuus aduentus saluauit me. Et sur
gens apprehendit unum de burdonib? qui porta
bat feretrum. et sanus factus desceuebat ei omni
tempore uite sue. Tunc omnes exeuntes de ciui
tate susceperunt corpus euz himnis et psalmis et

lampadibus. portantes in maiorem ecclesiā. et in
de in aliam ecclesiā que uocatur penitētia. Multo
autē plures uirtutes opatur domin? ad sepulcra
eius q̄ quas fecerat in uita sua. **LIV** De qui
busdam euentibus et uictoria uterpendragon.

Sigibertus.

Anno leonis. iij. apud tholosam urbem
gallie. ex eius medio sanguis tota die lar
gissimo fluxit riuo. **Q** gothi p̄ portēto
sue p̄ditionis acceperūt Anno eiusdem
vj. pictoz quidam cū saluatore secūdum similitu
dinem iouis depingere uoluisset aruit man? ei?
Quem culpā cōfessū sanauit gennadius ep̄us con
stātinopoleos Anno sequenti heliseus p̄pheta (q̄
duplici helie spū plenus. muleis in uita daruit uir
tutibus. et mortuus mortuū hominē supra corpe?
suis casu iactatū. solo corpore sui attacku refus
citauit. et multo tempore in samaria ubi sepultus
est multis claruerat miraculis. ut p̄ter cetera etiā
demonēs ibi frementes. varijs uocibus. ab in
uasis fugarentur corpeib? alexandriam trāfer
tur. Anno eiusdem ix. uterpendragon rex brito
num diuturna infirmitate vexatur. Et principes
saxonum octa et eosa quos tenebat in uinculis cū
custodib? carceris fugerūt in germaniā. cōmoue
rūtq; innumerabilez armatoz manū. et reuersi sūt
insulam vastarūt. Rex aut infirmitate decubans
ducem belli posuerat generū suum. Sed ignauia
ciuium atq; supbia plurimū quidē eis nocebat.
hostib? aut maiorem audaciā atq; fortitudinē mi
nistrabat. Cūq; dubia inter eos alternaret uictoria
rex ut hostes sua p̄sentia deterreret se deser
ri ad plium iussit. Qui positus in uiculo et ad
bellum delatus. suos quidem animauit. sed hosti
b? risum fecit q̄ semimortu? homo ad pugnā ue
uisset. Cōgressu imito britones uictoriam obtinu
erunt. saxonūq; duces octam et eosam interfece
runt. Tunc rex hilaris effectus tanq̄ sanitate re
cepisset. erexit se et ait. Vocabant me semimortu
um ambroses isti. sed malo semimortu? eos supra
re. q̄ incolumis supari. p̄stantius enī est mori cū
honore q̄ cum pudore uiuere. **LVI** De in
stitutione rogationum et uictorijs arthurū.

Anno eiusdem. xi. mamertus ep̄us uienē
sis claruit. qui letanias ante ascensionē
domini instituit. hac de causa. quia tere
motus in urbe uienna ecclesias domosq;
euertebat. et feritas lupozum aliarūq; siluaticarū
bestiarū toto anno per urbem uagantium. homi
nes deuorabat. Ad hoc et palacium regis die san
cto pasche celesti igne cōsumptum. ad cladem mul
tum terrois addebat. Qui letaniarum ritus a ui
ennensi ecclesia in omnes galliarum ecclesias decu
rrit. Mortuo autem uterpendragon rege. sub
limatus est in regno filius eius arthurus. Cuius
mirabiles actus etiā ora lingue ue p̄sonant popu
lorum. licet plura esse fabulosa uideātur. Qui ml
ta p̄bitate pollens. cūctis se amabilez exhibebat
quia cum uirtute animi etiā mira liberalitate af
fluebat. Porro aduers? saxonēs scotos et pictos
uano cōflictu decertans. tandem cōdusit eos in
quodam saltu. sed illi arboribus p̄ monimēto cō
tra britonum tela utebantur. Quod uidens ar
thurus. iussit arbores p̄ multa loca incidi. et cir
cuitu nemozis poni. ut liberos exitus non habentes
fame ibi deficerent. Vnde cogente necessitate
ad hoc compulsi sunt. ut licentiā peterent

redeundi in patriam suam omnia relicturi. et tunc
 ta cum obsidibus reddidit. Sed in reditu postea
 pactionem ruperunt. et retroactis velis insulam
 depopulari ceperunt. **Arthurus** vero congrega-
 to exercitu. processit contra hostes in plium. accin-
 ctus gladio nomine caliburno. et auream galeam
 simulacro draconis insculptam capiti supponens
 clipeumque in quo imago sancte dei genetricis
 erat impicta humeris imponens. lanceam quoque
 que reu uocabatur assumens. Cum pugna ualida
 utrimque fieret. arthurus impetu facto in hostes.
 occidit ex eis solo caliburno gladio. cccc. lxx. vi-
 ros. ceteros autem in fugam conuertit. principibus
 eorum prostratis. Anno leonis. xliij. remigius fit re-
 morum episcopus. **Saracenis** egypte uincunt. hoc
 tempore negociatores uenecie corpus sancti mar-
 ci euangeliste ab alexandria trasterunt ad ueneciam.

LVI De translatione sancti martini.

His diebus factus perpetuus turonensis epi-
 scopus cernens ad sepulcrum sancti mar-
 tini fieri multa miracula. se cito magnam
 basilicam fabricari iuxta cellulam in qua
 corpus ipsius quiescebat. eamque in eius nomine de-
 dicans trasterit in illam factum corpus ipsius. pro-
 monente pater et adiuuante quodam sene ueneran-
 da canicie formoso. qui nec prius uisus fuerat. nec
 postea comparuit. **Ex** historia translationis eiusdem
 hic itaque sanctus perpetuus cum ecclesia sancti mar-
 tini mirifice ampliasset. et eam dedicare uolens.
 sancti martini corpus trasterre uellet. conuocatis
 episcopis et presbiteris et clericis uoluit hoc agere. iij.
 kl. iulij. Sed cum uigilasset una nocte. facta ma-
 ne discoperto tumulo manus apponentes. mouere
 sepulcrum non potuerunt. **Vigilata** iterum alia no-
 cte. mane temprates nichil proficiunt. **Turbati** igitur
 cum nescirent quid agerent. dicit eis unus ex cle-
 ricis. Scitis quod post hoc triduum natalis episcopi eius
 celebrari solebat. et forsitan tunc se uellet trasterri.
 Tunc omnes ieiunauerunt orationibus insistentes.
 quarta die mane iniecit sed penitus mouere non
 possunt. **Pauore** ergo nimio conuerti. cum iam tumu-
 lum uellent tegere. appuit eis quidam pulcherrimus
 senex. et ait eis. **U**squeque turbamini et tardatis non
 uidetis factum martinum patrum iuuare uos. si uos
 manus apponatis. **Tunc** iactans pallium suum. posu-
 it manum ad sarcophagum cum alijs presbiteris. **Et** statim
 cecidit. clericis ad conatum senis cum summa fa-
 cilitate sustollit. et in loco ubi nunc colitur collo-
 catur. **Cum**que completis officijs uenissent ad conuicium
 requieret senem nusquam inuenerunt. **Sed** nec quisquam
 fuit. qui eum de ecclesia exire uidisset. **LVI**

LVI De prospero et theodoro et libris eorum.

Hugo ubi supra

Horuit eo tempore prospero uir aquitanice re-
 gionis. et beati pape leonis notarius. **Nec**
 non theodorus episcopus ciuitatis. que a cy-
 ro quodam rege persarum condita cyria uo-
 citatur. **Qui** ecclesiastica scripsit historia. a fide li-
 brorum eusebie sumens exordium et perduxit usque ad su-
 um. i. usque ad imperatoris huius leonis tempus quo
 et defunctus est. **Gennadius** in libro uirorum
 illustrium. **Prospero** aquitanice regionis sermone
 scolasticus. et assertionibus uerborum. multa com-
 posuisse dicitur. **In** quibus ego cronica nomine ip-
 sius preculata legi. continentia a primi hominis conditi-
 one iuxta diuinarum scripturarum fidem usque ad obi-
 tum valentiniani augusti. et captiuitatem urbis ro-

me a generico wandalorum rege facta **Legi** et librum
 eius aduersus opuscula cassiani. que ecclesia dei
 salutaria probat. ille infamat uelut nociua. **Re** enim
 uera cassiani et prosperi de gratia dei et libero arbi-
 trio sententie. in aliquibus sibi inueniuntur contra-
 rie. **Epistole** leonis pape aduersus euticum de uera
 christi incarnatione ad diuos date. ab isto dicta te cre-
 dunt. **Theodorus** cyrie ciuitatis puicie cyrie epi-
 scopus. a cyro enim rege persarum condita seruat us-
 que hodie apud cyriam nomen actozis scripsisse di-
 citur multa. ad meam tamen noticiam ista sunt que
 uenerunt. **De** incarnatione domini aduersus eu-
 ticem presbiterum. et dyoscorum alexandrie episcopi. qui
 humana in christo negauit carnem fuisse. scripta for-
 tia. pro que confirmat ut ratione et testimonijs scrip-
 turarum. ita illam ueram matris substantie carnem
 habuisse quam ex matre uirgine suscepit. sicut et ue-
 ram deitatem quam eterna nascibilitate deo patre ge-
 gnente ipse nascendo accepit. **Extant** et historie ec-
 clesiastice libri eius in quibus imitatur eusebium cesarien-
 sem descripsit a fine librorum eusebii usque ad suum
 tempus. i. a uicennalibus constantini usque ad imperium
 leonis sub quo et mortuus est. **Actor.** **De** opus-
 culis prosperi uiri religiosissimi et prudentissimi du-
 o tantum excerpta que ualde moralia sunt et utilia.
 huic operi inserere uolui. **Vnum** scilicet sententi-
 arum. siue epigramatum. qui liber primus metricus est
 primus psalmicus. **Alterum** ad iulianum pomerium de ui-
 ta contemplatiua tres libros continens. **Utrumque** ex
 dictis beati augustini conpendio se contractum. **Hec**
 sunt ergo que de his moralia et electa breuiter exce-
 pti. **De** primo flores metricos et psalmicos sigillatim
 ponens in hunc modum. **LIX** **De** floribus
 prosperi metricis **Prospero** in libro epigramatum me-
 tricorum alium molitur ledere. **Trice-**

Quoniam ipse se iaculo percutit proprio.
 Nature quisquam proprium non spiritus honorem.
 In quocumque hominum que tua noscitur ama-
 Sic tamen ut prauos uitet concordia mores.
 Nullaque sint pacis federa cum uicijs.
 Eternus uere solus deus omniumque creator
 Vita in se uiuens. permanet esse quod est
 Virtus preteritis prior. ueteriorque futuris
 Nil recipit uarium. nil habet occiduum.
 Multa diu summi differunt patientia regis.
 Inspondens equi pondera iudicij.
 Verberare nonnumquam castigas sic corda patris
 Et curat medicus vulnera uulneribus.
 Laus uera in dominum. depromitur ore peccatis.
 Si que uoce fluunt. incima cordis habent
 Non potest cuiquam solis bona dicere uerbis.
 Nil pia mens habeat quod bene lingua sonat.
 Nam fari recte miserum est. et uiuere prauum
 Damnat uota malum regula iusticie
 Est et in hac uita reges multis data factis.
 Quorum animos mundus non tenet occiduum.
 Quos desiderijs nullis pictura fatigant.
 Et quibus omne bonum est christus. et omnis honor
 Celestem ad patriam christo redempte uocat.
 Vitam labentis temporis hospes agit.
 Dumque ad promissam requiem pro non sua tendit.
 Mundane patitur multa pericula uie.
 Que nunc obsessa aduersus nunc pena secundois.
 Aut frangit trepidos. obligat aut dubios.
 Inter quos laqueos curreret ad gaudia uera.
 Non capiet insidijs. cui uia christus erat.
 Mens nullos poterit carnis conpescere motus

Ni fuerit christi semp amozē potens.
Amplis incedit spacis terrena uoluptas.
Angusto uirtus limite celsa petit
Hac desiderii deus est pietate colendus.
Iusticie ut merces tota sit ipse deus.
Culpare in quoq̄ q̄ nō sūt nota malignum est.
Preferim si que cognita sūt bona sunt.
Non pateāt faciles leuis rumoribus aures.
Que nescire iuuat. credere non libeat
Ex opum specie clarebūt intima cordis
Quis ve hominis mentē spūs intus alit.
Spernunt mūdi prelia pace dei.
Non satis est dñi precepta euoluere lingua.
Is meminit legis. qui memor est operis
Scrutare legē possūt utcū qz quieti.
Si mundi a strepitu. libera corda iacent.
Doctrīne domini penetralia tempore isto.
Ad plenum nulli puia sunt homini
Semp enim sapest sanctis quo crescere possūt
Et pfectozum gloria principium est.

LX De eodem.

Morib? i factis pulcra ē discordia pacis
Impia ps mūdi. peti est infesta piorū.
Q̄ q̄s n̄ cecidit. p̄p̄is si vib? aprat
Hoc ipso quo se stare putat cecidit.
Semper erūt quod erant eterne gaudia vite.
Gaudendi quoniā causa erit ipse deus.
Nec varios piet mot? diuersa uolūtas.
Vnum erit in cūctis lumen. & vnus amor
Inqz bonis sūmis posita expientia felix.
Nec uolet augeri. nec metuet minui.
Qui se peccatis gaudet feliciter uti.
Infelix nimis est p̄sp̄itate sua.
Nullus enim est m̄sons sola formidine pene.
Qui factum et iustum non amat impium.
Non merita obscurat. grandia culpa leuis.
Et bona que p̄uis nature ex dore supersūt
Augent peccati pondera non minuunt
Cum dat̄ iniusto peccādi optata potestas.
Vt mala mens p̄aue quod cupit efficiat.
Ira est magna dei qua multos sic quoqz punit
Vt quibus exultant criminibus peant.
Et magis erranti ne peant flagra timendum ē
Quā ne non fiat. quod uoluisse nocet.
Sola est inumeris armata supbia telis.
Cui possūt vires et bene gesta dare
Cūcta bonis p̄sunt. quo et mors ip̄a beator.
Efficit. ut sumant premia principū
Mens illesa nichil violato in corpore perdit.
Inuitā carnis uulnera non maculant.
Nec crimen facti recipit non mixta uoluntas
Velle magis facinus q̄ tolerare nocet.
Qui ualet aduersis oneratam ducere vitam.
Et tolerare magis uult mala q̄ fugere. hic ma
gni est animi.
Non huile grauat libera corda iugum.
Solut peccator seruit malo. qui licet āplo.
Vtā regno. satis miser est famulus.
Cum mens carnali nimirū dominante tiranno.
Tot seruit sceptris. debita quot uiciis.
Optima uota deo. quoz est dator ipse fouē
Hoc sursum dignuz est ire. quod inde uenit.
Tales a domino quales formamur amamur
Non q̄les nostris extigimus meritis.
Terrenorū auidos. infima suscipient.

LXI Adhuc de eodem.

Cire uolēs i q̄ sis rerum pte locand?
Discute qd timeas qd ue sic qd amas
Nā cūcti gemio nascūē fomite mor?
Respondentqz suis germina principis.
En miris opm signis ostenditur actor.
Actozemqz suū condita queqz canūt.
Non semp uere est felix. impleta uoluptas
Cum sepe iusti sint mala uota animi.
Maiestate dei concludit̄ omne quod usqz est.
Qua sine nil rerū stare uel esse potest.
Huic homo si recte famulatur p̄ximus heret
Si resilit misero degit in exilio.
Fallaces curis semper coquentur amozis.
Et mala mens nūq̄ gaudia pacis habet
Ad patriam uite de noctis ualle uocati.
Virtutū gradibus scādit lucis iter.
Gratior est fructus quē spes p̄ductior reddit
Vtuo obiectoz uile aderit p̄cium.
Qui dedit ut q̄ras addet ut inuenias
Magnū p̄sidium est sacro libamine pasci
Si cor p̄cipis crimina nulla p̄munt
Ha p̄perent fontes. peccati abruptē nodos
Ante diem mortis. dū locus est uenie.
Quid iuuat i longum causas p̄ducere morbi.
Cur dubiū expectat cras hodierna sal?
Scimus correctis ueniam non esse negandam
Sed nulli nostrum est ultima nota dies
Quādo peccati merito. manus omnipotentis.
Omnia cōcludens. artat ubiqz rerum
Vnum p̄fugium tutum est deus ipse timenti.
A quo descendens. ne peat redeat
Conuertī nāqz ad dominum certissima uita est.
Pacem offensi querere sola salus
Qui terret peit qui p̄cutit ipse medēt.
Viuerē uis illi subdere quem metuis
Carnis uirginitas. intacto corpore habetur.
Virginitas anime est intemerata fides.
Magnum peccatum est amor imodeat? hñdi
Et plusq̄ uite sufficiat cupiens.
Si qua igitur supant quozum nō indiget us?
Debilibus p̄sint. atqz iuuent inopes.
Quis quis em̄ cupide non expendenda recōdit
Que nulli tribuit. paupib? rapuit
Terrenis opibus cum diues gaudet iniquus.
Veris se miserum nescit egere bonis
Cum licet aduersis cessantibus omnia p̄cant.
Lege tamen mortis sit faciendus inops.
At bona iustozum nullis obnoxia damnis.
Hostes et furta. ignes & mare non metuunt.
Omnis uirtutum semper substantia salua est.
Inuitus christi munera nemo rapit.
Na uetitorū auidis grauior tūc ira timēda est
Cum sese remouent. uerbera iusticie.
Nam quid erit morbi quod non dominibiz illi
Cui supra auxilium iam medicina negat.
Felices uere faciunt semperqz beatos.
De uero & sūmo gaudia nota bono
Hā mūdi ex opib? breuis ac p̄tura uoluptas.
Edita. p̄petue semina mortis habet.
Non placeat uanis aīm subuertere rebus.
Destiferisqz auidam mentem onerare cibis.
Cor mūdum & sapiens fructu uirtutis alāt.
Et christi in nostro pectore regnet amor.

LXII Idem de eodem.

Omne habitum mundi totus deus im
plet et ambit.
Quē tēplo cordis mēs pia sēp habet

Non recto seruat legalia sabbata cultu.
 Qui pietatis opus credit in his vetitū.
 Nulla dies actus hominum nō dānat iniquos.
 Omnia cōueniunt tempora iusticie.
 Nec corrumpuntur virtutibus oīa sancta.
 Tantum a peccatis libera corda vacent.
 Libertas nulla est melior. maior ue potestas.
 Quam seruire deo. cui bene seruit amor.
 Absq; iugo posita ditionis amica volūtas.
 Que uiget affectu non gemit imperio.
 Ancipitis vite. qui vis superare labores.
 Dilige quod semper verus amator habet.
 Nam nichil est mter carnalia uota quietū.
 Nec pax sollicitis. nec modus est cupidis.
 In solo est mens cura deo
 Lingua assentatrix uicium peccātis aceruat.
 Et delectatum crimine laude ligat.
 Fraudati non sunt sacro baptisinate christi
 Fons quibus ipsa sui sanguinis unda fuit.
 Et quidquid sancti fert mistica forma lauacri.
 Id totum implet gloria martirij.
 Tranquillam et uacuum curis sapiētia mētem
 Imbuat & placidi pectoris hospes erit.
 Absq; doloē quidē nequeūt mala sueta repelli
 Sed quos leserunt dulcia. amara norunt
 Ad veniam tendunt. iusti pia uerbera regis.
 Ira breuis rectis gaudia longa dabit.
 Nunq̄ bella bonis. nunq̄ discrimina desunt.
 Et cum quo certet mens pia semper habet
 Pulsant. exterius diuersis motibus hostes.
 Intus ciuile est et socia e malum.
 Qui credunt ueros uerum cecimisse pphetas.
 Et qui non dubitant uerba manere dei.
 Qui xpm passum penas crucis. ultima mortis
 In toto celi patris honore uident
 Quiq; ipsum multa cum maiestate tremendū.
 Expectant. pingui lampade puigiles
 His sordent terrena. patent celestia. nec se.
 Capriuosq; suo breuiporia huius agunt.
 Imperia et falces in docti munera uulgi
 Quasq; orbis scelerum semina fecit opes.
 Calcarunt. sancta celum ambitione perētes
 Querere nil cupiunt. p̄dere nil metuunt

LXIII. Iterum de eodem.

Quoniam deus effectū p̄cib; n̄ p̄stat iniquis.
 Maltū cōce dit. q̄ noctura negat.
 Nā irat? sinēt. q̄ prohibet placidū.
 Nemo sue mentis motus non estimat equos.
 Quod uolunt homines. se bene uelle putant.
 Delicias iam nunc p̄missi concipe regni
 Virtute atq; fide quod cupis esse tene.
 Esse uolens. gaudē optans. sciē aboīta. q̄rena
 Vt te nō teneant ultima sūma pete.
 Cum pia mens in laude dei supata labozas.
 Gaude. q̄ tantum te bene vincit opus.
 Quere bonum et sine fine bono p̄siste reperto.
 Querere non habeant talia uota modum.
 Nā qui se nullo iam munere credit egere.
 Crescere non cupiens. p̄dit adepta tepens.
 Ferro. peste. fame. uindis. ardore. calore
 Mille modis miseros mors rapit vna homies.
 Quod sibi q̄s n̄ fieri uult. non inferat ulli.
 Vindictam lesus nesciat exigere.
 Sōni non timeat. spernere non soleat.
 Non sua non cupiat. que sua sunt tribuat.
 Quid rogo mandatis durum censetur in istis
 Aut quid inest quod non possit adire fides

Exulta agnoscens te uerbi in carne renatum.
 Cuius si pars es. ps tua xpus erit
 Qui ue damnandi leges mala gaudia mundi
 Promissum ad regnum se tibi fecit iter.
 Alle deus rerum celi terreq; creator.
 Me ppter sacra uirgine natus homo est.
 Flagris dorfa. alapis maxillas. oza saluis.
 Prebuit et figi se cruce non renuit
 Me gessit moriens. me uicta morte resurgens
 Et secum ad patrem me sup astra tulit.
 Quid nam igitur tanta p̄spe tolerare recusez
 Aut quid erit quod me separet a domino.
 Ignem adhibe. rimare manu mea uiscera eoz
 Effugient penas mēbra soluta tuas.
 Carcere si ceco claudar. nectarq; cathenis.
 Liber in excessu mētis adibo deum.
 Si mucrone paret ceruicem abscondere licetoz.
 Impaudum inueniet mors cita uita breuis.
 Non metuo exiliū. mundis dom? o mib; una
 Sperno famem domini sit michi sermo cibus.
 Nec mirabor opes. nullos sectabor honozes.
 Pauperiem christo diuite non timeo.
 Qua stetero aduersis hac utar mente secūdia
 Nec mala me uincēt. nec bona me capient.
 Nec tamen ista michi de me fiducia surgit.
 Tu das xpe loqui tuq; pati tribuas.
 In nobis nichil audem? sed fidim? in te.
 Quos pugnare iubes. et supare facis.
 Semp azam grates christo dabo semp honorē
 Laus domini semper uiuet in ore meo.

LXIII. De flosculis eius psaltes

Idem in libro sententiarum psaltes.

Ic diligendi sūt homines. ut eorum non diligat errores. Quia aliud est amare q̄d facti sunt. aliud odisse quod faciūt. Nul la dei opera a misericordia uacant. quādo homini et indulgentia cōsulit & flagello. Bene loqui & male uiuere. nichil aliud est q̄ se sua uoce dānare Cuius nō uidentur opera nisi bona. iniquū ē eum ex suspitione reprehendere. Qui deū colit ut. aliud q̄ ipm p̄mereat. non deum colit. sed id quod assequi cōcupiscit. Qui legem diligit. p̄bet se in omnib; iniquis id quod cōtra legem est odisse n̄ hoī nes. Non est putāda mala mors. quā bona uita p̄cesserit. Bon? etiam si seruiat liber est. malus autē & si regnet seru? est et tot dominoz quot uidoz Verius cogitat deus q̄ d̄r & uerius est q̄ cogitatur. Non pua aut noticie ps est. si anteq̄ possim mus scire quid sit. possum? scire quid non sit. Bo ne sunt in scripturis s̄ctis misteriorum p̄fūdita tes. que ob hoc tegūtur ne uilescāt. ob hoc querū tur ut exerceant. ob hoc apiūtur ut pascant. Non differenda est ad dū cōuictio. Qui enim peniten ti. indulgentiā p̄misit. dissimulati diem crastinum non sponndit. Omnia que timenē rōnabiliter de clinātur. Deus aut sic timendus est ut ab ipō ad ipm fugia ē Vana querentib; nichil sufficit. Alii enoz quodāmodo retentoz est. qui p̄futura pau peribus inutiliter habet. Paruū est nulli nocere. nisi studeas multis p̄desse. Omnis infidelium vi ta peccatum est. & nichil bonū sino summo bono Mon est desperādū de malis. sed p̄ ipis ut boni fi ant studiosius supplicādū. quia numer? s̄ctoz de numero semper augetur impioz. Non facile i ueniūtur in aduersitate p̄sidiā. que non fuerint in pace quesita. LXV. Idem dicta eius de angelis et uita eterna et uita cōtemplatiua.

Idem in prologo libri de uita contemplatiua.
 Facta atō q̄stionū & si non instituit iue-
 nientis quod querit aīm. exercet tamen
 querentis ingeniū. Sciētia sicut sine do-
 no caritatis inflat. ita si ei caritas admisceatur eoi-
 ficat. **I**dem in libro primo. Angeli mali quia p-
 seuera cum possent noluerūt. iusto dei iudicō et
 volūtatem redeūdi & facultatem penitus amise-
 runt. sicut in factis angelis ecōtrario factum est
 ut que fuit cum deo suo manēdi volūtās. fieret p-
 manēdi volūtaria felixq; necessitas. ut deo suo in-
 fatigabilē & amāter seruiāt. ita pfecte beati ut
 nec cupiāt beatiores fieri ultra. nec valeāt. In illa
 celesti patria ita patebūt singulorū sin gulis men-
 tes sicut corpalibus oculis subiacent facies corpa-
 les. Ibi etiā corpalis oculos nichil creature uisibi-
 lis latebit. & quocunq; spūs ire uoluerit. ibi cor-
 pus erit sine mora temporis aut impedimēto pō-
 deris. Tūc filiorū pentum cōiugum miseria bea-
 tos cōristare non poterit. quia nomina necessicu-
 dimū corpalium que hic nostra fragilitas habuit.
 excellentia illi? beatitudinis non admittit. ubi om-
 nes qui fuerint unū corpus erūt et singuli de sua
 uel singulorum felicitate gaudebūt. **V**ita cōtēpla-
 tiua esse dicit rerum latentū et futurarūq; noti-
 cia. siue uacatio ab omnibus mūdi occupationib?
 siue diuinā studiū literarū. siue quod his pbat
 esse pfectius dei uisio. **LXVI De officio p-
 dicationis.**

Ille cui uerbi dispensatio cōmissa est eti-
 am si facte uiuit. & tamen p̄dite uiuen-
 tes arguere aut erubescit aut metuit.
 cū omnibus qui eo tacente piunt perit
 Et quid ei p̄derit non puniri suo qui puniend? ē
 alieno peccato. Mentior si nō p ezechielē hoc do-
 minus loquitur dicens. Speculatozem de rē. Pa-
 stozes dicit uolumus non tamen esse cōtendimus
 Officij nostri uitamus laborem appetim? dignita-
 tem Quādo peccātes diuites uel potentes aspici-
 mus. non solū non arguimus sed etia? ueneramur
 ne nobis aut munera solita offensi non dirigant.
 aut obsequia desiderata subducāt. Ita q; impitē
 mee ac finis recordatus ingemui. & uolui sarcina
 episcopat? mei deponita elongare fugiens. & ma-
 nere in solitudine. et ibi expectare deum qui sal-
 uum me faceret. ap. s. & esse. Hoc specialiter do-
 ctōr ecclesiasticus elaboret. quo fiant qui eum au-
 diunt sanis disputationib? meliores. nō uana as-
 sentatōne fautores. lacrimas quas uult a suis au-
 ditoribus sūdi ipse p̄mitus sūdat. & sic eos com-
 pūctione sui cordis accendat. Tam simplex et ap-
 tus etiam si minus latin? tamen disciplinatus &
 grauis debet eē sermo p̄dicationis. ut ab itelligētia
 sua nullos quasi impitōs excludat. sed ī omnium
 audientū pectus cū quadā delectatione disten-
 dat. **LXVII De auditu uerbi dei et modo
 corripienti et cōtemptu seculi. Ex libro scōdo**

Vnt qui rationem dictōz sed dignatē
 dicentium p̄ua exanimatiōe discutiūt.
 et magis quis dicat q̄ qd dicat attendūt
 et quod facere aut fieri nolunt. dicit quo
 q; sibi fastidiūt. patiores aliquid doctrie etiā qd
 scire cupiunt ignorare q̄ a p̄sone inferiorē cogno-
 scere. cum ueritas undecūq; claruerit non huma-
 no ingenio sed deo deputāda sit. Ita peccatis dis-
 similia sūt adhibenda remedia sicut ex dissimilib?
 causis ueniūt ipsa peccata. Argue coequales ob

seca seniores. increpa iuniores in omni patientia
 et doctrina. quia leuiter castigat? exhibet castigā-
 ti reuerēciam. aspitate aut nimia increpationis of-
 fensus. nec increpationem recipit nec salutē. qui
 potius tales plerūq; mole tristitie supra modum
 grauati succumbūt et factorum omnium uultus p-
 quos possūt restitui deo refugiūt. aut certe ad o-
 nem peccādi impudentiā exacerbati p̄siliūt. Quā-
 diu quis peccata sua que nosse et deslere debet ig-
 norat. tādū curiose aliena cōsiderat. **Q** si mores
 suos ad seipsuz cōuersus aspiciat. nō requirit qd
 in alijs reprehendat. sed in seipō quod lugeat. Pro-
 inde frat? uicia non debemus facile accusare. sed
 gemere. ut inuicem onera nostra portātes legem
 xp̄i possimus implere. qui utiq; nō accusauit pec-
 cata nostra sed tulit. Huc accedit q; et peccata ip-
 sa sic habentē occulta uel aliena nobis uel nostra
 alijs. ut plerūq; et factus inter peccatozes lateat
 et famam facti peccatozi obtineat. Expedite facul-
 tates ecclesie possideri. et pprias pfectionis amo-
 re cōtemni. Nam et factus paulinus ingentia sua
 predia uendita paupibus erogauit. sed cū postea
 fact? esset ep̄us nō cōtemptit ecclesie facultates
 sed fidelissime dispensauit. sic et factus hilarius.
 sed uterq; non ut possessor sed ut pcurator possi-
 debat ecclesie facultates. Sciētes enim nichil ali-
 ud esse res ecclesie nisi uota fidelium. p̄cia pecca-
 tozum. et patrimonia paupū. nō eas in usus ppri-
 os ut pprias uēdicauerūt. sed ut cōmēdatas pau-
 peribus diuiserunt. Hoc est possidendo cōtemne-
 re nō sibi sed alijs possidere. et quod habet ecclesi-
 a cū omnib? nichil habētib? habere cōmune. nec
 indē aliquid eis qui sibi sufficiūt erogare. cum ni-
 chil aliud sit habentib? dare q̄ p̄dere. Nec illi qui
 sua possidentes dari sibi aliqd uolūt. n̄ sine grādi
 peccato suo unde pauper uictur? erat accipiunt.
 Ipi quoq; paupes si se possunt suis artificijs aut
 laboribus expedire. non debēt p̄sumere quod de-
 bet debilis et infirmus accipe. **LXVIII**

De suauī iugo christi et abiiciēdo iugo seculi.
E que nolumus obseruare nō impossibi-
 litas facit dura sed uolūtās. in usum ue-
 niant et neminē cōturbēt. Ille nobis sūt
 ambiēde diuitie que nos ornare possunt
 p̄tēr et munire. quas nec acquirere possumus in
 uiti nec p̄dere. Hec sunt diuitie uirtutū. facul-
 tates pauperum. patrimoniū enim cordiū diuitie ī
 corruptibiles morum. quibus nō abūdāt nisi qui
 carnalibus. sc; diuicijs ex corde renūciant. Boni
 temporales amissio fit iusti exercitiū. et iniusti
 supplicium. quia et iustus celestium desiderio ca-
 ptus omnia temporalia. siue habeat siue amittat
 omnino non sentit. et iniquus quod cum delecta-
 tione habuit sine dolore non p̄dit. **O** facinus iau-
 ditum. suauī iugo xp̄i cōtempto. fereū cupidita-
 tis imperiū uolūtaria mentiū inclinātiōe susci-
 pimus. et abiecto domini nostri leui onere quod
 subiectos non onerat sed honorat. nō dep̄mit
 omnino sed subleuat. plūbeum pond? nostris cē-
 uicibus aggregamus. quod citius deponi potest
 q̄ ferri. quia ipa cupiditas cōtemni potest facili-
 us q̄ expleri. Proinde que possidendi delectat ā-
 bitio. deum qui possidet omnia que creauit expe-
 dita mente possideat. et in eo habebit quecūq; ha-
 bere facte desiderat. **E**t quia nemo possidet deus
 nisi qui possidetur a deo sit ipse p̄mitus deo pos-
 sessio et efficitur ei deus possessor et portō. **Q**uid

autem ulera querit cui su? cōdit: omnia fit . aut
quid ei sufficit cui ille non sufficit. Igitur qui vult
deum possidere renūciat mūdo . ut sit illi deus be
ata possessio. Quid est ambulare sicut deus abu
lavit . nisi cōtēpnere omnia p̄spera q̄ ille cōtēpsit . n̄
tūmē adūsa q̄ p̄tulit . libet facē q̄ fecit . docere que
docuit . sequi quo ipse p̄cessit. Nichil contra absti
nentiam faciunt qui vinū non p̄ ebrietate sed p̄
corporis salute p̄cipiūt . Si quolibet adueniēte ie
iunio intermissio reficior . non soluo ieiunū sed im
pleo caritatis officium . Ipsa cōtinuatio ieiuniorū
nisi fuerit quādo res exigit p̄missa . et me inflat . et
fratrem cui caritas iubet seruire cōtristat . cuz si
ne abstinentia quēlibet hominem catholicum sola
caritas p̄ficiat et omnis abstinentia sine adiūctio
ne caritatis aut p̄dat aut p̄reat. **LXIX**

**De ypocrisi et inuidia et pudicitia quoq; et su
perbia.**

Sicut virtus aīaz sibi veraciter inherentes
si fuerit vera iustificat . ita simulata con
demnat . dupliciterq; rea est anima si &
bonum nō faciat unde spūaliter uiuat .
& appetat similitudinem boni sub qua male uiuat
et lateat. **S**upbus vult se cōstātem credi . p̄digus
liberalem . auarus indigentem . temerarius fortez
inhūanus parcū . gulosus hūanū . ignau? quietuz
timidus cautū . Impudentia sibi fiducia nom̄ ascri
bit . p̄cacia libertatis appellationē obtēdit . Elo
quentia verborū fingit . et curiositatis malū s̄b
spūalis studij colore delitescit . Inuidus alienum
bonū . suū facit iuidendo supplicū . Tātos inuid?
habet iusta pena torzores . quātos inuidiosus lau
dator . Inuidiosū enim facit excellentia meriti . i
uidū pena peccati . Quosdā pudicos aut tempatō
corporū facit . aut timor supplicij temporalis ab im
pudicitie actōne suspendit . aut occasio negata d̄
stituit . Sed licet necessitate pudici sint non uolū
tate . tamen et p̄mi si de beneficio nature sue deo
gratias agunt . & secūdi et terci j si pudice viuere
cōsuescūt . in virtutem de necessitate p̄ficiunt . &
paulatim ipi? pudicitie delectatōne crescente pu
dici veraciter fiunt . In quibusdā supbia tam apte
regnat . ut nec digne se occultare nec ualeat . quo
rum etiā ipse habitus et incessus ceruix erecta fa
cies torua . truces oculi . sermo terribilis . nudā su
pbiam clamāt . Hi quos superbe mētis tabes p̄u
lenta corzuperit . senioz suoz non obseruat im
pata . sed iudicant . de suis negligentijs obiurgati
aut rebellāt insolenter aut murmurāt . De loco su
piori disceptant . p̄ferri se melioribus etiā impru
denter affectant . simplicitatem spūaliū fratrum
irridenter exagitant . sententias suas p̄caciter iā
ctāt . obsequia delata fastidiūt . negata p̄tinaciter
querūt . Habēt i intentione p̄maciā . in corde duri
ciam . in sermocinatōe iactantiā . In hūilitate falla
ces . In iocatione mordaces . In odio p̄maces . Ad
opus bonū pigri . ad cōmunionē seri . ad obsequi
um duri . Ad exequendū quod nesciūt p̄mpti . ad
fraterna obsequia inhūani . **T**emerarij in audiēdo
clamosi in loquendo . fastidiosi in audiendo . p̄sūp
tuosi in docendo . efferati deformiter in cachino .
In grati beneficijs . inflati obsequijs . impiosi abie
ctis. **LXX**

De inuidia et uana gloria.

Inuidi s̄cte uiuentiū merita sua . faciūt
inuidendo peccata . et quidquid boni fie
ri vel dici a s̄ctis audierint . aut omnio
non credūt aut in malū male interpretādo

cōuertunt . et omne malū quod de illis mendax fa
ma iactauerit statim tāq; si ipsi uiderint credunt .
ac feraliter eis qui illud non verū esse p̄bauerint
cōtradicūt . omnes suos emulos fingunt quozū p̄
fectu deficiūt . Inimicitias gratuitis ardeat . d̄pre
bendi p̄ctoris sui maliciā timent semper amari .
nūq; certi amici dyaboli . inimici sui . omnibus do
lofi . ad gaudenda anxii . ad plāgēda leti . utrobiz
puerfi . Inter amicos discordias seminat . opimioez
bonoz mendacijs decolorāt . odioz sibi occasiōes
p̄uis suspitōibus decolorāt . velut amici i obse
quio . hostes in aīmo . cōcinentes in verbo . turpes
in facto . Considerate obsecro qualiter iuidos pu
nitura sint mala sua . quos etiā bona puniunt alie
na . ubi poterunt fieri boni qui sūt in bono mali
aut quādo malis bene usuri sunt qui mali bonis
uti non desinunt . Quis enim poterit subuenire .
qui se sibi exhibet inuidendo carnificem . **V**a
nitas est inflata quedā circa delectatōnes varias
animi lāguentis affectō . potiendi honoris auida
simul et nescia . morbo excellentie ianis afflata . ca
ua morbida . turbulenta . animoz leuiū d̄na . male
fūdati omnibus blanda . repugnātib? fumea ca
piēdis seductoria . captis inuicta . Hec vanos ho
mines afflatus sui vento circūfert qui se de operi
bus quoz sibi cōscii non sūt turpiter iactant . &
ab omnibus se p̄dicari affectant . salutationibus
occurrentium gaudent . adulatoribus suis fauent
voluptatibus parent . gestiunt docere quod nesci
unt . credi de se sublimia volunt . delectabilia gra
uibus anteponunt . in promissione veloces . in ex
hibitōne mendaces . in verbo graues . ubiq; falla
ces . leti ad p̄spera . fragiles ad aduersa . inflati ad
obsequia . anxii ad opprobria . imoderati ad gaudi
a . difficiles ad honesta . **LXXI**

**De timore
supplicij et amore dei**

Nulla res sic nos ab omni peccato seruat
imunes sicut timor supplicij et amor d̄i
Ad penā que peccati debet mens atēq;
peccet aspiciat . et nulla eam ad peccan
dum delectatō corporalis inclināt . Cogitate q̄le
malum sit ab illo gaudio diuine cōtemplatōis ex
cludi . beatissima s̄ctorum omnium societate p̄i
uari . mori uite eterne . & morti uiuere sempitēne .
p̄fundo gebenne fluctuātū imergi . edacissimis uē
mibus in eternum dilaniari nec finiri . exundantis
incendiij terribilis crepitus pati . baratri fumantis
amarā caligine oculos obsecari . non sentire in illo
igne quod illuminat . sentire quod cruciat . Hec &
multa similia cogitare . nichil aliud est q̄ uicis oī
bus repudium dare . et omnia carnalia blādimēta
refrenare . Caritas est recta voluntas ab omnib?
terrenis p̄sus auersa . et deo inseparabiliter vnica
igne quodam spūllacti a quo ē et ad quem refer
tur incensa . inquinamenti omnis extranea . supra
omnia que carnaliter dirigiunt excelsa . affectōnū
omnium potentissima . summa bonazum actōnuz
salus morum . mors criminum . vita virtutuz . uir
tus pugnātium . palma victozum . anima s̄ctaz
mentium . causa meritorum . premium p̄ctorum
quā fides cōcipit . ad quam spes currit . cui profe
ctus omnium seruit . Quidam honesta p̄dicare n̄
cessant . non ut auditores eozum p̄dicatione p̄fici
ant . sed ut ipsi videant curare que predicant . &
hoc modo turpitudinem sue cōuersationis obnu
bi lēt . Quid ē diligere deum nisi occupare illi aīm
cōcipere fruēde uisionis eius affectum . peccati

odium mundi fastidium diligē etiaꝝ p̄ximū quē
ip̄e censuit diligendū. in ip̄o amore seruare modū
et ordīnem legitimum. Proximos autē sicut nos
diligimus. si non p̄pter aliquas utilitates uel affi-
nitates uel cōsanguinitates. sed p̄pter hoc tātum
q̄ nature nostre p̄cipies sunt diligamꝝ. Nam si p̄
p̄nquos nostros q̄uis turpes et icōpositos pluf
q̄ quoslibet factos a sāguīe nostro extraneos di-
ligimus. grauius in eozū tali dilectatione pecca-
mus. Hec est autem p̄ximi tota dilectō. ut bonū
quod tibi cōferri uis cōferas & p̄ximo.

LXXII De temperātia et iusticia.

Temperātia est uirtus que libidines fre-
nat. desideria facta multiplicat. omnia i-
tra nos cōfusa ordīnat. ordīnata coꝛro-
borat. mentem placida trāquillitate. cō-
ponit. et ab omni uiciōꝝ tempestate defendit. Te-
p̄ntie est q̄ loquenti seniori p̄stamus silentium.
q̄ ip̄i ad loquendū p̄stolamur impiū. q̄ nō attol-
limus imoderatū in colloquētibz sonū. q̄ risu
p̄rūpē non audemus in cachinnū. q̄ nulli detrahi-
mus. nec detrahentibz acquiescimus. sed nec detra-
hentes equanimiter sustinemus. qui ad hoc alios
viles uideri uolunt ut se cōmendent eozū cōpatō
ne quos carpūt. & uideant ea in se uicia nō habe-
re que maliciose i alijs resp̄ndūt. Ex iusticia ma-
nat equitas. que facit ut nos omniū necessitates
hominū nostras esse dicamus. nec nobis tātum. sꝫ
etiā generi humano nos natos utiles esse credāꝝ.
et quidquid cuiuslibet homini nocere potest tāq̄ si
nobis noceat euitemus. Qui enim homines sumꝝ
nichil hūani a nobis alienū putare debemus. Si q̄
dem beluarū est sibi uiuere. nec suas utilitates in
cōmune conferre. Duo autē sunt iniusticie gene-
ra. vnum quod iniurias irrogamꝝ. alterū q̄ ab a-
lijs irrogatas cum possimꝝ p̄pulsare negligimus.
Neqꝫ enim michi aliquid p̄dest q̄ non circumue-
nio aliquē uel decipio. si eum decipi uel circumueni-
ri p̄mitto. Et in omnibus peccantibus pecco. q̄n
quos peccare uel peccasse scō. quādā crudelis ani-
mi malignitate non increpo. Qui amicū p̄pter cō-
modū quodlibet amat. non amicū cōuicitur ama-
re. sed modum. quod cū esse desierit amare cessa-
bit. Qui autem p̄pter deum diligit. sicut deꝝ etē-
nus est ita in eternū ip̄a amici dilectō p̄manebit.
Dominetur uicijs ratō. subijciatur corpus aīmo
& animus deo. et impleta est hominis p̄fectō. Qui
equitati seruiūt omnes omnū bono uiuūt. ac ue-
lut sibi inuicem nati salutem mutuā tuentē et dili-
gunt. ac p̄ hoc contra iusticiā faciunt. hī qui meri-
to sue cōuersationis uel cruditionis electi. ocōsū
studium fructuose utilitati regende multitudis
anteponūt. Sed quia sunt multi qui se impes tā-
te sarcine norunt. tales iuste se etiā quesiti nō offe-
runt. ne uideantur non ecclesiasticos labores uel
le suscipere sed honores ambire. cum dignitas ec-
clesiastica nec ambienda sit nec uitanda.

LXXIII De imperio zenonis et astutia eiꝝ.

Sigibertus in cronicis.

Mortuo leone impatore. āno domini. cccc
lxxij. mundi scilicet quartimillesimo cccc
xxvj. successit zenon. et impauit annis.
xix. Hic theodorici regē ostrogothoz
cōsulem ordīnariū fecit que post impialem digni-
tatem p̄ma est dignitas. et equestrem statuā aure
am ante regiam illi collocauit. **H**ugo floziacen-
sis libro quinto Zenon iste scripturam cōtra fide

ecclesiasticā cōposuit. regnum ytalie sibi p̄sūpsit
& usurpauit. Quod ut sibi p̄benititer cōfirmaret.
filias suas uicinis regibus copulauit. dāns vnam
earum regi gothozū alarico et alteraz regi burgū-
dionum sigismūdo. Neptem uero suā almalbertā
copulauit regi thoringorum hermenfrido. Veqꝫ
gentem sibi frācorum faceret etiam federatā regis
dodonij filiam suo cōiunxit matrimonio. Sororē
quoqꝫ suam wādalozū regi copulauit. sessionezqꝫ
suā rauenne cōstituit. homo arriane secte et bestū-
alem contra catholicos viros gerens i animo cru-
delitatem. **S**igibertus ubi supra. Hoc tempo-
re genericus rex wandalozū successione regnādi
inter filios suos ordīnata. ut fratri moriente fra-
ter sup̄stes sine cōtrouersia filioꝝz succedēt mo-
ritur. Cui succedens honozicus filius eius regna-
uit annis octo. Sub hoc eugenius carthaginēsis
ep̄us & omnis clerus eius contra arriānā heresim
wādalozum p̄ x̄po fortiter agonizant.

LXXIII De honozico rege wādalozū et
eugenio carthaginēsi ep̄scopo. **E**x gestis ei-
usdem eugenij.

Hic quidem honozicus in p̄mo odio ignij
ut habet subtilitas barbarozū cepit mi-
tius et moderatius agere. et maxime cir-
ca religionem nostram. et ut se religiosū
ostenderet sollicitꝝ requirebat hereticos maniche-
os. ex quibus multos incendit. plurimos autē d-
struxit nauibus trāsmarinis quos penē omnes ma-
nicheos sue religionis iuenit. et p̄cipue p̄sbiteros
et dyaconos arriane hereseos unde magis erubescens
amplius in illis exarsit. Dedit autem licētī
am zenone impatore atqꝫ placidā p̄ edita libri ro-
gantibus. ut carthaginēsis ecclesia sibi queꝫ uel
let ep̄scopum ordīnaret. que iam xxiiij. ānos tali
ornamento fuerat destituta. Destinauit ergo per
notariū suūz edictū quod publice legeret. iubēs
ut iuxta petitionēz zenonis ecclesia carthaginis re-
ligionis sue p̄prium haberet ep̄scopū. Quod dū
edictum nobis p̄sentibus ecclesie legeretur geme-
re cepimus. eo q̄ medianibus dolis malozū esset
futura p̄secutio preparata. et ita legatio vs̄ p̄dōi?
Si ita est. interpositis his cōditionibz p̄iculosis.
ecclesia non uult habere ep̄scopū. gubernet eum
christus. qui semper dignatꝝ est gubernāe. Quā
suggestionem legatus accipe neglexit. simul et po-
pulꝝ (ut tunc fieret) ut ignis exarsit. cuiꝝ erat cla-
mor intolerabilis. qui nulla posset ratione sedari.
Ordinato itaqꝫ ep̄scopo eugenio uirō factō deo
quoqꝫ accepto sublimis nata ē leticia et gaudiūz
cumlatū ē ecclē dei exultāz m̄ritō catholica sub-
bābara dñatōe dōrdiatōe p̄tificis repati. Cepit
enī ille uir dī p̄ cōsulatōez bonā. ueneabil' et reue-
rēdꝝ haberi. his etiā q̄ foris sūt. et ita esse omibz
gratus. ut si fas esset animam suam p̄ eodē vni-
uersos ponere delectaret. pecunia apud eum nun-
q̄ mansisse p̄batur. nisi forte tali hora offēret q̄n
sol diei explicans cursum. nocturnis tenebris o-
rdīnem daret et locum. tantū reseruabat quācuꝫ
diei sufficeret. non quātum cupiditas experisset.
deo nostro subinde quotidie igētia & maiōza do-
mināte. **LXXV** De initio p̄secutionis

Honorici in ecclesiam africanam

Sed cum fama eius esse ubi celebris atqꝫ
manifesta. ceperunt exinde arrianorum
ep̄scopi inuidia graui torquez. quoti-
dianis (et p̄cipue cyrileas) eū calumniā

infectantes. **Q**uid plurimum suggerente regi d
 illo et suum nequaquam sederet thronum. nec ad dei
 populū verbum faceret cōsuetū. Deinde quoque
 mares vel feminas in habitu barbaro incedentes.
 in ecclesia cōspicere prohiberet. **I**lle respondit ut d
 cuit. **D**omus dei omnibus patet. intrātes nullus po
 terit repellere. **E**t maxime quia ingens fuerat mul
 tudo nostrorū catholicorum in habitu illozū ice
 denticum. ob hoc quod domui regie seruebant. **A**t
 ubi ab homine dei tale respōsum accepit. statuit
 in portis ecclesie collocari tortores. **Q**ui vidētes
 feminā uel masculum in specie sue gentis ābulan
 tes ilico palis mimozibus dētatis iūctis in capite
 crimibusque in eisdem collocatis. at uehementius
 stringentes. simul cum capillis omnē pelliculā ca
 pitis aufarebāt. **N**onnulli dum fieret statim oca
 los amiserūt. alij ipso dolore defūcti sunt. **M**ulie
 res uero post hanc penam capitibus pelle nudatis
 p̄cone p̄eunte p̄ plateas ad ostensionem ciuitatis
 ducebātur quod sibi magis que patiebantur lucruz
 maximū cōputabāt. **Q**uorū nos plurimos no uī
 nec scimus tūc aliquem eorū etiā penis urgentibus
 a recto itinere defūctis. **A**t ubi isto modo fidei
 infrigere non ualuit illū. cogitat ut nostre religi
 onis homines in aula ei cōstituti neque ānonas ne
 que stipendia solita potirent. **A**ddidit quoque et la
 boribus eos cōterere rusticanis. et dirigit viros
 ingenuos et admodū delicatos ad cāpum uticēse
 ut sub ardentis solis incendio cespites messiu de
 secarent. **U**bi omnes cum gaudio p̄gentes. in do
 mō letabant. **I**n quorū cōtubernio quōdam fuit a
 ridā habens manū. que p̄ ānos q̄plurimos nullus
 ei p̄stiterat obsequiū. **Q**ui cum veraciter excusa
 ret se opai nō posse. magis uiolenter iustus est p̄
 gere. **S**ed ubi ad locū ventū est. & p̄fertim p̄ eo
 orādo ingemuerūt omnes. pietate diuina illa ari
 da incolumis cōfessorū di iustituta est manus. **H**inc
 iam honozici p̄secutio doloris atque p̄baitōnis no
 stre sūpsit iniciū. **LXXVI** **D**e crudelita
 te eiusdem in suos.

Ipsē autē q̄ sese iam dudū omnibus bene
 ostēderat. desiderās post obitum suum
 filijs quod non cōtigit regnūz statuere.
 theodoricū fratrem filiosque eius. guntimisque fratris
 nichilominus filios crudeliter cepit insequi. **Q**uorū
 nullū dimitteret nisi eis mors desiderii sui volun
 tatem auferret. **P**rimo sciens uxorem theodoricū
 fratris astutā. credo ne forte maritum aut maiore
 filiū q̄ (prudens & sapiens videbat) os filijs acris
 oribus aduersus tyrānum armasset. crimine iposi
 to gladio eam interfici iubet. **P**ost occiditur et il
 le filius magnus literis institutus. cui secūdū cō
 stitutionem generici eo quod maior omnibus esset re
 gnū inter nepotes potissimū debebatur. **A**ccē
 ditur adhuc crudelius aliquis p̄petrare. astante
 vulgo in mediā ciuitate p̄ gradibus platee noue.
 ep̄m sue religionis nomine iocūdum. quem patri
 archā vocitabāt p̄cepit incendio cōcremari. ob hoc
 quod in domo theodoricū gmani regis acceptissimū habe
 batur. cuius forte suffragio memorata domus re
 gnū poterat obtinere. **T**unc et guntunis maiorez
 filium nomine godagis. cū uxore absque solatio se
 uiant ancille crudeli exilio delegauit. fratrem ve
 ro theodoricū post occisionē uxoris et filij nudū
 atque destitūtū similiter exlauit. **P**ost cuius mortē
 filium qui superat infāculū. duasque filias eius adul
 tas impositas asinis longius affligendo p̄iecit. s̄z

& comites q̄plurimos & nobiles gentis sue obie
 ctōnibus falsis infectans. ob hoc quod germano faue
 rent. alios incendit. alios iugulauit gladio. imita
 tor existens generici patris. qui sui fratris uxo
 rem ligato pōdere lapidum in ansaga fluuiū cir
 tense fetilofum iactando dimerit. et post necem
 maris etiā filios interfecit. **S**ed multos ei gense
 ricus pater moriens sacramento interposito com
 mendauerat. quos ille imemor fidei et sacramen
 ti uiolator diuersis penis et incendio trucidauit.
Nam eldicū quendā quem pater p̄positū fecerat
 regni. iam annosū atque veteranum cum dedecō
 capite trūcauit. eiusque uxorem cum alia noie che
 uarica in medio ciuitatis incendit. **Q**uarū corpa
 p̄ vicos et plateas trahi mandauit. que tota die ia
 centia rogat. a suis ep̄is uix uespere sepelire cō
 cessit. hoc p̄ quibus uel amplius p̄pessi sunt annos.
Quibz hec supplicia sufficere poterāt ad eternam
 mercedē. si catholici fuissent. & fidei sue memora
 ta ista p̄ferrēt. **S**ed istud ideo filere nequiuimus
 ut impietas regis etiā in suis minime fileret. **Q**ui
 nō solum ep̄m suū iocūdum flammis adussit. sed eti
 am p̄sbiteros & dyaconos suos. id est arrianos
 q̄plurimos incendit. & insup bestijs mācipauit.

LXXVII. **D**e signis que p̄secutionem ca
 tholicorū p̄cesserunt.

Imputatis igitur in breui omnibus quos ti
 mebat. et solidās sibi ut putabat regnū
 quod breue fuerat & cadacum. ex parte
 odiosus atque securus uniuersa tela fu
 rozis in p̄secutiones ecclesie catholice rugiens sicut
 leo cōuertit. **A**nne p̄secutionis tamen tempestates
 multis p̄uentibus uisionibus & signis immens de
 mōstratum fuerat malū. **N**am ferme ante biennū
 um q̄ fieret. uidit quidam fausti ecclesiā solito in
 ornatu fulgentem. et dum letare candore tanti
 fulgoris. cercis quoque fulgentibus. palliisque vela
 mento ac lampadibus rutilante. subito ait. **L**umis
 illius cōcupiscibilis extinctus est fulgor. ac tene
 bris succedentibus aduersariis naribus natus est fe
 tor. & omnis illa albatozum turba expellētibz qui
 busdā ethiopiis mimata est foras. **O**b hoc lamen
 tandū. quod eam in claritate p̄stima nequaquam uiderit
 iterum restituta. **N**am uisionem istā nobis p̄se
 tibus sacro retulit eugenio. **V**idit & quidā p̄sbi
 ter istam fausti basilicā refertam turba innumerabi
 lium populorū. & post paululū euacuata. et re
 pletam multitudine porcorū atque caprarum. **I**te
 rum alius uidit areā triticeam uentilātōni paratā
 granis uentilatozis iudicio nec dum a palea sepa
 ratas. **E**t dum ingentis masse cōfusa magnitudinē
 mirare. subito ecce turbo ueniens tēpestatis so
 niuago flatu cepit aduentum suū surgēte pulue
 re demonstrare. **C**uius impetu palea illa omnis oī
 no uolauit. remanentibus granis. **P**ost hoc uenit
 quidam p̄cerus splendido vultu. habituque nitido
 fulgens. et cepit grana vacua. macilēta. atque simi
 lagmi rezba. purgando p̄icere. **Q**ue diu exami
 nās uix magnitudinem illi. masse licet p̄bate ad
 accruū tamē p̄onxit exiguum. **S**ed quincimianus
 honorabilis ep̄us uidit se supra quēdam montem
 stare. de quo cōspiciebat gregē innumerabiliū ouī
 um. et in medio gregis due erant olle nimirū bulli
 entes. **A**derant autem ouium occisores. quarum
 carnes ollis bullientibus demergebāt. **E**t cuz ita
 fieret omnis illa magnitudo cōsupta est gregis.
Reoz ergo illas duas ollas cathagū. et larensem

duas esse ciuitates. in quibus multitudo p̄ma fu-
it cōgregata. & a quibus incendiū initū sūpsit.
aut honoricum regem et cyrillam ep̄m eius. Sed
de multis visionibus quia breuitati cōsulendū fu-
it. hec dixisse sufficiat. **LXXVIII** ¶ De impijs
edictis in milites et episcopos et sacras uirgines

Quid ultra. censet p̄mo tirānus iussione
terribili. ut nemo in eius palatio militarū
neq; publicas ageret actōnes nisi se ar-
rianum fecisset. Quoz ingens numerus
uigore inuictō ne fidem p̄deret. militiā tempalem
abiecit. quos postea domib; p̄ictos omniq; sb-
stātia expoliatos. in insul sicilia & sardinia relega-
uit. Quod etiam statuere p̄ totam africā festina-
uit. ut nostrorū ep̄oz defunctorū fisci sibi substā-
tiam uendicasset. Qui autem defūcto succedere
poterat. nō ordinareretur. nisi fisco regali quin-
gentos solidos obtulisset. Sed hoc edificium ubi
cōstruere uisus est dyabolus. statim illud d̄stru-
ere. dignatus est xp̄us. Suggestū ei domesticū sui
dicētes. Si istud seruauerit p̄ceptō uestra. nostrū
ep̄i in p̄tibus tracie et alijs regionibus constitui
peiora incipient pati. Precepit deinde sacras uir-
gines cōgregari dirigens wādalos cum sue gētis
obstetricibus ad inspiciendū et cōrectandū. con-
tra ius uerecūdie et pudoris. ubi nec matres ade-
rant nec aliqua catholica matronarum. cremātes
graui suspendio. atq; ingentia pondera pedibus
colligātes. lamina quoq; ferri ignitas dorso. uē-
tri. māmilla et lateribus apponebat. Quibus intē
supplicia dicebatur. Dicite q̄ ep̄i uobiscū p̄cūbūt
et clerici uestri. Quarū acerbitate penarū. pluri-
mas scimus tunc extinctas. Alie que remāserunt
cutibus arefcentib; facte sūt curue. Nitebāt enī
femitam inuenire. p̄ cuius adieum publicam sicut
fecit faceret p̄secutōnez. Et ita faciēs nullo modo
inuestigare potuit. quomodo xp̄i ecclesiam macu-
laret. **LXXIX** ¶ De uiris ecclesiasticis et mu-
lieribus & infantibus in exilium directis.

Quibus autē p̄sequar flumimib; lacrimaz
quādo ep̄os p̄biteros dyaconos et alia
ecclesie mēbra. i. quattuor milia nōgen-
tos sexaginta sex ad exiliū heremi desti-
nauit. in quibus erant podagci q̄ plurimi. alij per-
etatem ānosam lumine tempali p̄uaci. In quorum
erat numero beatus felix abirritanus ep̄. habēs
iam in ep̄atu. xliij. annos. Qui palisi morbo p̄cus-
sus. nec sentiebat quicq; nec penitus loquebatur.
De quo nos maxime cogitātes. q̄ non posset iun-
to portari. suggestimus ut a suis rex peteret. ut
saltem eum p̄pere moriturū carthagini esse iussit.
set. q̄ ad exilium nulla ratōne posset p̄duci. Qui
ita ferē tirānus cum furore dixisse. Si āiali sedere
non potest. iūgantur boues in domiti qui eū col-
ligatum funibus trahendo p̄ducant ubi ego p̄ce-
pi. Quem ex trāuerso super burdonem umctum
quasi quendā ligni trūcum toto itinere portabā?
Cōgregantē uniuersi in succenset et lazensē ciuita-
tem. ut illuc occurrētes mauri sibi traditos ad hē-
mum p̄ducerent. Superuenientes igitur comites
duo. subtilitate dānabili blandis sermonib; cum
dei cūfessoribus agere ceperunt. Quid uobis in-
quiunt uideretur ut ita p̄maces sitis. & domini no-
stri p̄ceptis minime obtemperis. qui esse poteris
in cōspectu regis honorabiles. si ei? festinetis
facere uolūtatem. Statim illis ingenti uociferatō-
ne clamātib; et dicentibus. xp̄iani sumus. crimita-

tem in unum deū inuolabilem cōfitemur. icludū
tur grauiori quidem sed ad huc letiori custodia.
Vbi nobis copie dabantur et introire. ac uerbu;
admonitōnis fratribus facere. et diuina ministria
celebrare. Ibi et infātuli fuere q̄ plurimi quos ge-
nitricēs materno sequebātur affectu. alie gauden-
tes. alie retrahentes. alie gaudebāt se martires pe-
pisse. alie moliendo diluuiō rebaptisacionis nite-
bantur a cōfessione fidei reuocare. Nullum tamen
tūc blandimenta uincerūt. nec carnalis pietas ali-
quem inclinauit ad terram. Nam quedā tunc que
fecerit augustim? breuiter delectat referre. Du;
enim iter ageremus cū dei exercitū comitantes. et
forte magis noctibus p̄mouimus p̄pter solis ar-
dozem. cōspicimus mulierculā sacculuz et alia ue-
stimenta portātem. manu infantulū unū tenentē
atq; in his sermōibus cōsolantem. Curre domie
meus. uides uniuersos factos quomodo p̄gunt.
et festināt hilares ad coronā. Quā nos cum incre-
parem? q̄ impozetuna uideretur aut uiris p̄ sexu
iungi aut exercitū xp̄i sociari. respondit. Benedi-
cite. b̄ndicite. et orate p̄ me. et isto nepote puulo
meo. cum quo ad exilium p̄go. ne inueniat eū so-
lum inimicus. et a uia ueritatis reuocet ad mortē
Ad hec uerba repleti lacrimis. nichil dicere ualui-
mus. nisi ut uoluntas fieret dei.

LXXX

De carceribus eorum artissimis et teterrimis

Sed ubi aduersarius. qui iam forte dice-
bat. partibor spolia. replebo animā me-
am. interficiam gladio meo. dom inabiē
man? mea. nullo potuit p̄occupare req̄-
rit angusta et teterrima loca. i. quoz cōclauib; di-
exercitum coartaret. Tunc eis etiā uisitātōnis hu-
mane negata est cōsolatō. Puniūtur et fustibus ḡ-
uiter affligunt. Iactantē cōfessozes xp̄i. angustia
coartante. vnus sup alium ut agmina locustarum
& ut p̄prie dicitur ut p̄cōlissima grana frumen-
torum. In qua cōstipātōne secedendū ad naturale
officiū nulla ratō sinebat loci. sed stercozis & un-
ne urgente necessitate ibde; faciebāt. ut illic tūc
fedor et horroz uniuersa penarū genera suparet.
ad quos aliquādo datis ingentib; munerib; mau-
ris dormientibus wādalis uix clam admissi sum?
intrare. Qui introeūtes ueluti igurgite luti usq;
ad genua cepimus mergi. illud tunc hieremie ui-
dentes fuisse cōpletum. Qui nutriti sūt in croce-
is. amplexati sūt stercora sua. Quid multa. p̄cep-
ti sūt vndiq; p̄strepentib; mauris ad iter ubi de-
stiatū fuerāt se p̄parare. Exeūtes itaq; die domini
ca limita habentes stercozis uestimenta. et faci-
es simul et capita a mauris tamen crudeliter mi-
nabātur hīmnū cū exultatōne domino decātātes.
Hec est glozia in omnib; factis ei? Aderat enī
tūc beatus pontifex cyprianus uinzidiliensis ep̄us.
cōsolator egregius. qui singulos pio et paterno
fouebat affectu. non sine flumimib; currentiū lac-
marum. patus p̄ fratribus animā ponere. & se ul-
troneum si dimitteretur talibus passionib; dare.
Qui totum quod habuit. egentib; fratribus in il-
la tunc necessitate expendit. Querebat enim occa-
sionem. qualiter cōfessoribus sociaretur. ipso ani-
mo et uirtute cōfessor. Qui postea p̄ multos ago-
nes et squalozes carceris. in exilio quod desideraba-
bat cum exultatione p̄rexit. **LXXXI**

De mortuis in itinere et exilij asperitate.

Qvante et tunc multitudines de diversis regionibus et civitatibus ad visendos dei martires concurrerunt populorum. testatur via vel semite que agmina visentium neque capiebantur per vertices montium & vallium concurrentes turbe fidelium inestimabiles descendebant. ceteros manibus gestantes. suosque infantulos vestigijs martirum percipientes. ita ut voce clamabant. Quibus nos miseros relinquitis dum pergitis ad coronam. quod hos baptizaturi sunt puulos fonte aque phennis. Qui nobis penitentie manus collaturi sunt. & reconciliacionis indulgentiam & obstrictos peccatorum viculis soluturi. quia vobis dictum est. quemcumque solveritis super terram. erit solutus & in celis. Qui solentibus orationibus sepulturi sunt morientes. quibus divini sacrificij ritus exhibendus est consuetus. Vobiscum & nos libebat pergere si liceret. ut tali modo filios a patribus nulla necessitas separet. In his uocibus & laudibus nullum iam pergere admittit. & solatozibus arbitrabatur multitudinem ad currendum. ut ubi tunc nauis erat preparata laboriosa capent mansione. Qui cum senes deficerent & alij forte & si iuvenes delicti ceperunt primo basilium cupidibus ad currendum & lapidibus tundi. unde magis deficientes amplius lassabantur. Post vero impactum est mauris. ut qui ambulare non poterant ligatis pedibus velut cadauer animalis mortui traheretur per dura & aspera loca. ubi primo uestimenta postea membra singula carperbantur. quod per gladios acutos petrarum hic caput cote rebatur alibi latera scindebantur. & ita inter trahendum manus spiritum exalabant. quorum numerum colligere nequaquam ualimus multitudine coherente. extat tam per totum aggerem publicum uilis sepultura factorum loquentibus cumulis. Reliqui habiliores ad solitudinis loca perueniunt. in quibus collocati ordine ad uescendum ut iumenta accipiunt. ubi etiam uenenatorum animalium atque scorpionum tanta esse dicitur multitudo. ut ignozantibus incredibilis uideatur. Que solo flatu etiam percul positus ueneni uirus infundat. Scorpione autem percussus nullum dicitur aliquando euasisse. Quorum feritas uirulenta usque ad presentem christi defendente. nullum seruorum eius nocuisse docetur. Sed cum illi aluntur ordeaceis granis. postea et hoc ablatum est. quasi non posset deus qui pluerat patribus manna. pascere & tunc tali exilio mancipatos.

LXXXII De citatione reliquorum episcoporum catholicorum ad concilium.

Quod agit acroza aduersus ecclesiam dei. ut qui membra aliqua absciderat totum lanianum proderet corpore. Nam die ascensionis domini legato zenonis imperatoris rege non prece. legatum media ecclesia eugenio episcopo dirigit preceptum. tali tenore conscriptum quod etiam uniuersis africis ueredarijs transcurrentibus destinauit. Rex honoricus wadalorum & aliorum. uniuersis episcopis omouianis non semel sed sepius constat esse prohibitu. ut in sortibus wadalorum sacerdotes uestri conuentus minime celebrarent. ne sua seditione animas subuerterent christi anas. Quam rem spernentes plurimi. nunc reperiuntur contra interdictum missas in sortibus wadalorum facere. asserentes se integram regulam christiane fidei tenere. Et quia in puincijs a deo nobis concessis scandalum esse nolumus. ideo dei prudentia cum consensu factorum episcoporum nostrorum hoc nos statuisse cognoscite. ut ad diem kalendas ianuariarum proxima futurarum amissa omni excusatione formidinis. omnes carthagine ueniantis. ut de ratione fidei cum nostris uenerabili

bus episcopis positus mire conflictum. & de fidei omouianorum quare defenditis de diuersis scripturis proprie a prophetis. quo possit agnosci si integram fidem teneatis. Huius autem edicti tenorem nos quod aderamur cognoscentes simulque legentes ingemimus. eo quod future persecucionis furorem indicaret. & presertim ubi dixit in puincijs nobis a deo concessis. Tunc sancto eugenio rationabile uidebatur ut sic cor barbarorum suggerendo molliret. nitebaturque regi suggerere. cōsortes sue religionis etiam transmarinos vocari debere. Agnoscat inquit demencia regis. nos disputacionem legis cum adiutorio diu nullatenus declinare uel fugere. sed sine uniuersitatis assensu nos non debere asserende fidei nostre causas assumere. Hoc autem agebat eugenius non quod deessent in africa qui aduersariorum obiecta ruelerent. sed ut illi uenissent qui alieni ab illorum dominata maiorem fiduciam libertatis haberent. pietateque oppressionis nostre caluniam uniuersis terris & populis nunciarent. Ille ergo qui necebat dolos audire noluit. rationem agens argumentationibus crebris. ut quoscumque episcoporum audierat eruditos. uarijs insectationibus agitaret. Itaque ad exilium murenesem secundum donatianum impositis cencum quinquaginta fustibus miserat episcopos. necnon ut subseculense presidium uirum acutum. Tunc & uenerabiles mansuetum germanum fuscum. & multos alios fugauit. Dum hec geruntur impactum ut nostre religionis illorum mensa nullum commune haberet. neque cum catholicis omnino uescerent. Que res non ipsis a quo prestite beneficiu. sed nobis maximam contulit lucrum. Nam si sermo illorum dicente apostolo sic cancer consueuit serpere. quantomagis communis mensa ciborum potuit inquinare. cum dicat idem apostolus cum nefarijs nec tibi habere comunione. Sed cum ignis persecucionis accenditur. & flama infestans ubique regis arderet. ostendit dominus noster quod dam miraculum per seruum suum fidelem. quod preterire non debeo. **LXXXIII De felice ceco per beatum eugenium illuminato.**

Fuit in eadem ciuitate carthagine quidam cecus huius ciuitatis notissimus nomine felix. hic uisitatus a domino. Diciturque ei nocte per uisum. dies enim epiphaniarum lucebat. Surge & uade ad seruum meum eugenium episcopum & dices ei. quia ego te ad illum direxi. Et illa hora qua benedixerit fontem ut baptizentur accedentes ad fidem. contingeret oculos tuos & aperientur & uidebis lumen. Qui cum tali uisione commouitus est. putans se quomodo assolet deludi per sonum. surgere noluit cecus. Sed cum iterum uigilaret in somno. similiter ut ad eugenium pergeret compellitur rursum negligit. Tertioque festinantem & grauius increpatur. Excitat puerum qui ei solitus erat manu porrigere. pergit ueloci agilitate ad faustam basilicam. & orat. Et ueniens cum ingentibus lacrimis. suggerit cuidam subdiacono nomine peregrino. ut cum episcopo nunciaret. indicans se habere aliquod secreti genus intimandum. Audiens episcopus iussit hominem introire. Iam enim ob celebritatem festiuitatis himni nocturni per totam ecclesiam canente populo increpabatur. Indicat cecus auctori ordinem uisionis sue. dicitque illi. Non te dimittam. nisi si eum a domino iussus es. michi reddideris oculos meos. Cui ille. Recede a me frater. quia peccator sum. Cuique ille instaret. attendens eugenius inuercendum credulitate eius. & quia iam tempus urgebat. pergit

cum eo comitante officio clericorum ad fontem. ibiq; fixis genibus cum ingenti gemitu pulsans singulib; celum. crispate bñ dixit aque fontem. Et cum cōpleta oratōne surrexisset. respondit ce co. **I**am tibi dixi frater. homo peccator sum. sed q̄ te uisitare dignatus est. prestet tibi secundum fidē tuam. Simulq; vexillo crucis oculos eius cōsignauit. Qui statim visum recepit. quē secū quousq; baptisim? celebraēt ibi dēmit. sic hoc ecclie maifestum. statimq; nuncius pergit ad tirānum. Rapiē felix inquitur ab eo quid factum sit qualiterq; lum̄ receperit. Dicit ille ex ordine totū. Dicit ep̄i arrianozū hoc p̄ maleficia fecisse eugeniū. Et quia opprēssione cōfusi. lumen non potuerūt nubulare eo q̄ felix uniuerse ciuitati manifestus esset & notus. tamen uolebāt eū si fas esset necare. Quomodo iudei suscitātū lazarus cupiebant occidere.

LXXXIII De cōuentu ep̄ozum ad concilium congregato.

Appropinqua bat iam futur? ille dies calūniosus kalendaz februariaz ab eodez statutus. Cōueniūt non solū uniuerse africe. uerum etiā insularū mulzarū ep̄i. afflictione & merore cōflicti. sit silentiū diebus multis. quo usq; p̄itos quosq; et doctissimos uiros. exīde separet calūnijs oppositis necādos. Nā unū ex ip̄o chorū doctozū nomine letū. strenuū et doctissimū uirum. post diuturnos carceris squalores incendio cōcremauit. extimans q̄ tali exemplo timorem incuteret reliquis & lesurā. Tādē uenit ad disputatōnis cōflicti. ad locū. s. quem elegerāt. ad uersarij. uicātes i gīe nostri uociferatōnis tumultus. ne forte postmodū arriani dicerent. q̄ eos aliquis nostrorū opprēsserit. de legūt de se nostri qui p̄ omnibus respōderent decem. Collocat sibi girilla cum suis satellitib;. i loco excelso sup̄bissimū thronum astatib; nobis. Dixerūtq; nostri ep̄i. Allo est semp tractāda locutō. ubi sup̄ a non dñatur potestatis elatō. Conuersiq; nostri girille dixerūt. p̄pone quod disponis. Girilla dixit. Nescio latine. Nostri dixerūt ep̄i. Semp te latine esse locutum manifeste nouimus. modo excusare non debes p̄sertim quia tu hui? rei incendiū suscitasti. Si autem nostram fidem cognoscere desideratis. hec est ueritas quā tenem? Regali enim impio fi dei catholice quam tenemus p̄cipimur reddere rationem. Ideoq; aggredimur p̄ nostraz uirū mediocritate fidei adiutorio. quā credimus uel p̄icā? breuiter intimare. Primum igit de unitate substantie patris et filij. quod greci omouision dicūt. exponendum nobis esse cognouimus.

LXXXV Expositō fidei catholice cōtra aratres & filiū & spūm sanctū ita **C**hrianos in unitate deitatis p̄fitemur. ut & patrē in sua p̄prietate p̄sone subsistere. & filiū nichilomin? in p̄pria extare p̄sone atq; spūm sanctum p̄sone sue p̄prietatem retinere. fideli cōfessione fateamur. Non enim eundem asserētes patrē quem filiū. neq; filium cōfidentes qui. pater sit & spūm sanctū. neq; spūm sanctū accipim? ut aut pater sit aut filius. sed ingenitū patrē et de patre genitū filium. et de patre et filio p̄cedentem spūm sanctum. vni? credim? esse substantie uel vni? essentie. quia ingenitū patrē et genitū filij et p̄cedentis spūm sancti vna ē deitas. tres uero p̄sonarū p̄prietates. Et quia contra hāc catholicā uel aplīcam fidem heresis exorta nouitatem quādā indu-

26
xerat. asserens filiū non de patris substantia genitū sed ex nllis extātib; i ex nichilo eum subdit. sic Ad hanc impietatis p̄fessionem que cōtra fidem emerferat reuellendā et penitus abolendā omouision sermo grecus posit? est quod interpretatur vni?us substantie uel essentie. significās filiū non ex nllis extātib; nec alia suba sed de patre natū esse. Qui ergo putat omouision auferendū. ex nichilo uult asserere filium extāisse. Sed si ex nichilo non est. ex patre sine dubio est. et recte omouision unius cum patre substantie filius est. Ex patre auce esse id est. unū? cū patre substantie his testimonijs appbat aplō dicente. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie. Ip̄e quoq; in euāgelio dicit. Ego in patre et pater in me. et ego et pater unū sumus. Quod nō ad unitatem tātummō uolūtatis sed ad unā referēt eandemq; substantiā. quia nō dixit. ego et pater unū uolum?. sed unum sum?. Verum quia duas in filio p̄fitemur eē naturas. id est dūz uerū et hoīem. quidquid excellentis s̄b limitatis & potētie de eo referūt scriptuē. ad memorāda eius diuinitatē eribendū sentim?. et q̄ quid infra honorem celestis potētie de eodē humiliter narrāt. non uerbo dei sed homini reputā? assūpto. Secundum diuinitatez ergo est hoc quod sup̄ius diximus. ubi ait. Ego et pater unū sumus et qui me uidet uidet et patrem. et omnia quecūq; pater facit eadem et filius facit. simili? & cetera que sup̄ius cōtinent. Alia uero que de eo secū dum hominez referunt ista sunt. Pater maior me est. et non ueni facere uoluntatem meā et pater si fieri potest zc. Non est etiā filius dei degener. qz deus uer? de deo natus est. uero. sicut iohānes dicit. Hic est uerus de? et uita eterna. Et ip̄e dominus ait. Ego suz uia ueritas et uita. Cetrū de spū sancto dicit aplūs. Diuisiones gratiaz sunt. idem autem spūs zc. Et post. Hec autem omnia opat unus atq; idem spūs diuidens singulis p̄ut uult. Vnō idubie claret spūm sanctum. et deū esse et sue uolūtatis autorem. qui cuncta opari. et secundum p̄prie uolūtatis arbitrium diuine dispensatōnis dona largiri ap̄tissime demonstraē. quia ubi uolūtaria gratiaz distributō p̄dicat non potest uideri cōditō uirtutis. Habes quoq; creatorem spūm sanctum in libro iob. Spirit? inquit diuinus est qui fecit me. et spiritus omnipotentis qui docet me. Et dauid dicit. Emitte spūm tuum et creabūtur. Vna itaq; est religio. una gloriificatō trinitatis. ut audiamus aplin sicut audierunt corintheij. Gratia dñi nostri iesu christi. zc. **LXXXVI**

De p̄scriptōe catholicoz ep̄oz et expoliatōe **H**ec est fides nostra euāgelicis et apostolicis traditōnibus. et omniū que in mundo sunt catholicarum ecclesiarū societate fundata. in qua nos p̄ gratiā dei omnipotentis p̄manere usq; in finem terre huius cōfidimus & speāmus. Qui cum noster libellus legeret oblat? ueritatis lumen nequa? sufferre cecis oculis potuerunt. insanientes uocibus infrem̄tes grauiterq; ferentes quā nos nomine nostro catholic? dixim?. statimq; mentientes suggerunt regi d nobis q̄ strepitum fecerimus audientiam fugiētes. Qui eadem hora accensus & credens mendacio. festinauit facē quod uolebat. Iamq; cōscriptum d̄ cretum habens. et occulte cum eodem decreto p̄ diuēfas p̄uicias suos homines dirigenz. ep̄iscopis carthage positis una die uniuēse africe ecclias

clausit. uniuersamq; substantiam episcoporum et ecclesiarum suis episcopis munere condonauit. Nesciens quoque quid loqueretur neque de quibus affirmabat. legem quam christiani imperatores nostri contra eos & contra alios hereticos per honorificentiam ecclesie catholice dederant aduersum nos illi proponere non erubuerunt. addentes multa de suis sicut placuit tyrannice potestati. Post hec dicta fealia veneno toxicato transfusa. iubet cunctos episcopos qui carthagine fuerant congregati. quorum iam ecclesias domos & substantiam ceperat. in hospitibus quibus erant expoliati. & ex poliatos foris muros puelli. Non animal nisi feruus non mutanda que ferebant uestimenta penitus dimittunt. Addidit adhuc ut nullus quicquam illoz hospitio recipet. aut alimoniam prestet. que autem miseracionis causa secus facere temptasset. cum uniuersa domo sua incendere. Sapienter tunc etiam pieceti episcopi fecerunt. ut licet medicantes exire non abirent. Quia si recederent non tantum uolenter omnino reuocarent. sed & mentirentur eos sicut mittere sunt fugisse consuetum. maximeque quia ubi reuertentur iam nequaquam fuerat ecclesie substantia eorum domibus occupatis. Dum ergo gementes in circuitu murorum nudo sub aere iacerent. factum est ut rex impius ad piscinas exisset. Cui uniuersi occurrere maluerunt. dicentes. Ut quid taliter affligimur. pro quibus malis forte commissis ista perpetimur. Si ad disputationem sumus congregati quare expoliatur. Quare educimur. quare deferimur. & sine ecclesiis & domibus nostris foris ciuitatem fame & nuditate laborantes medijs stercozibus uolutamur. Quos ille coruis oculis aspiciens. per uisum suggestionem eorum audisset. iussit super eos cum fessozibus equos dimittere. ut tali uiolencia possent non solum ceteri. uerum etiam enecari. Quorum tunc multi cuncti sunt. & precipue senes. **LXXXVII. De iuramento per dolum ab eis exacto.**

Tunc deinde iubent ad quendam locum qui dicitur edes memorie illi uiri dei occurrere nescientes fraudem sibi aptatam. Ubi cum uenissent. carta eis ostendit inuoluta. Diciturque illis ita subtilitate serpenti. Dominus noster rex honorificus licet doleat quod fueritis ceteros. ut adhuc eius uoluntati obedire non tadeatis & eius efficiamini religionis cui est ipse. nunc tamen de uobis bonum cogitauit. Si iuraueritis ita ut quod ista carta continet faciatis. dimittet uos ecclesiis & domibus uestris. Ad quod uniuersi episcopi responderunt. Semp dicimus & diximus et electuri sumus. episcopi sumus. christiani sumus. apostolicam fidem & unam & ueram tenemus. Accelerauerunt quoque illi a rege destinati. scripture eis palare tenorem qui huiusmodi sermonibus fuerat coloratus. Sic enim caluniosa series continebat. Iurate. si post obitum domini nostri regis eius filium hilberich desideratis esse regem. uel si nullus uestrum ad regiones transmarinas episcopos dirigat. Qui si sacramentum huius rei dederitis. restituet uos ecclesiis uestris. Cogitauit tunc multorum pia simplicitas. etiam contra prohibitionem diuinam sacramentum dare. ne dei populus in posterum diceret. quod uicio sacerdotum qui iurare noluerunt. non fuerint ecclesie restitute. Alij quoque astutiores episcopi sentientes dolum fraudis. nequaquam iurare uoluerunt dicentes prohibuit fuisse euangelica auctoritate ipso domino dicente. Non iurabis in toto. Quibus ministri regis. In prececedat inquit. qui iurare disponunt. Qui cum secederent. notarijs scri-

berentibus quis quid diceret. & ex qua ciuitate fuisset. Similiter factum est illis qui non iurauerunt. Statimque per utraq; custodie mancipat. Post uero fraus que celabat appuit. Iurantibus dictum est. Quare contra preceptum euangelij iurare uoluistis. Iussit rex ut ciuitates atque ecclesias uestras nunquam uideatis. sed relegari colozias iter ad excolendum agere accipietis. ita tamen ut non psallatis neque ozetis aut ad legendum codicem manibus gestetis. non baptizetis neque ordinetis. aut aliquem reconciliare presumat. Similiter non iuratis ait. Quia regnum filij domini nostri non optatis. idcirco iurare nolulistis. Ob quam causam iussi estis in coriscanā insulam relegari. ut ligna profutura nauibus. dominis icidatis. Ad didit itaque bestia illa sanguinem sciens innocentium. episcopos necdum in exilia directis. per uniuersas africane terre puincias uno rempe torozes crudelissimos destinare. ut nulla remansisset domus & locus. ubi non fuisset ululatus & luctus. ut nulli etati. nulli pateret sexui. nisi illis qui eorum succuberent uolutati. hos fustibus. illos suspendio. alios ignibus concremabant. mulieres etiam precipue nobiles contra iura nature nudas omnino in facie publica cruciabant. ex quibus una nostram dyonisiā. cursim ac breuiter nominabo. **LXXXVIII. De martirio sancte dyonisie & suozum.**

Quam uiderent eam non solum audacem esse sed etiam matronis. ceteris pulchritudinem ipsam primo nisi fustibus expoliataz apparere. Que cum patere diceret de dolum sum securam. qualiter libet cruciate uerecunda. tamen membra nolite nudare. amplius illi magis furentes celsiori loco uestimentis exuta consistit. spectaculum eam omnibus facientes. Que inter ictus uirgarum. dum riuuli sanguinis toto iam corpore fluitaret. libera uoce dicebat. Ministri dyaboli quod ad opprobrium meum facere computatis. ipsa laus mea est. Et quia esset scripturarum diuinarum scientia plena. apertatis artata peis. & ita iam martir. alios ad martirium confortabat. Que suo sancto exemplo fene uniuersam suam patriam liberauit. Hec quoque cum filium suum unicum admodum adhuc tenere etatis & delicatum nomine maioris. timore penarum formidolosum conspiceret uerberas eum nutibus oculorum. & increpans auctoritate matris. ita confortauit ut matrem multo fortior redderet. Memento filii mihi quod in nomine trinitatis in matre catholica baptisati sumus. Non prodamus in dumentum nostre salutis ne ueniens inuitator uestem non inueniat nupcialē. & dicat ministris. Mitte in tenebras exteriores. ubi erit fletus oculorum & stridor dentium. Illa pena timenda est que nunquam finit. illa desideranda uita que semper habet. Talibus itaque solidas filius uerbis. uelociter martirem fecit. Amplexansque illa hostiam suam quantum potuit uocibus domino gratias agens. ad gaudium spei future. in sua maluit domino se peltri. ut quoties super sepulcrum eius trinitati preces effunderet. alie nam se a filio nunquam esse confidit. Quam ergo per eam in illa ciuitate ut fati sumus acquisiti sunt deo. longum est enarrare. Nam et eius germana nomine datina. atque leoncia filia sancti germani episcopi. cognatusque datine uenerabilis emelius medicus. uel sibi densus bonofaci. quanta pertulerint qualibusque cruciatibus euiscerati sunt. qui ualeat ex ordine dicat. **LXXXIX. Passio sancti maiori et sancte uictorie**

Serus quoque turbantane civitatis maior. generosi & nobilis viri. pro christo quos protulerit quos explicet penas. Qui post cesares innumerabiliu suu trocleis frequentibus eleuat. dum totam per urbem penderet. nunc in sublime sublatus & ictu celeri demissus iterum canabinis super silices platearum pondere corporis ueniens. ut lapis super lapides corruerat. Sed & sepius tractum et lapidibus acutissimis defricatum est. ut cutibus separtis pelles corporis lateribusque uideres et ueteri pendere. Iste iam temporibus genferi cui non valde dissimilia protulerat. ne amici cuiusdam sui secreta nudaret. In ciuitate uero culusitana non ualeo quae gesta sunt nunciare. quia et ipsarum quantitate martirum uel etiam confessorum hominum impossibile est supputare. Vbi quedam matrona auctrix sui nominis uictoria duz in conspectu vulgi continuo suspensio concremaretur a marito iam pro dito filijs presentibus taliter rogabat. Quid patris coniunx. Si me despicias uel horum quos genuisti miserere. Impia puulorum quare obliuisceris ueteri tui. & pro nichilo ducis quos cum gemitu pepisti. ubi sunt federa coniugalium amoris. ubi societatis uincula que iter nos dudum honestatis iure tabule conscripte fuerunt. Respice queso filios ac maritum & regie iustionis implere festina preceptum. ut iminentia adhuc tormenta lucreris. simul & michi donec ris & liberis nostris. Sed illa nec filiorum fletu. nec serpentis audiens blandimenta. affectum oculorum alcius eleuans a terra. mundum cum suis desiderijs contempnebat. Quam cum iam continuo suspensio auallibus humeris etiam qui cruciabatur aspiceret mortuam deposuerunt. prosum omni parte grammatam. Que postea reculit quadam sibi uirginez astutisse. atque tetigisse membra singula. & ilico fuisse saluatam. **XC.** Passio sancti uictoriani presulium & duorum germanorum.

Qualiter autem adrumitane civitatis quem uictorianum tunc presulem carthaginiensis potestatem (nescio deficientibus uerbis) quo in africa prius nullus dicitur fuisse. Qui etiam apud impiam regem pro rebus sibi commissis fidelissimus habebatur. mandatur ei a rege familiariter dicitur quod eum habiturus esset pro omnibus si eius precepto facilem commodasset assensum. Sed ille uir dei missis ad se tale dedit cum fiducia magna responsum. Securum sum de christo deo & domino meo. & hec regi dicatis. Surrigat ignibus. adigat bestias. excruciet omnium tormentorum genere. si consensero frustra sum in ecclesia baptisatus. Nam si hec preces sola uita fuisset. & alia que uere est non sperare eternam. nec ita fecissem ad modicum temporalis gloriari. & ingratus existerem (qui suam michi fidem contulit) creatori. Ad quod tyrannus excitatur. quam tormentorum et quatenus eum afflixerit penis humanus sermo non poterit explicare. Qui tripudians feliciterque consummas. martirialeque coronam accepit. Apud tambadensem quoque ciuitatem gesta quis queat et certamina martirum explicare. ubi duo germani aquisregiensis ciuitatis sibi securi domino inuicem iurauerunt ut rogarent tortores ut una pena parique supplicio torquerentur. Et dum primo suspensio molibus lapidum pedibus alligatis tota die penderent. unus illorum petiuit se deponi et sibi inducias dari. Cuius frater aliter metuens ne fidem negaret. de suspensio clamabat. Noli noli frater. non ita iurauimus christo. accusabo te cum ante

thronum eius terribilem uenerimus. quia super corpus et sanguinem eius iurauimus? ut pro eo inuicem patiamur. Ista dicens et alia confortauit germanum ad plium passionis. Qui clamans ingenti uoce dicebat. Adhuc supplicijs quocumque uultis et peis christianos artate crudelibus. quod frater meus factus est hoc etiam et ego. Quatenus iam lamis adusti sunt igniculis. quatenus simul exarati. quibus cruciatibus torti. ipsa res docet quod eos ipsi tortores a sua facie piecerunt dicentes. Istos imitatur uniuersus populus ut nullus ad nostram religionem penitus conuertatur. Et precipue quia nulli lineros nulla penarum uestigia. in eis penitus uidebantur. **XCI.**

De illis qui linguas abscissas loquebantur.
In tiacensi uero quod gestum est mauritanie maioris ciuitate ad laudem dei dicere festinem. Dum sue ciuitati arrianum episcopum ex notario cirille ad prendas animas ordinatum uisissent. omnis simul ciuitas euectione ualida proximo ad hispaniam confugit. relictis paucis simis qui aditum non inuenerat nauigandi. Quos arrianorum episcopus primo blandimentis postea mimis compellere cepit. ut eos faceret arrianos. Sed fortes in domino non solum suadentis insaniam iraserunt. uerum etiam publice misteria diuina in domo una congregati celebrare ceperunt. Quod ille cognosens occulte cathagini relationem aduersus eos direxit. Que cum regi innotuisset. comitem quendam cum iracundia dirigit. precepit ut in medio foro congregata illuc omni prouincia linguas eis et manus dextras radicibus abscideret. Et spiritu sancto prestante ita locuti sunt et loquuntur. quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus uoluerit esse. pergat nunc constantinopolim. et ibi repiet unum de illis subdiaconum repatum. ob quam causam uenerabilis nimium in palatio zenonis imperatoris habetur. et precipue regina mira cum reuerentia ueneratur. Sed quis congruo sermone possit assequi. aut coaceruare diueritates penarum. quas ex iussu regis sui etiam ipsi uadali in suos homines exercuerunt.

XCI. De persecutione que facta est in cathagine.
In ipsa quoque que gesta sunt cathagine si niteat scriptor sigillatim astruere. etiam si ne ornatu sermonis nec ipsa nomina tormentorum poterit dicere. Que res hodie posita in promptu demonstrat alios sine manibus. alios sine oculis. alios absque pedibus. alios tructos auribus. aliosque nimio suspensio scapulis euulsis caput eorum quod eminare solebat in medio scapularum fuisse demersum. dum iugiter in altis eorum suspensio cruciantes. impulsione manuum funibus agitatis. per uacuum aerem huc atque illuc faciebant. uagare pendentes. qui nonnunquam diruptis funibus de illa altitudine suspensionis ictu ualido corruentes. plurimi arcem cerebri cum oculis amiserunt. alij contractis ossibus spiritum continuo reddiderunt. alij post paululum exalauerunt. Sed qui hoc fabulorum putat animum zenonis legatum interroget. cuius presentia precipue gesta sunt. illa scilicet causa quia ueniens cathaginem sese pro defensione ecclesiarum catholicarum uenisse iactabat. et ut illi ostenderet. tyrannus se nefez formidare. illis plateis ul uicis plures tortores et credeliores statuic in quibus legatis moris est ascendendo ad palatium et descendendo transire. ad opprobrium uidelicet ipsius reipublice. et nostri iam deficientis temporis fecem. Tunc igitur et quedam uxor cuiusdam celarice

regis nomine dagili qui temporibus gēserici multo-
tociens iam cōfessor extiterat. matrona nobilis ac
delicata flagellis et fustibus omnino debilitata ex
ilio arido et niueo relegatē. ubi nullus hominū for-
te cōsolationis gratia ueniendū haberet accessum
relinquens cum gaudio domū maritū sū & filiū.
Cui postea oblatū esse dicit. ut in mitiori heremo
trāslata frueretur si uellet solatō sociorū. Illa ve-
ro ingens sibi adesse gaudiū ubi nullus hūanus
esset cōsolatōnis affectus. ne fieret supplicauit.
Tunc etiam eugenio pastore iam in exilio cōstitu-
to. & uniuersus clerus ecclesie carthaginis cede i
ediaz macerat. fere quingenti vel amplius. inē
quos plurimi erant lectores infanculi. gauden-
tes in domino pcul exilio crudeli traduntur.

XCH. De factō murita dyacono & incre-
patione elpidofori.

Ed tunc dū in media urbe cedere nē. mu-
ritam dyaconū ceteris liberiozem tacerē
non debeo. Fuit quidā elpidofori. noīe
nimiū crudelis & ferus. cui fuerat dele-
gatum mēbra cōfessorum xpī supplicij grassanti-
bus laniare. Hic enim fuerat apud nos dudū in
ecclesia faustū baptizat. quē venerabilis murita
dyaconus de alueo fontis suscepit generatū. P-
vero dū apostotaret. tante exitit. feritatis adū?
ecclesia dei ut supior omnib? executor psecutōis
fuisse iuentus. Quid mlta. Dū p- p- biteri i sup-
plicij macerandi ordīe cūcare nē. post archidya-
conem salutarem apraē penīs memorat. murita.
fuit enim secūdus in officio ministrorū. Qui euz
elpidoforo sedente & fremente. honorabilis seni-
or cepisset extendi. p- p- exueretur clam forte ne
scientibus cūctis illa quib? eum suscipiens de fō-
te dudū texerat sabana baiulabat. Quib? uentila-
tis simulq; in ostensionē cūctozū extentis. in his
verbis totam ad fletū & lacrimas cōmouisse dicit
tur cūctatem. Hec sūt lintheamina elpidofore mi-
nister erroris. que te accusabūt dum maiestas ve-
nerit iudicantis. custodienē diligentia mea ad te
stimonū. tue p- ditionis. ad demergendū te in abis-
sū putei sulphurantis. hec te imaculatū cūxerūt
de fonte surgentem. hec et acrius psequētur fla-
mantem gehennā cum cepis possidere quia in diu-
sti te maledictionem sicut uelimentū. scindens
atq; amittens veri baptisatis & fidei sacramen-
tum. Quid facturū es miser. cum serui patris fa-
milias ad cenam regiā cōgregare cepit inuitatos
Tunc te aliquādo uocatū terribiliter indignat?
exutum stolā rex cōspiciens nuptialem. dicit tibi
Amice quomodo huc uenisti. uestem non habēs
nuptialem. Nō uideo quod cōtuli. non cognosco
quod dedi. p- didisti milicie clamidem. quā in tela
uirgineozū mēbrozum gesto. decem mensib? texti
et tendicule crucis extendēs aqua mūdauit. et pur-
pura mei sanguinis decorauit. si cōspicio vultum
signaculi mei. caractere non uideo trinitatis. Ta-
lis in te esse non poterit epulis meis. liga te eum
manib? & pedibus suis funiculis. q se ipm volū-
tarie separi uoluit a catholicis fratribus suis. Ipe
funes extendit cōtinuatos in laqueū. quibus & se
metipm uincit. & alios ne ad istud uenirent cōui-
uiū impediuit. Iuxta semitam multis scandalum
posuit. quē nūc cum rubore ppetuo & dedecore
sempiterno de cōuiuio meo picci. Hec et alia mu-
rita dicente. igne cōscientie ante ignem eternū ob-
mutescens elpidoforus terzebat. **XCH.**

**De tormentis exulantū et xij infancium a gre-
ge seperatozum**

Parentes uniuersi igitē dozsa sua verbera-
bus. alacres ad exilium p- gunt. quib? ad
huc in itinere longioris uie cōstitutis. d-
stmanē epīs arrianoz suggerentib? ho-
mines imifericordes ac uolēti. ut illud quod eis
forte miseratō xpiana uictui cōtulerat p- futuruz
crudeliter auferretur. quādo unusquisq; eorum
libentius forte cantabat. Nud? exiui de utero ma-
tris mee. nudū etiam me oportet ad exiliū p- gere
quia dominus nouit esurientibus cibū porrigere
et in deserto uestire. Nam et wandali duo sub gē-
senico fidei cōfessores. comitante matre. cōtem-
ptis omnibus diuitijs suis. cū eisdem clericis ad
exiliū prexerūt. De multitudīe autem p- gentiuz
cōfessorū. i. ecclesie carthaginis clericoz. suggerē-
te quodam ex lectore theucario p- dito. quos ille
nouerat uocales strennuos atq; aptos modul can-
tilene. designatōne sua debere dicit. xij. infancu-
los separari. quos ille dum catholic? esset tūc dis-
cipulos habuit. Statim illo suggerente sub festi-
tōne dimittitur. & vi barbarici fuzoris bisseus
numerus puerorū de itinere uocatur. Segregan-
tur corpe non spū a grege sanctoz. Qui timētes
p- p- cū suspirijs lacrimaz. ne diuellerent cō-
stringebant manib? genua sociorū. Quos uiolen-
tia tamen heretica mimacib? sepans gladijs. cātha-
gini reuocauit. Sed dum cū eis quasi cum tali era-
te non blandicij agere. supiores suis inuētī sūt
annis. Et ne obdormirent in mortem. lucernā sibi
euangelici luminis accenderūt. Indignantē ad hoc
grauiter arriani. et se supatos a pueris erubescūt
Vnde accensi. subdi iterū fustib? iubent. quos iā
ante paucissimos dies varijs uerbib? dissiparāt
Impmūtur uulnerib? uulnera. et rursus pena re-
stauata crudescit. Factū est domino cōfortante.
ut nec etas iunior deficeret i dolore. & magis ani-
mus cresceret roborat? in fide. Quos nūc cartha-
go miro colit affectu. & quasi. xij. aploz choruz
cōspicit puerorū. Vna degunt. simul uescūt. p-
psallūt. simul in domino glorianē. Illis diebus &
duo negociatores frumentij & alius frumētij ip-
si eiusdem urbis egregio martirio coronati sunt.
Tūc & iij. fratres non natura sed gratia in mō-
sterio cōmanentes. cōfessionis certamine expleto
imarcessibilem puenerūt ad coronam id est. libeā
tus abbas. bonefaci? dyaconus. rogat? monach?
& maxim? monachus. **XCV.** De passione sã-
cti eugenij carthaginensis epī.

Nam illo tempe crudelius arrianorum epī
p- biteri. clenci. q rex & wandali seuiebāt
Nam ad psequendū ipsi cum suis clericis
vbiz gladijs accincti currebant. sicut quidā ep?
inter illos ceteris crudelior. anthonius nomine q
tam nefaria & incredibilia in nostris exercuit. ut
narrari non queant. Fuit iste in quadā ciuitate p-
xima heremo. que tripolitane puincie uicinatur.
qui ut bestia insatiabilis catholicoz sitiens sāgui-
nem. huc illucq; ad rapiendū rugiens excurrerat.
Nam impius honoric? sciens ferocitatem antho-
nij. in ipsis heremi ptibus uoluit sanctū eugenij
relegare. Quem dū custodiendū anthonius acce-
pisset. ita eum artiozi custodia cūxit. ut nulluz ad
eum introire pmitteret. insup varijs insidiar atq;
penarum supplicij extinguere cogitaret. Sed eu-
genius sanctus dum nostre psecutōis defleret

icōmoda. & alpeitate ciliici senile attereret corp?
nuda mōz sup humū cubitās stratū sacci irrigaēt
imbribus lacrimarū. aliquādo sensit infestū palis
morbum. quo nūcio in gaudiū cōuersus. arrian?
pigit festinus ad cubile exilij hominis dei. Et cum
utderet arcente passione uerū pontificem balbuti
entia uerba pducere cogitauit simul extigūe quē
supesse nolebat. Precepit igitur ut acetū aspū ni
mūq; & acerrimū quereretur. Quod cū fuiss; al
latum. venerabili seni recusantib; & nolentibus
faucibus ingerebat. Nam sicut cōmunis domū?
quī ad hoc uenerat ut potaret cū gustasset noluit
bibere. quātomagis iste seruus & cōfessor fidelis
omnino nollet nisi heretica feritas ingessisset. Ex
quo accepto pferim illi passioni noxio. morbus
accepit augmentū. Cui pietas xpī misericorditer
subueniens. postea salutem exhibuit. **XCVI**

De passione sancti abdimer epi & ceterorum.
Alio autem epō nostro abdimer similiter
relegato ad lunensis ciuitatis in qua an
thonius fuerat. quātum potuit infesta
ri res ipa demonstrat. Nam cum diuersis eum p
secutōnibus affligeret. nec posset facere arrianūz
videretq; xpī militem semp in cōfessione cōstātez
pedibus maibuz ligatis uiculis ingentib; ozeq;
oburato ne lingua clamaret. aquā corpī ut puta
bat rebaptisatōnis spgit. quasi ualere cōficientiā
ligare cū corpore aut non adesset qui audit gemi
tus cōpeditoz. & cordis secreta rimat. vel supra
re posset aqua mendax tante uolūtatis ppositum
quod iam homo dei lacrimis miserat ligatū in ce
lum. Exiit statim uirū uinculis. et tali quasi gau
dens uoce psequitur. Ecclesie nostre frater abdi
mer xpianus effectus est. Cui abdimer. Illa est im
pie mortis athoni dānatio. ubi uolūtatis tenetur
assensio. Ego fidei mee tenax uocibus cōfites cre
bris. quod credo & credidi clamabo defendi. Et
et postea q; cathenis uinxisti. & ozis ianuam opi
lasti. in ptorio cordis mee uolentē subscribenti
bus angelis gesta cōfecit. & lectūanda imperatorū
meo trāsmisi. Erat generalis quidem ista uiolen
tia tirānozū. Nam wādali p hac re ubiq; fuerāt
destinati ut trāseūtes itimera sacerdotib; suis ad
ducerent iugulandos. Non licebat siue puatis si
ue negociatorib; alicui trāsire nec aliquid emere
uel uendere. nisi qui haberet. caracterem bestie i
fronte sua & in manu sua. Nam et epī atq; p̄sbite
ri illozū cum armatozū manu nocturnis tempibus
uicos ul opida circūbant. & sic de spicatis posti
bus ianuaz. aquā gladiūq; gestātes aīarum p̄do
nes intrabāt. Et quos domi repererāt alios forte
in lectis soporatos. igneo imbze atq; flumino re
spgētes demonica uociferatōne xpianos suos ip
sos parit uocitabāt. ut ludū potius sue hereseos.
q; aliquā religionem ostenderent. In quo mīn? ca
paces et ignaui impletū in se pollutōnis sacrilegi
um imputabāt. prudentōres uero nichil sibi quod
nolentibus atq; dormientibus ingestū est. obesse
gaudebāt. Nā et multi eadem hora cinerem suis
capitibus iniecerūt. alii sese uel quia factū est ci
licio lugubzi texerūt. nōnulli ceno fetido linierūt
et lintheamina uiolenter iposita a pfidis cōciderūt
atq; i latrinis fetidifq; locis manu fidei p̄cicerūt.
Tali uiolentia nobis uidentibus ibi carthagiē fi
lius cuiusdā nobilis annoz circiter. vii. iussu ciril
le a pentibus sepatus est. sine uerecūdia matrona
li matre solutis crimibus post raptōres tota urbe

currēte. damās ut poterat xpīā? sū. xpīā? sū p̄ lā
ctum stephanū christianū sū. Cui et os obturan
tes infontem infantia in suum gurgitē dimerferūt.

XCVII. De cōstantia liberati et uxoris ei?
Ta dō medici filius uenerabilis liberati fa
ctum esse p̄batur. Nam iussu regis. cum
uxore et liberis ad exilium mitti iubetur
cogitauit impietas ariana a pentibus puulos su
os separi. et per pietatis affectū uirtutem p̄ster
nere genitorū. Dissingūtur a pentibus tenera pi
gnora filiozū. Qui cū uellet liberatus lacrimas
mittere. auctoritate uxoria increpatus. i ipō me
atu extus sui ilico lacri me siccauerūt. At enim
et cōiūx. Et p̄pter filios liberate p̄diturus es ani
mam tuā. cōputa eos non fuisse natos. Nam et ip
sos uindicta rus omnino est christ? Nōne uides
eos clamātes et dicentes. xpīani sumus. Sed hec
mulier que in cōspectu iudicū egerit. tacendū nō
est. Nam cū ipsa uel maritus licet seorsū carceris
custodia tenerent. ita ut se penitus non uiderent
mādatū mulieri dicitq; illi. Solue iam duriciam
tuam. ecce uir tu? paruit imperio regis. et noster
factus est xpianus. At illa. Videā illum. faciā et
ego quod uoluerit deus. Educta igit de carcere
inuenit uirum suū stātem cum ingenti multitudie
p̄tribunalibus cōnexum. et uerū estimans qd̄ sim
xerant inimici. iniecta manu apprehendēs uelime
tozū eius gutturi p̄xima. uidentib; omnibus sus
focabat eum dicens. Perdite & rep̄be. gratie dei
et misericordia ei? indigne. quare uoluisti ad mo
dicū gloriari. et in eternū p̄ire. Quid tibi p̄uenit
aurum. quid argentū. Nūquid liberabūt te de ca
mino gehenne dixit et alia multa. Cui maritus re
spondit. Quid pateris mulier. Quid tibi uidetur
aut quid de me audire forte potuisti. Ego in noie
xpī catholicus p̄maneo. nec aliquādo amittere po
tero quod teneo. Vbi heretici mendaciū sui cōscij
et detecti fallaciam suam colorare minime pote
runt. Et quia superi? de uiolentia imanitatis eoz
breuitr diximus. hanc plurimi metuentes. alii se
in spelūcis. alii in desertis locis uiri uel femie nō
lo sibi cōficio sese claudebāt. et ibidē nulla succur
rente sustentatōne cibozū fame uel frigore victi
coneritum et cōtribulatū spūm exalabāt inter hec
afflictōnis incōmoda inuiolate secū fidei securita
tem portantes sic enim crescorius p̄sbiter mizerta
ne ciuitatis in spelūca quizenis montis reperit? ē
puerescenti cadauere iam solutus. **XCVIII**

**De angustia famis in africa et in egiptu hono
rici tiranni.**

Et tempestate facta ē incredibilis famis
et cepit africam totā una depopulatōne
uastare. null? tunc affuit imber. lurida
remanerat terre facies omnis. quia nec boues s̄b
erant nec castra usq; omnino remanserant. sed et
rusticozū manus alia interierat. et subinde q; for
te superat iam sepulturam querebat. Alii diffusi
p̄ campos. alii secreta silue petebant antiquas ra
dices herbarum uel quisquilia aliqua requiretes
Nōnulli tñ cū domos nitēneur ingredi. in ipso
limine corruentes cater uatim fame debellāte cad
bant. Strate uero uel semite cadaueribus reple
te. exalantium fetore mortuozū gradientes uiuos
ex omni pte necabant. nec deerant quotidie ubi
q; expirantium funera et non erat uirtus q; mise
ratōnis impenderet sepulturā. Neq; enim suffici
ebāt ad sepeliendum uiui fame dominante. et ipsi

post paululū moriēri. **V**irgeba ē ifelix multitudo ad ipsam urbem carthaginem cōgregari. **E**t dum adhuc cateruatim illuc exāta cadauera fluerēt ubi rex inferendarum mortūz vidit strages. peli urbe omnes ilico iubet. ne cōtagio deficientiū cō mune paret etiā examini eius sepulcrū. **S**igibertus in cronicis. Tandem honoric? iudicio dei percussus. scatenz vermibus miserabiliter expiāuit. **P**ost quem guntheramūdus annis. ix. regnat. & hic eugenium ep̄m ab exilio reuocat. **XCIX.**

De regno ytalie et cathalogo regum ipsius.
Tempore zenois odoazet rex ytalie pheleteum regem rugozuz bello oppressū extinguit. Huic pheleto & uxore ei? gise. factus seuerinus hec futura p̄dixerat. quia eos a malis cōpescere non poterat. **E**xterminatis autē rugis longobardi rugilā. i. rugorum patriā. inuadūt. quibus. tūc tempis quint? rex gudeoch p̄m apabat. **Q**uia ergo longobardoz mentionem fecimus. quoz tēpora p̄pter ignozatā historice narratōnis distinctōnem nondū attigimus. iā nunc narratōnem eozū ordiamur & paulatim ad plenā & distinctā eozum historiā ascendere nitamur. **H**orū itaq; post iboz et agion p̄mus fuit rex agelmūdus. secund? lamisso hic dictus q̄ a lama. id ē uozagine fuit extractus. **N**az mater eius septem u no ptu enixa. cum eos in piscinā picisset. et rex agelmūdus iter faciēs eos hasta reuolueret. is ha stā eius firmiter tenuit & ab eo nutrit? eo virtutis p̄cessit ut i igno succedēt ei necē ei? i burgaē uetus sit. lethus tercius. hildeoch quartus. gudeoch quintus fuit. **E**x quo ergo in rugilā p̄fecti sūt usq; ad annos. xl. talis fuit rerū gestarū eoz con sequentia. **S**ub gudeoch & filio eius claffone rege sexto in rugila habitauere. **S**ub taccone septio rege in campis affed habitauere. ubi tercio anno rodulfo heruloz rege a taccone p̄pto. & regno herulozum destructo. longobardoz creuit potē tia. **T**aconem uuacho p̄mit. & ipse octau? igna uit ānis. xl. secūduz cronicas. filiūq; suū walthe rich successorem regni reliquit. qui regnauit ānis septem. **P**ost hunc andohin. xvij. **A**lbuin? filius eius. xxxi. s. xxv. in p̄nonia. & vj. in ytaliam. **C**leb. ij. **P**ost quem fuerūt sub ducibus annis. x. **P**ost hoc Auctari regem sibi statuerūt quem ob digni tatem flauium appellauerūt. a quo omēs dinceps longobardoz regis flauij appellati sunt. **H**uic āni vj. ānotantur. **A**rgilulfus. xxv. adaloldus fili? eius. xij. **R**ocharich. xvj. **R**odoaldus fili? ei? v. **A**riperch. ix. **H**uius filij de regno contenderunt anno. j. **Q**uozū godobertū grimoardus dux taurinatuū dolo pemit. eiusq; regnū arripuit. & sororem eius uxorem duxit. ac regnauit ānis. ix. **P**ost hunc percarich alter filius ariperch ānis. xvij. **C**uniperch filius eius. xij. **C**ui successit fili? eius lui perch habens tutozem ausp̄adiū. **Q**uē regūbertus dux taurinensiu in bello supra uic & regnauit anno. j. **Q**uo mortuo ariperch filius ei? annis. ix. **C**um quo ausp̄adus cōsiliū. eoz fugiente & in fluuiū dimerso regnum recepit. **S**ed eo post tres mēses mortuo lui p̄adus filius eius reguit. ānis xxxij. **R**afcis septē. **Q**uo monacho effecto aistulfus frater eius ānis. vij. **Q**uo iudicio dei percusso desidenus regnauit xviii. annis. in quo regnum finitum est sub karolo magno sicut infra dicitur. **H**ec de regno lūbardoz. **T**empore quoq; zenois fame inualescente in burgūdia. senator ecclius

quatuor milia paupes sustentās celestis p̄missio nis uocem audiuit. **C. De factō remigio remensi archiepiscopo.**

Quoq; tempe claruit in galliis fact? remigius remensis ep̄us. **E**x gestis eius. **C**um enim quondā p̄secutō wādaloz totā frāciā grauiter deuastasset. quidā reclusus vir factus cū sepissime orasset p̄ pace facte ecclesie. quadā nocte diutius uigilans tandē fatigat? leuiter obdormiuit. & subito nutu dei uisū est ei q̄ angelis interesset. **Q**ui cum ex pietate de suc cursu gallicane ecclesie loquerentur. uenit uox ad eos dicens. **M**ulier illa cilmia nomine pariet filiū nomine remigiū qui gentem suā liberabit ab icursu maloz. **S**tatim ille euigilans ad domum cilmie cucurrit. & quod audierat nūciauit. **C**ui non credenti q̄ iam anus ex marito sene cōcipe posset. respondit. **S**cias q̄ cum ablactaueris puerū. pūget oculos meos de lacte tuo. & recipiā uisum. **N**am ut meritū illi accresceret sicut & tobie. oculoꝝ lumen amiserat. **S**ic q; factū est ut p̄dixit. **L**iteris itaq; tradit? p̄cito puer potuit reclusus. **I**nteruit. **E**t cum. xxii. esset annoꝝ. ab omni populo archiep̄us remensis electus est. imo potius rap? **S**ed cum reniti conare? descendit subito radius noui luminis sup eius verticem. ac si sol ipse de celo motus sup eum cecidisset. **Q**ui cū ante & post omni uirtute polleret. tāce māuetudinis fuit q̄ etiam ad mensā eius passerēs ueniebāt. & in manu eius cibozū reliquias comedebāt. **Q**uodam autem tempore cum parrochias circūiret. hospitatus est in domo cuiusdā cognate sue. **E**t dum ad inuicē loquerent. famulus dom? consuluit domina sua. q̄ caupo totū iā uinū uēdiderat excepto modico qd p seruando uase retinuerat. **V**idens ergo beat? remigius illam erubescens. cognita causa p̄for tauit eam. & statim in uiridariū quasi sp̄at. ar? exiuit. et ueniens āte hostium cellariū intrauit & si quid haberet uini quesuit. **E**cce inquit famul? modicū quod remāsit. **E**t ille **C**laude inquit hostium. et sta ibi donec reuertar ad te. **E**t p̄gēs retro doliū. fecit crucem sup illud. **C**ūq; flexis genib? oraret. statim uinū p būdonem egreditur. ita q̄ p mediū cellariū fūdebat. **Q**uod uidens famulus exclamauit. et cucurrit ad dominā suā. et hoc qd uiderat nūciauit. **C. De gelasio papa et scriptis et statutis eiusdem. Sigibertus**

Quotempore gelasius romane ecclesie. xviii. p̄sudet. **H**ic manicheos rome inuentos in exilium deportari fecit. et codices eoz in cendit. **H**ic tractatus et himnos cōposuit. **H**ic iē cetera. sacramentoz p̄fatōnes et oratōnes. cauto et limato sermone fecit. **E**x libro pontificali. **H**ic amator pauperū clerū āpliauit. et a periculo famis romā liberauit. **S**cripsit contra nestozū & uicē libros quinq; contra arriū. ij. **F**ecit etiā hī nos in modū facti ābrofii. & sacramentozū p̄fatō nes. et multa alia. **S**edit ānis quatuor. **H**ic sug gestione sinodi cum fletu sub satisfactione libelli p̄gatū mesenū ep̄m reuocauit. quē ecclesie sue restituit. **S**epultus est autem in basilica beati petri xij. kl. decēb. **A**ctor. **I**dem etiā cū multis ep̄is ut in decretis ysidori legitur. decretū cōposuit. in quo libros quosdā tanq̄ autenticos app̄bauit. alios uero tanq̄ apocrifos reprobauit. **Q**uod uide licet decretū in capite huius operis michi inserere placuit. ut hoc totū op? ex diuisis libris collectū

qui legeret. in ipso capite operis quid esset apocri-
fum et quid autenticum discernere posset. Idem ge-
ladius in quodam decreto negociationem clericis
interdixit hoc modo. ut ex ipso decreto breuiter
excerpsi. Nup ad nos missa relatio nunciat plurimos
clericorum negociationibus inhonestis et lucris
turpibus imminere. nullo pudore cernentes quod dominus
ipse negociatores e templo verberatos flagellis
expulit. nec apostolica uerba quibus ait. nemo militans
deo implicat se secularibus negociis. psalmistam
quoque surda dissimulantes aure cantantem. quoniam
non cognoui negociationes inuocabo in potentias
domini. Proinde huiusmodi postea questibus in-
gnis nouerint abstinentium. et ab omni cuiuslibet
negociationis ingenio vel cupiditate cessandum.
aut in quocumque gradu sint positi mox a clericali
officijs abstinerere cogantur. **CH.** **De inuen-
tione cripte sancti michabelis in gargano monte.**

Hugo floziacensis

Hoc etiam tempore cathedre romane ec-
clesie gelasio papa presidente facta est in-
uentio sancti michabelis archangeli. in gar-
gano monte. sub zenone impatore. anno incarna-
tionis dominice quadringentesimo septuagesimo.

Ex historia eiusdem memorie. Est enim locus
in campanie finibus. ubi inter sinum adericum & mo-
tem garganum ciuitas sepontus sita est. in qua fuit
prouisus quidam nomine gargan. qui ex euentu suo
monti uocabulum indidit. Huius pecora dum per de-
uexi montis latera pascerent. contigit thaurum gre-
gis spiritem consortia singularem incedere solitum
& ad extremum redeunte pecore domum non esse re-
gressum. Quem cum dominus cum seruis per deuia quoque
requireret. inuenit tandem in uertice montis for-
tibus spelunce cuiusdam assistere. iraque promotus eo quod
soluagus incederet. correpto arcu appetijt illum sa-
gitta toxicata. que uelut uenti flamme retrota eum
a quo missa est percussit. Turbati ciues & stupefa-
cti nec audentes propius accedere. consuluerunt epis-
copum quid facto opus esset. Qui indico triduo
ano ieiunio a deo monuit esse querendum. Quo per
actum sanctus michabel archangelus domini appu-
it episcopo per uisionem dicens. Ego sum michabel qui
in conspectu domini semper assisto. locumque hunc in ter-
ris incollo. & hoc uolui probare modo uidelicet ho-
minis telo suo percussit. me omnium que ibi gerunt. ip-
sius quoque loci inspectorem esse atque custodem. Hac
reuelatione cognita consuetudinem fecerunt hic domi-
num precibus & factum michabel deprecere. Nec
tamen ultra criptam pruptam intrare audebant. sed
per foribus quotidie orationi vacabant. Est igitur in
loco illo ecclesia. ipsius archangeli & opere condita
& nomine consecrata. Hanc enim ad premerendam
mortalibus ibi supnoium ciuium societatem. propria
manu condere dignatus est. uertice siquidem mon-
tis excelsi posita. de corpore eiusdem saxi instar spe-
lunce excauata ostendit. Ibi cum neapolite paga-
nis adhuc ritibus oberrantes. sepontinos tempore
rent bello lacerare illi antistitis sui monitis edo-
cti triduo petunt inducias. ut triduo ieiunio li-
ceret sancti michabelis implorare presidium. Ecce
iam nocte que belli diem precedebat. adest in uisio-
ne sanctus michabel antistiti. preces dicit exauditas
uictoriam affuram spondet. & quarta hora di-
ei hostibus occurrendum premonet. Quod cum fieret
in primo belli patu garganus imenso tremore con-
cutitur. fulgura crebra uolant. & caligo totum mon-

tris cacumen obducit. impleta prophetia que dicit.
Qui facit angelos suos spiritus & fugiunt pagani.
primum ferro hostium primum igniferis impulsis sagittis.
neapolim usque cedentibus aduersarijs. Memia tan-
dem urbis sue moribundi submerant. **CH.**

**De inuentione sancti barnabe et uiris illustri-
bus illius temporis. Sigibertus.**

Eo tempore barnabas apulus qui apud sa-
lamiam cipri a bazien mago et a iudeis
per christo igne crematus est. corpus suum
quod a iohanne marchio cofobzino suo in-
cripta occultatum adhuc latebat. reuelatione sua in-
ueniri fecit. Cum quo etiam euangelium mathei ipsi-
us mathei manibus hebraice scriptum. quod erat si-
mul recoditum inuenitur. Quod euangelium ipse bar-
nabas ex doctrina apostolorum secum semper ferre so-
lebat & ubicumque inueniebat infirmos ponebat il-
lud super illos. Et tunc fide barnabe quod merito mathei
omnes sanabatur. Hoc quoque tempore flozuerunt
in gallia sanctus remigius remensis episcopus. et etiam
sanctus precipuus frater sancti remigij suessionis
episcopus. & sanctus auitus uinnensis episcopus. qui
gallias ab arriana heresi defendit. Hic metrica de-
coditione mundi libros composuit. Sanctus quoque
solensis carnocensis episcopus claruit. qui in predi-
cando fratris christum non segniter istitit. In africa
fulgentius episcopus ruspensis. in ytaliam germanus.
capuanus. et epiphannius cimenus. **Acto.** Iste
germanus capuanus quate perfectiois fuerit pillo-
solum miraculum de transitu eius patet. in quo beatus
benedictus eius animam uidit ad celum in spera ignea
ferri. Que autem de fulgentio legi hic breuiter
inferui. **CH.** **De origine sancti fulgentij ru-
spensis et eius monachatu. Ex gestis eius.**

Fulgentius natus est ex fulgentio patre
et matre martiana in tellepte ciuitate. de
nobili genere carebaginensium senatorum.
Quem primo mater sua fecit erudiri gre-
cis literis. et nichilominus de latinis donec in grecis
eruditus esset a puero adule factus est peruenit.
Cum autem legisset expositionem beati augustiniani
de psalmo. xxxvi. cepit uelle monachum proficere.
Potens est inquit deus uolenti dare facultatem
qui nolenti tribuit uoluntatem. factus est monachus
a beato fausto episcopo. qui per fide religatus ab ho-
noico arriano in loco suo monasterium sibi construxit.
Quo audito. cucurrit mater ad eum clamans ad
faustum. Redde michi filium meum. Ille autem con-
tumelias eius irridens. nec saltem uidentis filium li-
centiam ei dedit. Post hoc fulgentius de nimia ab-
stinentia obsessus est impetigime. Qui per hoc se cul-
pantibus aiebat. Infirmatur etiam illi qui quotidie
cibus lautioribus saginantur. Iterum expulso exi-
de fausto accepta licentia petiit uicium monas-
terium. ubi felix preerat paucis. sed simplicibus
fratribus. a quo statim coactus est abbas locum
tenere. Et quia se dilexerant ab adolescentia. aliter
sumpsit nomen alterius. Trahebatur postea hi duo
a quodam presbitero arriano felice nomine. faculta-
tibus locuplete. Dumque fulgentium factum verbera-
rent. ait felix. Parcite queso frater fulgentio qui non
potest tormenta sufferre. conuertat in me crudeli-
tas uestra. Tandem presbiter illos decaluatos et
uestibus ablatis. nudos et imanes a domo sua pie-
cit. Cuius multi dicerent fulgentio. ut queremo-
niam faceret de presbitero qui eos ceciderat. respondit
Non licet in hoc seculo. querere uindictam christiano

Nonne deus quomodo seruoꝝ suoꝝ defendat iniurias. Post hoc ad monasteriũ suũ reuersus est. et iterum inde fugit ad aliud districtioris regule ubi nomen posuit abbatis. Ibi duo senes presbiteri. abbatibus officio fungebantur. Quibus se subiiciens fulgentius scriptoris arte laudabiliter utebatur. & palmarum folijs flabellis sepius cõtexebat. Cui operi etiam cum fuisset abbas in suo monasterio vacabat. Sed coactus est per faustũ episcopũ. ad propriũ redire locum. **CV. De episcopatu eiusdem et exilio.**

Factus autem postea episcopus ruspensis. prius positum tam in ueste quam in cibo retinuit. cõtentus una vilissima tunica tam in estate quam in hieme. & nec inter hospites manducans. Oratio sicut omnes episcopi non utebatur. pellucidũ cingulũ gestabat. Caligis in tempe hiemalibus estatis tempe simpliciter utebatur. Intra monasteriũ soleas iterũ accipiebat. Sepe nudis pedibus ambulabat. Casulam preciosam vel supbi coloris nec ipse habuit. nec monachos habere permisit. Subtus casulam nigello vel lactimio pallio circumdata incessit. Scapulis nudis nunquam a nobis visus est nec depositio cingulo somnũ petiuit. In tunica dormiebat. in ipsa sacrificabat. & in tempore sacrificij mutanda potius corda quam vestimenta dicebat. Carnes cuiuslibet generis nunquam comedebat. sed simpliciter olera putanas & oua. Quãdiu iuuenis fuit sine oleo. postquam senuit supfusio oleo. ne caligo oculorum lectõnis impediret officium. & a vino tamē sanus semper abstinuit. quod cum propter infirmitatem biberet. sic obruebat aqua ut vinũ rix sapet. Sæper autem fratres surgebat ad uigilias. Post hec missus est in exiliũ apud sardiniam. lxx. & amplius episcopi cum eo cathena ligebatur exilij. Quorum omnium ipse lingua & ingenium erat. & sicut beatus aurelius carthaginensis episcopus inter sua privilegia meruit ut literas in africano concilio dandas. solo ipse scriberet. similiter iste ut literas in illo dirigendas solo ipse diceret. inuitatus est carthaginem a traianemudo rege arriano. Cui idem rex quodam plena perfidie scripsit. quibus ille capitulatum respondit. Fecit ad eum & tres libellos. quibus pinta episcopi arrianus inderere uoluit magis quam ualuit. Contra quem fulgentius postea scripsit librum. quem titulauit aduersus pintam. Mirabilia facere nunquam delectatur. hanc gratiam sibi dari nullatenus desiderauit. **CVI.**

De iterato eiusdem exilio et regimie monasterij
Quã secundo mittere in exiliũ. dixit uiliteo viro religioso nimis dolenti de illius recessu. quod cito reuertere. Et addidit. Hoc queso secretum sit apud te. quod me nimia caritas indicare compellit. Dicebat enim. Mirabilia non conferunt homini iusticiam. sed hominum noticiam. que magis fugienda est quam querenda. Quisquis enim fuerit hominibus notus. nisi fuerit iustus. ad eterna pueniet supplicia condempnat. Iustus autem in aspectu dei & si hominibus fuerit incognitus. Beata actorum gaudia percipiet coronatus. Item dicebat. Ut monachus lautioribus forsitan cibis utatur. interdum cogit infirmitas corporis. Ve autem cupiat in quibuslibet exiguis rebus iuris proprii dominium uendicare. superbe uoluntatis & auare cupiditatis euidentis testimonium est. Item de substantia communi quisquis aliquo pro parte accipit. omnium sit debitor quorum est illa suba debitorum uero sola iuuat humilitas. Item ueri monachi sunt. qui iustificationis uoluntatibus suis patitur

nihil uelle. nihil nolle. sed abbatis tantum modo consilia uel precepta seruire. Si quis autem presumpsisset plus quam accipere petere. negabat continuo etiam si mereretur accipere. dicens monachum his que accepit debere esse contentum. Sine suo autem consilio nec suum propositum sinebat aliquem agere. laborantes fratres & opera carnalia indefessis uiribus exercentes. lectõnisque studium habentes minus diligebat. nec honore maximo dignos iudicabat. Amator autem scientie spiritualis. etiam si uirtute corporis esset destitutus. ab eo peculiariter amabatur. Amabat quando coram fratribus disputabat. si quis ei questiones acerrimas proponeret in quibus laborabat. licebatque passim omnibus fratribus etiam natura simplicibus unum uellent interrogare. nec propter satisfactum sibi cõfiterentur. rationem reddere uictus tedio uel labore cessabat. Scripsit contra faustum episcopum gallicarum qui occulte consentiebat pelagianis. apertus uolens catholicus uideri. Cum autem reuocaretur ab exilio tam deuote a populo susceptus est. ut de suis pallijs super eum extensis nouum genus tabernaculi facerent. Egresso illi de carthagine. obuius occurrebat ubique populus cum lucernis & lapidibus & arborum frõdibus. **CVII. De institutione cleri & tractatu eiusdem fulgentij.**

Ummã diligentiã prebuit. ne quis clericus abiciolis uestibus ornaretur. aut negocijs secularibus occuparetur. iussit omnes clericos non longe ab ecclesia domos habere. manibus proprijs ortum colere. psallendi suauiter & pronuntiationi curam gerere. per singulas septimanas omnes clericos & uiduas & quicumque potuissent ex laicis. iiii. & vi. feria statuit ieiunare. In concilio uimense iudicio omnium sacerdotum qui conuenerunt. prelatus est episcopo cuiusdam nomine qui uult deo qui prorem se illius confirmabat. Tunc autem tacuit ne auctoritatem concilij minuere uideretur. Sentiens autem post concilium dolere episcopum. timensque propter suum honorem generare facti scandalum. melius iudicans per caritatem se fieri mitem. quam sine caritate maiorem. exegit postea precibus importunis a suphecano consilio ut nomen suum postea recitaret. Bonifacius episcopus carthaginensis apud burnos ecclesiam dedicans. duobus diebus se parte sermonem tractante expectauit tantum delectatus in uerbis eius ut tandem lacrimis terram rigaret donec ille sermonem finiret. Anno uero ante mortem suam ecclesiasticas occupationes reliquit. & a suo monasterio secrete recedens. in insulam circamã in quodam scopulo breui cui nomen est chilmi habitauit. ubi edificato monasterio deo uacauit & sibi. Infirmatus est acerrime. lxx. diebus. et hoc solum dicebat. Domine da michi modo hic peccentiam. postea indulgentiam. Suadentibus medicis. ut balneis uteretur. non acquieuit dicens. Numquid balneis poterunt facere. ut non moriar in tempore suo homo mortalis. Moriens circumstantibus fratribus dixit. Ego fratres animarum uestrarum salutem prospiciens. molestus apud uos forsitan & difficilis extitit. & ideo obsecro uos ut ignoscatur michi quisquis aliquid dolet. Iussit autem egenibus pecuniam dari. pro seipsum memoriter recolens uiduarum pupillarum pegrinorum contractorumque illic indigentium nomina. quibus. quid. cui. sigillatim daretur propria deliberatione constituit. Obijt kal. ianuarij. anno episcopatus sui. xxv. uite. lxx. **CVIII. De scriptis eiusdem.**

Actoz.

Scripsit autē idēz fulgenti? opuscula nō-
nulla ad edificatōnem ecclesie utilia. Si
quidēz edidit ad eucimū de remissio-
ne peccator. li. ij. Ad donatū de fide. li. j. De mi-
sterio mediatoris. li. iij. Ad mominū de predestia-
tōne & quibusdā alijs questionib? li. iij. Respon-
sionū cōtra obiectiones trasamūdi regis arriani.
li. j. De cōtinentia cōiugatorū seruanda post vo-
tum. li. j. Ad pbam d virginitate & hūilitate. li. i.
Ad eandem de oratōne & cōpūctōne. li. i. Ad eu-
gippū de caritate. li. i. Ad theodorū senatorē. li. i.
Ad uenāciam de penitentiā & indulgentia. li. i.
Scripsit & sermones nōnullos. p̄cipueq; de nati-
uitate domini ac de solēnitāte beati stephani pro-
thomartiris pulcherrimos. Et de his omnib? opus-
culis eius plura quidē notabilia dicta excerpti-
que et opusculis nostris p̄ loca diuersa inserui. Hic
tamen etiā pauca de quisdā eoz ad eius eloquiū
cōmendationem inferere volui.

CIX

Exhor-
tatio ipsius ad sanctimonā vite vidualis.

Fulgentius ad gallam de uidualitate seruanda.

Dost obitum temporalis mariti. omnes in
corde tuo reliquie debent mūdane cogi-
tatōnis extingui. **H**abitus quoq; tu? tal-
is sit qui non ad lasciuā excitet. sed ad cōtinentiā
puocet. **N**ec queras ut placeas oculis hominum
sed ut xp̄i non offendas aspectū. Ille in te qd dili-
git uideat. quod dedit inueniat. quo delectet ag-
noscat. **S**it oratō crebra. in cogitatōe sancta. &
operatōne cōtinua. **O**ratō nanq; est in cōspectu
dei. omne bonū opus quo delectat nullo indigēs
deus. **R**eflectōne tua non uoluptas expleatur. s;
infirmitas sustentet. **D**isce nichil tibi assignare d
nobilitate generis. sed in eo te illustrez fieri agno-
sce. in quo uirtus accrescit humilitatis. **V**olūtari-
um ieiunium tuū esuriem subleuet indigentium.
ut in fructu misericordie tuoz possit ieiuniorum
fecūditas appere. **P**rofit etiā tibi uilitas uestiu
& p̄ te uestiat nuditas paupū. **T**unc enī uilitē fu-
gies p̄ciosē uestis ornatum. si nudos uestias. nec
ipsis pauperib? quos pascis aut uestis supiorē
te credas. tanq̄ ideo potior sis q̄ plura cōtemp-
seris. frustra enim cōtēnis facultates tuas. si no-
xias iactantie teneas in corde diuitias. **P**lures di-
uitias zacheus p̄ xp̄o dicitur impendisse pauperi-
bus. p̄ quo uilissima retia reliquit petrus & nauē
& tamen a xp̄o non zacheus diues paup̄ petro. s;
pauper petrus diuiti zacheo p̄ponitur. ut diuiti-
bus xp̄i nulla de cōtempis diuitiis iactātia nasce-
retur. **I**n opibus bonis laudet te quidēz humana
lingua. sed tu laudem a solo deo desidera. **S**ic fiet
ut dum tu laudem ab hominib? non quesieris. de-
us laudet in operibus suis. **CX.** **D**e com-
mendatōne uirginitatis ac de ieiunio et lacrimis.

Idem ad pbam de uirginitate et humanitate.

Uirgo dicitur quali uirago. uirago autēz
dicitur a uiro. & uir a uirtute. **C**laēt ita-
q; inter ceteras ecclesie donatōnes. illi?
p̄cipuum mun? spūalis esse carismatis. ubi uirt?
ip̄a integritatis p̄fectio meretur uocabulo cen-
seri uirtutis nec in eo q̄ uirginalis integritatis agno-
scimus culmen. pudicicie cōiugalis asserim? crim?
Sed sactam uirginitatem dicim? merito potiore
distare a cōiugali uita. quātum distat a bois me-
liora. a terrenis celestia. a carne spūs. ab ifirmica
te uirtus. **N**ec dicere dubitam? tātū a sancta uir

gmitate carnis et spūs. fidelium cōiugatorū licet
a deo cōcessum distare cōcūbitum. quātū similitu-
do pecozū ab imitatōne discernitur angelozum.
In uno quippe ad terram spūs terrena carnis vo-
luptate dep̄mitur. in altero terrena caro celesti d
lectatōne spūs ad celestia subleuatur. **I**eiuniis sic
est adhibenda temperies. ut corpus nostrū nec sa-
turitas excitet. nec inedia imoderata debilitet. Sa-
turitas facit ut inaniter ieiunemus. debilitas ne
ieiunare possimus. **V**estis talis sit sacre uirginitas
que testis existat intime castitatis. **V**irgo que pa-
rat inuentibus illecebrā. non habet castitatem ue-
ram sed uirtutū splēdore spoliatur animam suam.
Hec fidem non suat xp̄o. que populo magis que-
rit placere q̄ sponso. **I**dem ad eandem de ora-
tōne et cōpūctōne. **H**umilium fletus. magnus ē
cōcupiscentie carnalis interitus. lacrimę quoq; q̄
ex cōpūctōne cordis ueniunt. et inimicū uicē
et nobis donum leticie triūphalis acquirunt. **I**n
celesti uero patria non minor erit laudatione no-
stra delectio. nec inferior dilectōne laudatō.

CXI

De quibusdā alijs moralibus dictis eiusdem
Idem ad theodorū senatorē.

Quāntum iesse luctuz dyabolo putas. q̄
a te cōtempū p̄spicit mūdum. et te cō-
uersū agnoscit ad xp̄m. **Q**uāuis enim
xp̄us equaliter sit cūctis fidelibus mortu? tamen
cōuersio potētū seculi militat acquisitōnib? xp̄i
In deo nichil deest. quia in illo totū est. nichil ibi
sup̄est. quia nichil p̄ter illum est. **S**i qui ergo re-
rum temporalium amore cōtempo in illius dilecti-
onem trāseunt. in illo pleni sunt. in quo nullo iōi-
getur. in illo securi i quo nichil timeretur. in eo re-
ro gloriosi. cuius gloria non aufertur. **Q**uā mā-
datozum currere delectaris. non hoc tibi dat na-
tura sed gratia. **N**am et oculus sic fact? est ut ui-
dere lumen possit. sed uidere non potest nisi se il-
li lumen infuderit. **Q** ergo uidet oculus. benefici-
um ē lumis quo si caruerit cecus manebit in tene-
bris. **N**il itaq; tibi boni tāq̄ tuum assignes. ne nō
accipias quod accipere poteras. et quod accepas
ppas. **D**etestabilis est cordis hamani supbia. qua
facit homo quod deus in hominib? damnat. sed il-
la detestabilior. qua sibi tribuit homo quod deus
in hominib? donat. **D**ānabilis est qui substantia
seculi male utitur. sed dānabilior qui spūalib? do-
nis supbus effertur. **I**dem ad uenāciā de peni-
tentiā et spe indulgentie. **N**on est p̄fecta boitas
a qua non omnis malicia uincitur. hec non est p̄-
fecta medicina cui morbus aliquis incurabilis in-
uenitur. **N**emo igitur de medico despans i ifirmi-
tate remaneat peccati. quia dicit ap̄tus p̄ impiis
mortuus est. **S**alubris cōuersio duplici ratōne s̄-
sistit. si nec penitentiā sperātem. nec spes deserat
penitentem. **S**i diuturnitas peccatorū misericordi-
am uinceret. non in etate mūdi nouissima xp̄? ue-
niret ut peccatū mūdi peuntis auferret. **Q**uacūq;
ergo quis etate uocatus. si benignitatem dei vo-
catis non spnat. necesse ē ut denariū uite accipiat.
Nec unq̄ est penitentiā apud deū sera. in cui? cō-
spectu semp p̄ presentibus habent tam preterita
q̄ futura. **A**ctor. **H**ec ad p̄fens de illius di-
ctis sufficiant. **V**sq; ad hoc tempus gennadius li-
brum suum de illustribus uiris pouxit. qui prebi-
biter massiliensis fuit. **H**ec de temporib? zenonis
sufficiant imperatoris.